

ס פ ר

זייכונת רבה

בין החסיד להמתנגד

אשר היה בין הני תרי נכרא רבני בעיני נוסח
הארי ז"ל ובמנהגי ודרכי החסידות.

הא' הרבני המפורסם מוהר"ד בנימין זאב סק"ק סלאנים
ז"ל תלמיד הנאון מוויילנא וצ"ל והשני ה"ה הרבני הותיק
והחסיד המפורסם בחסידות ופרישות מוהר"ד יוסף
מנעמירוב ז"ל תלמיד הרב הצדיק הקדוש בוצינא קדישא
חסידא ופרישא אספקריא המאירה מוהר"ר לוי יצחק
מבארדיטשוב וצלה"ה:

נדפס בתוצאות הרבני הנגיד ר' ירחמיאל מענדיל
קליימאן נ"י מו"ס באטוואצק

פיעטרוקוב

ברפוס שר' חנוך העניף בה"ר ישעי' וואלף פאלמאן נ"י

לפ"ק

תער"ב

שנת

Printed in ISRAEL

ויבותא רבה

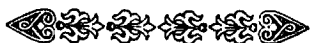
אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף ה' יברך את יוסף
 ואת עמו בשלום אהובי אמיני ידיד ה' וידיד נפשי ה' ה'
 המופלא בתורה ויראת ה' על פניו כבוד שמו תפארתו
 מיה' יוסף גיי מנעמרוב :

זכרתי ימים מקדם בהלו נרו עלי ראשי כאשר היינו בימי חורפנו. וסוד
 אלהי עלי אהל תורה ועבודה בשבתנו יחד צעיר סלאנים, אז נדברו
 יראי ה' איש אל רעהו, ובינו בספרים למלוא דרך הליכות מלכי בקודש ולא
 מלאנו דרך ישרה שיבור לו האדם זולת דרך אבותינו הקדושים להיות בתורת
 ה' חפלו הנגלות לנו ולבנינו לעשות את כל דברי התורה. ועתה חדשים
 מקרוב צאו אשר לא שערס (הראשונים) אבותינו ומכונים בשם חסידים.
 ודרכם נעלמה ממני. ואני שמעתי על מעלת כבוד תורתו שנתקרב אל גדולי
 כת הג'ל ומעלתו אינו תשוד אללי ח'ו ועומד בחזקת כשרות. ואני שסמכתי
 בעבודות האהבה שבינינו. ואם שנתרחקו הגופים אבל לא הלצנות, ולכן אפרש
 שחתי מה שקשה לי ממה שטרע לי ממנהגי כת הג'ל ולתשובתו אתי מלפה,
 נידון נסחאות התפלה אנו בני אשכנזים אשר הוא בירושה לנו מאבותינו מימי
 קדם. חכמי אשכנז' אשר כלנו משדי חבינות לקטנו ומצינתם רוח עלה למדנו
 ובדעהם תהומות נבקעו לנו והם אשר האירו לנו עינינו וקבלנו עלינו ועל
 זרענו לעשות ככל אשר יורנו ובכל יום ויום אנו עושים מעשה על פיהם
 והכת הג'ל עברו ברית שינו חק התפלה בנסחאות שונות ספרדים יציא
 בארעא וג'ורא וכו' ומנו עלמם צה'לן גדול האר"י זללה"ה, והנה אין משיבין
 את הארי וכו' שה' בארץ ישראל שש נמשכים אחרי הרמזים והצ'י אבל
 אנו נוכנים ע"פ פסקי התוספות והרא"ש כמ"ש בכללי כנה"ג ונוסח האר"י"ל
 הוא נגד דעת התוספות שלא לברך על של ראש על מלות תפילין. והוא דעת
 הרמזים ורש"י אבל לדעת התוספות לריך לברך וכן צרכת יראו עינינו שכתבו
 התוספות שחקנו חז"ל והיא כגאולה אריכתא. ובנוסח האר"י"ל אין אומרים
 ועוד כמה נסחאות שלא כמנהג הפוסקים, ומן הדין אסור לשנות המנהג.
 ולא לחנם טרחו עלמם הנאונים למלוא טעם לכל מנהג הגם שהוא נגד ההלכה
 כמו בצרכת יראו עינינו שכי' התוספות טעם שלא יהי' הפסק, וכן בנוסח
 אור חדש כתב הטור טעם בדוחק וכן בנוסח אל חי וקיס בערבית. וכן כתב
 הט"ו סימן מ"ו בצרכת הנותן ליעף כח שמקשה דעת הרא"ש שהן סותרים
 ומיך כיון דנהוג נהוג והרא"ש סמך על המנהג הרי שחדרו כל התרדה
 הזאת שלא לבטל שום מנהג, וסמכו עלמם על דברי מהר"י קולין בשורש
 ט' שכתב שמוכח מגמרא שהמנהג מבטל ההלכה ע"ש ומה שחוצים לסמוך
 עלמם על דברי הקבלה דברי הזוהר והאר"י"ל. כבר מבואר בתשובת רדב"ז
 ז"ל כל מקום שתמלא הקבלה חולק על הגמרא והפוסקים הלך אחר הגמרא
 ומציאו מנן אברהם ומה שמעתי על רופ"ק שהי' להאר"י"ל הנה על זה
 אמרו בגמרא אין משיחין צבת קול ואמרו חי היה אמר יהושע בן נון לא
 צייתינן ליה כי לא בשמים היא ואין לי עסק בנסחרות כי אם הנגלות לנו
 ולבנינו עד עולם תורה אחת ומשפט אחד לכולנו לנערינו ולזקנינו ולחכמינו.
 גדולה

גדולה מזו אשר מלאחי בתשובת רש"ל על סימן ל"ח על המדקדקים לבדך על של יד מיושב כדעת האגור שהביא את הזוהר ורולים להיות מכת המקובלים אם רשבי' בעלמו עומד ולווח לפנינו לשנות המנהג שנהגו הקדמונים לא משגיחין ביה כי ברוב דבריו אין הלכה כמותו, ולסוף דבריו סיים רש"ל אל חלק בדרך אחס ואין לך חלק בנסתרות ומי שלא ידע להשיג בנקל יוכל לבא לקלן בנטיעות ח"ו ואף שבני ארץ ישראל אינם מניחי' תפילין בחוה"מ, לפי שהרשב"א בא וכתל המנהג שפסס מסבבת ר"י בעל תוספות ולא שחש לדברי הזוהר לשנות נגד הדין מהירושלמי שהביאו הפוסקים שכל הנרכות לריך לבדך מעומד ובפרט בדורות האלו אשר נסתם החזון ויש חשש הכנה בדבר, ועוד שנוסח הארז"ל אין מוסרים אלא ללנועים ולא כל הרוצה ליעול את השם וכו' כמ"ש הב"י סימן ל"ד בשם תשובת אשכנזי לענין הנחת תפילין דר"ת דמחזי כיוהרא, וזיאתר שמניה וביה אבא לישידי ביה נבגא, שכתב המג"א סימן ס"ח בשם הכוונות (הארז"ל) וז"ל אמנם המנהגים שנהגו בשרשי התפלה אין לשנות מנהג מקומו כי י"ב שערים בשמים נגד י"ב שבטים ולכל שבט יש לו שער מיוחד, לבד מה שנזכר בגמרא השוה לכל עכ"ל, הרי שהארז"ל בעלמו הזהיר שלא לשנות המנהג, ועוד שהמה עושים מנינים להתפלל בנסחאות שלהם בכל עיר ועיר, ובי"ד אחד לכל עיר הרי עוברים על לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות כמבואר ביבמות דף כ"ד ע"א ע"ש, ועוד לשנות ממנהג המקום שהוא שם אפילו להחמיר אסור מפני המחלוקת בדבר שניכר בו שינוי מנהג כמ"ש הרא"ש פרק מקום שנהגו, וז"ל ההולך ממקום שמתמירין למקום שמקילין ואפילו דעתו לחזור יש לו לנהוג כקולי המקום שהלך לשם ואל יחמיר כמנהגו מפני המחלוקת בדבר שניכר בו שינוי מנהג, ובדבר שאין ניכר בו שינוי מנהג מותר לשנות דמוכה לקמן במשנה ואין בזה מפני המחלוקת דמימר אמר מלאכה היא דלית ליה פוק חזי כמה בטלנים איבא בשוקא משמע הא אם לא אפשר בלא מחלוקת היה לו לעשות מלאכה עמהם כי גדול השלום ויש לו לעבור על מנהג מקומו כיון דלית ביה איסורא דאורייתא אסור להחמיר ולשנות מפני המחלוקת עכ"ל, נושמע אפילו יש בו חשש איסור דרבנן, אי"כ בנוסח הארז"ל אף לפי דבריהם ש"ש בו מזה לקיים דברי הארז"ל אין לשנות מפני המחלוקת אפי' ההולך ממקום שנהגו כן וכ"ש לעשות מנהגים חדשים שמה נתרבה המחלוקת בישראל, ומה שחלו עלמם באמונת חכמיהם באמרת שהם בעלי רה"ק כמו הפע"ש ותלמידו הרב המגיד דמעריטש שהתפללו בנוסח הארז"ל, הגה מלבד שלא נהאמה אללי באמונתם שאני רחוק ממדינתם ואין לי ידיעה כ"א שמועה רחוקה, אך אם מלך האמונה הם באים עלינו מי לנו גדול בדורינו מרבינו הגאון החסיד מוה' אליהו מוויילנא ולא הלך בגדולות ובנפלאות בדרכי הארז"ל אפי' שלמד כתבי הארז"ל אפי"כ לא הניח תפילין דר"ת הגם שהארז"ל החמיר מאוד להניחם דוקא ובהיותו משמש אתו בלימוד בימי חורפי שאלתי אותו ע"ז והשיב לי לפי שכתבו התוס' פרק הקומץ שלדברי הר"ת לריך להניח הפרשיות מושכב ולא מעומד וכן ספר תורה בהיכל וכן מוזזה שהוא פלוגתא דרש"י ור"ת וא"כ כשיעשה סדר הפרשיות כר"ת ולהעמיד הפרשיות כרש"י לא יהיה התפילין באחד מהם, ושאלתי אותו על מה שכתב בזוהר ותיקונים להניח ב' זוגות ע"פ סוד, ואמר לי שאינו מדברי הזוהר ולא היה גורם כלל, וכן בליל פסח ראיתי

ראיתי סידור שלו (הארז"ל) הקערה עם המלות שהיא לא סידר כדעת
 הארז"ל שהניח לסדר רק מלה שלמה ופרוסה כדעת הר"ף ומשמעות הגמרא
 מניח פרוסה בין שלימה ומה דרכו של עני בפרוסה וכו' ולא היה מושג
 לדעת הרא"ש שיעשה ג' מלות זכר לעשרון של לחמי חודה, וגם לא היה
 מושג לכוונת הארז"ל שכתב הרב הכוונות על ג' מלות דוקא, וגם לא היה
 מניח שאר לרכי הסדר בקערה ע"פ סדר הארז"ל עם כוונות, הרי שאנו
 רואים שיש דרך (פשוט) ישר לפני איש לעשות ע"פ פשוט ולמה להכניס
 א"ע במקום סכנה, והנה דרכם נפלאה ממני (הגה"ה) וכן שמעתי מפי
 הרבני המופלא מו"ה סעדיה חלמידו של הגר"א שראיתי אותו יושב כל היום
 בחפילין של רש"י ולא הניח חפילין דר"ת ואני ידעתי מקודם שהיה מניח
 חפילין דר"ת ושאלתיו ע"ז והשיב שהרב החסיד הגר"א אמר לו שלא להניח
 חפילין של ר"ת מטעם הנ"ל כי לדעת הר"ת לריכס הפרשיות להניח מושב, ור"ת
 ור"ת להראות לו מאמרי הזוהר שמוכת סדר הפרשיות של חפילין דר"ת
 וראיתי שהם מפומים בשם בשני חלאי אריח שאינו גורם אותו ושאלתי אותו
 איך יכול להזהר מהכח הדעת כל היום והשיב שהגר"א אמר שהסח הדעת
 הוא שחוק וקלות ראש כדעת רבינו יונה. ע"כ ההגה"ה :

ובגודל האהבה שבינינו מימי נעורינו נטחתי בו שישיבני דבר שורש
 מנהגם ומה טעם יש בה שחקרב לגדולים דברי חבירו אהבו
 מל"ג בנימין זאב **מק"ק סראנעם** מרחשון שנת לא תקום
 פעמים לרה לפ"ק :

תשובה

דברי שלום ואמת למי החותמת בתורתם על לוח לבי חקוק
 בלי חמדה חמדת ישראל הרבני המופלא מו"ה **בנימין**
זאב נ"י מסלאנעם :

קבלתי מכתבו אלי וראיתי שהיטיב חרה לו על המחפללים בנוסח הארז"ל
 ומראוי היה שלא להשיבו על שאלות והספקות שעלה בדעתו
 באמונת חכמי הארז"ל. ומה גם שדברים כאלו לא נתנו לכתוב, כ"א מפה
 לאוזן שומעת אשר בקרב חכמים ילין ומאום נרע ובחור בטוב ורועה בדברים
 הנאמרים באמת ובורח מן השקר כי כבר אמרו חכמי המחקר אשר שכל
 המעשה שבו יבחר האדם טוב מרע במדות הוא קודם בטבע ובזמן לשכל
 העיוני שבו יבחר האדם האמת מן השקר, אם לא שקנה חלה שכל המעשה
 לבחור במדות טובות ולהתרחק מהיפך כמו קאהה שגאה ודומיהם ומבין ריסי
 עיניו כיכר שלא בא אלא לקנטר, וקשיות משניות מקושש, ואת הישרה
 יעקש ורוב דברים לא יועילו, כי עדיין לא נטהר מנבחות לבו ולקח עטרה
 לעלמו לומר קבלה דעתי כאילו היא דבר חדש, וכבר היה לעולמים והותרה
 הרעשה מרבנן קשישאי גזע ישישים גאוני ארץ פעמים ושלא להדפיס סדר
 נוסח

נוסח הארז"ל לחלקם ביעקב ולהפילם בישראל, אחד היה האיר ורח ממדינת הגאון החסיד המקיבל האלקי מוה' עמנואל היי רייק, שעשה כונת למלאכת שמים סידור התפלה שלו עפ"י נוסח הארז"ל הנקרא משנת חסידים שנדפס באמשטרדם בהסכמת גאוני (הזמן) אשכנזים שהיו בימים ההם מכל המדינות כמבואר בהסכמות. שני לקודש, סידור אור הגערב מהגאון אריה ליב אצ"ד דק"ק גונסבורג בנוסח הארז"ל עפ"י הסכמת גאוני אשכנז, ועוד בא שלישי סידור הארז"ל כדמותו וכללמו נדפס בק"ק זאלקאווע בשנת תקמ"א עפ"י הסגנות רבים וכן שלמים, וכל אחד מהרבנים נהן טעם נשבח בטעם דהיתרא עיקר כנ"ל בהסכמות שיש להם ראיות ברורות באריות כתוב אללס להחיר את הדפסת סידור נוסח הארז"ל, ולא אחד מהרבנים שכתבתי חשו שאחר ההדפסה יהיה יד כל אדם בו והקונה יתפלל בנוסח ההוא ועתה שלא נעלם ממעב"ת דברי החכמים הנ"ל שהחירו ולא חשו ואעפ"כ שאל בענין הזה מעיד על עצמו שטעה און ולא ישמע לקול מלחשים ואין מהראוי להשיבו אך כדי שלא יהיה חכם בעיניו להגדר במלאכתו נגד יראי ה' אשיבה ידי ואלרף ואלבין כשלמה חדשה להוליא לאור נוסח הארז"ל ודעת שפתי ברור מללו, והשומע ישמע. מ"ש ותלו עצמם באילן גדול ואין משיבין את האר"י כו', מכלל דאיכא להשיב ח"ו ולפי דבריו לא עלינו תלונתו כ"א עליו ח"ו כי ידוע שהארז"ל היה אשכנזי וכמו שהוא נקרא הוא נכתב הרב רבינו יצחק אשכנזי והוא שינה מהגא אשכנז, ואף אם ירצה להכחיש הידוע שהוא הפרי"ד דר"י סידור שלו משונה ג"כ מנוסח ספרד כידוע לכל, אך הארז"ל קיבץ מכמה נוסחאות וסו"ך על קבלתו לכן עליו תלונתו ולא עלינו, וגם תלמידי הרב חיים וויטאל היו ספרדים והגאון נה' נחמן שפירא היה אשכנזי מילידי קראקא כמבואר בספר מבוא שערם שלו ואיך סמכו על הארז"ל לשנות מהגא, והנה באמת דברי הארז"ל אינם לריכים חיזוק כי הן הן הדברים שקיבל מפי אליהו ז"ל כמבואר בס' הק' עץ חיים, והמהרהר אחריו כמהרהר אחרי השכינה, אך אדם אחד רודף את שנינו, והמבקש לזנוח עליו עילה מבקש את נפשו, לכן תסור ממך עקשות פה ולזות שפתים תרחיק והנוסח שלו האמת לכל אשר יקראוהו באמת שהוא הסולת מכל הנוסחאות עפ"י דין התלמוד דוקא שהוא התורה שבעל פה שנאמרה למשה מסיני ואנו מלווים שלא לסור מדבריהם לפסוק נגד כללי הש"ס, אפי' נגד הרשב"י שבכמה מקומות אין הלכה כמותו, ע"כ הנוסח הארז"ל מיוסד על שני אדני פז, הא' דברים המפורשים בתלמוד הב' מה שלא הוזכר בש"ס ומפורשים בזוהר הק' ועפ"י פסק הרדב"ז ז"ל שכל נוקם שהקבלה מזוהר הקדוש אינו חולק על הגמרא הולכין אחר הקבלה, וזה מוסכם אלל כל ישראל כמ"ש החכם הר' אברהם שוקי"ט בספר יוחסין הביאו בעל סדר הדורות וז"ל ובעבור זה דברי הזוהר יותר אמתים כי הם דברי אחרונים שראה את המשנה ופסקי הלכות, וכבר מוסכם בישראל שהדבר שלא יחלק על התלמוד ואינו מפורש בהתלמוד ואם מלאנו מפורש בקבלה מקבלין אותו, כמו חזון של גאל ישראל אעפ"י שרש"י ור"ת ובה"ג הזכירו לאמרו הואיל וברמב"ם לא הזכיר לכן פסק הב"י בהש"ע עפ"י הזוהר שלא לאמר חזון אחר גאל ישראל, זק בהפליין בחוה"מ שבתלמוד אינו מפורש אנו לוקמים סברת הזוהר עכ"ל, ומ"ש הרדב"ז ז"ל כ"מ שהקבלה חולק על הגמרא הולכין אחר הגמ' כו'. זה לא יתקן

יתכן במליאות זולת במקום שרשבי חולק מפורש בגמרא אז גם בזהר הולך אחר שיטתו כי הוא תחא ופליג בדרך פלוגמא של תנאים שאע"פ שאלו ואלו דברי אלקים חיים שיש לכל אי טעם ע"פ נסתר למעלה בשרשו מ"מ הקבלה שהלכה לפי כללי התלמוד רש"י ור"י הלכה כר"י. כמו שמלאנו בזהר פ' וישלח שגיד הנשה אסור בהנאה מביאו הב"י בי"ד סי' ס"ה וכחז לכן טוב לזהר וכן כי הד"מ שאין ראה מהזהר כי סתם ר"ש שבגמרא הוא רשבי בעל הזהר ור"ש פליג בגמרא עם ר' יודא לאסור בהנאה אבל לענין הלכה הכלל ר"ש ור"י הלכה כר"י וע"פ כ"כ מהר"ם ז"ל שהגא הולך לשיטתו בחולין שרשבי אסור בהנאה ולא כן הלכה שאסור בהנאה, גם הנהגים ע"פ האר"ז"ל פושים מועטים בכל יום להתיר גיד הנשה בהנאה, אבל בדבר שרשבי אינו חולק בגמרא אינו חולק גם בזהר הקדוש, כי כל דיני התלמוד מיוסדים ע"פ סודות עליונים, כי באמת הנגלה והנסתר אחד הוא ויחדיו יהיו תמים מלמעלה כמש"כ ברמז"ל וז"ל רבנן ואמוראים וכל התלמוד דלהון על רזאי דאורייתא סדרוהו ל"י רבנן עכ"ל, כמו שמלאתי בס' מבוא שפירס שפי' כל דיני ל"ית ותפילין ומזוזה וכל הדינים ע"פ נסתר ובדבר שלא הוזכר בתלמוד יש מחלוקת בין הפוסקים יפה כח של האר"ז"ל להכריע כאשר מן הפוסקים וכמו תפילין של חול המועד כנ"ל וכמו שכתב בזהר פרשת יתרו בעי לסדרא פחורא בליליא דשבתא, וכחז המקדש מלך בשם אור ישראל להרח בשבת פת שלם שלא כדעת הלבוש שאוסר משום העורכים לגד שלחן כי אם כדעת המתירין כי הלא מביא מחשבת משאת בנימין שאם יהיה כל חכמי ישראל בקף מאזנים וס' הזהר בקף שני מכריע את כולם עכ"ל, ודומיהם בכמה (מקומות) דינין כאשר אבאר לקמן :

והנה

כאשר נביא נוסח אשכנז בכור הכרזל לעמוד על שרשיה ומנהגם מלאנו בלולה מששה חלקים: א המוסכס בגמרא: ב מחלוקת בגמ'. ג מחלוקת בפוסקים המפרשים בגמרא: ד מחלוקת בד"ן שלא נזכר בגמ': ה מנהגים שאין בהם חשש ד"ן: ו מנהג שכנגד הד"ן: ז עתה אבאר לך ההפרש שבין נוסח האר"ז"ל לנוסח אשכנזי לבד שנוסח האר"ז"ל יותר מוסכס עם התלמוד בבלי שלנו: (ונוסח אשכנזי) ועל הירושלמי ונוסח אשכנזי, גם הכרעתו של האר"ז"ל בין הפוסקים הוא ע"פ פוסקים ראשונים שאנו נמשכים אחריהם החלוקה הא' המוסכס בגמרא, שהוא מטבע של כל הכרכות דק"ש ותפילין ושאר ברכות המוזכר בגמרא, בזה אין חילוק ושינוי בין ב' הנוסחאות לבד סדר ברכות השחר זה אלל זה בגמרא פרק הרוואה סדרו כל ברכה בעת שנתחייב בה, כי מתעורר אינש לימא וכו' וכן סדרס הרמב"ם ז"ל וכן סדר הרא"ש והטור לבד ברכת ענט"י כתב הרא"ש והאידנא נהגו לומר ברכות אלו (עד) אחר שנטל ידיו. דכל זמן שאין ידיו נקיות אין לברכס על הסדר אע"פ שבזמן הגמרא היה מצרכים אפי' לא היו נקיות דהא ברכת ענט"י נתקנה אחר עוטר ישראל האחרונים החמירו ועוד יש בה כמה תירולים והעיקר בתלמודי רבינו יונה, שלזה הסכים הר"ש במבוא שפירס שלו מפני שהראשונים היו קדושים ומתוך כך היו נוהרים ורוחלים יריהם ועומדים כו' ור"ל שהיו רוחלים מעט סוף אלצעות ולא כל הידים, אבל אנו שאין אנו יכולים לזהר בו' אין אנו מצרכים אלא לאחר הנטילה ר"ל נטילת כל יד חוקא, והטעם כי לפי שהראשונים היו קדושים לא שלטה בהן רוח הקומאה

ויבוחא רבה

הטומאה השורה על הידים מפני הסתלקות הקדושה שזהו טעם לנטי' בשחרית עפ"י הויהר, אבל בכן לא היה הסתלקות הקדושה גם בלילה ולא היו לריכים נטילה אז כי אם רחילה מעט במקום הלפניים לבד, כמש"כ המקדש מלך פי' תרומה טעם שאין לריך נטילה ביום הכפורים רק רחילה מעט בסוף אלצטות לבד לפי שאין שליטה ביה"כ וכמש"כ בקדושים הראשונים לא שלטה בכן הסט"א כל השנה ולא היו נוטלין רק אחר ברכת עומר ישראל שהיו לריכים לברך ענט"י שהברכות רומזים על דברים עליונים והיו לריכים אז נטילה, כמש"כ הרנ"ש שברכת ענט"י הוא במקום שאין אחיזה כלל לכן לריך ענט"י בקדושה ובטהרה משאי"כ שאר הברכות, אבל אנו לריכים נטילה מפני רוח הטומאה גם לברכת השחר לכן מצרכים אנו ענט"י קודם כל הברכות ובזה מתורן קושיות המעורר מלך על הר"י שהניח בנ"ע, ולכן נוסח הארז"ל לסדר הברכות כמו שמסדרים הגמ' לבד ענט"י קודם, ובנוסח אשכנז ראיתי שערוריה מנהגים ממנהגים שונים ורבתה בהם מחלוקת זה אומר בכה וזה אומר בכה מפני שהם חסרים מן המסורות והמקובלות, שיש מצרכים ברכת התורה קודם פרשת התמיד וחמה ע"ז הטור שאומרים כמה פסוקים קודם ברכת התורה ונהג בעלמנו הטור לומר בהס"ר מיד אחר חלקי גשמה ורמ"א כ' המנהג לברך אחר אשר יר, וגם שאר הברכות לא סדרו כמו שסדרו בגמרא ושלשה ברכות המוזכר בפי' החללת ראוי לאומרו בסוף אחר סדר הברכות שצ"י הרוחה שמצרכים על סדר הנאח אדם והם הכניסו אחת מיד אחר הנותן לשכוי בינה, הרי נראה בעליל שהיו נבוכים בסדרם וכל גדול בדורו הנהיג לפי דעתו, אבל האר"י ז"ל ראה באספקלריא המאירה טעם ע"פ סוד סדר הברכות שזכר בגמרא זה אלל זה דוקא, וכאב הר' תיים וויטאל ז"ל כל הי"ת ברכות מן הנותן לשטי' בינה עד סוף ברכת התורה כולם חייב אדם לברכס בכל יום אף שלא נחייב בהם מזד הנאה, כי כולם יש להם רמז אל דברים עליונים ואין ראוי לבטלם חוץ מהעושה לי כל לרכי אין מצרכים בח"ב וביה"כ וסידר מלבוש ערומים אחר זוקף כפופים, ולא כגירסא שלנו בגמ' אחר מתיר אסורים כי גם ברי"ף ורא"ש יש גירסא אחרת מגירסא שלנו, והארז"ל נתן טעם לשבח על סדר הברכות ואחר מלבוש ערומים סידר הנותן ליעף כח שהזכיר הטור שיש סמך לזה מן הפסוק והב"י הסכים שלא לאמרה כמנהג ספרד והארז"ל ג"כ הסכים כמנהג אשכנז, וכ' הרנ"ש בספר מבוא שערים, ואני כותן טעם לפענ"ד מאחר שהרב ז"ל הסכים לאמרה בוודאי שט"פ רוח"ק נאמרה לו עכ"ל, ומנהג הארז"ל ע"פ הזהר לברך על של יד מיושב, ולכאורה הוא נגד הירושלמי שכל הברכות לריך לברך מעומד [וי"ל] שהביא הב"י בשם אר"ת דמה דגרסינן בירושלמי שכל הברכות לריך לברך מעומד על ברכות מלות קאמר ולא על ברכת הנהנין אף שכ' הרנ"ש בספר מ"ש שלו שלריך לברך מיושב מטעם [אחר] וז"ל וק"ל מקריאה שמת שהוא דאורייתא ותפלה מדרבנן אעפ"כ אמרו בק"ש קורא כדרכו ואם ישב אסור לעמוד ותפלה שהוא דרבנן דוקא מעומד והטעם לפי שק"ש בעולם הבריה ותפלה בעולם האלילות, הרי שמרומז בגמרא שהברכה שהיא בבריאה לריך דוקא מיושב וברכה של יד הוא ג"כ בבריאה ומ"ש אח"כ בשם הירושלמי שברכה המלות לריך לברך מעומד ג"ל דוקא על שאר ברכות שבעולם אלילות אבל ברכנו של יד שבעולם הבריה

מודה הירושלמי שצריך דוקא מיושב עכ"ל. הרי בירושלמי אפשר לפרש שיצרך
 בישיבה, אבל החכם מו"ה מנחם ללאזניי כתב בספר עדי זהב, ח"ל ותמתי
 על הבי' שבי' בשם אורחות חיים שמואל בירושלמי שלל הצרכות של מלות
 צריך להיות מעומד ולא דק אחריו יפה כי לא נמלא דבר זה בירושלמי עכ"ל,
 גם הרמב"ן שהיה נגלה לפניו כל תלמוד ירושלמי כתב לצרך על שי' מיושב.
 גם מדינא דגמ' צריך להיות לצסוף הצרכה מעין החתימה בזה נוהג יוסר
 מוסח הארז"ל מנוסח אשכנז כמו שאבאר, החלוקה הב' מחלוקת בגמ'. כמו
 כל הפלוגתות שבק"ש והפלה ופסקו הפוסקים עפ"י כללי הש"ס בקרא ק"ש
 ולא השמיע לאזניו יאל דלא כר"י, לא דקדק באותיותיה וקורא עומד או
 יושב כב"ה ולא מלאמ להארז"ל שחולק על פסקי הלכות. ובפלוגתא דאהבת
 עולם. והאר"ב פליגי רבנן ושמואל, ופסקי הרי"ף והרמב"ם כרבנן לומר
 אהבת עולם והמוס' ורא"ש הכריעו לומר בשחרית אהבה רבה וערבית אהבת
 עולם והארז"ל כתב כסתמא דגמרא כרבנן וכדעת הרי"ף והרמב"ם שאין לומר
 אה"ר אש"י בשבת כי אם אהב"ע כי אה"ר הוא באילנות ובכאן בק"ש אנו
 עדיין בבריאה ואין לומר אה"ר ול"ש בזה הכרעת הרא"ש ואלו היו ראו העור
 והרא"ש דברים אלו לא היו מכריעים. החלוקה השליש' פלוגתא בפ"י דברי
 הגמ'. כמו בסידור הפרשיות של תפילין דפליגי רש"י ור"ם והוא פלוגתא של
 הקדמונים בין הגאונים והכריעו המוס' והרא"ש להניח ב' זוגות ונהגו בני
 אשכנזים היראים והחרידים במלות שמניחים ב' זוגות ושאר עמא דבר שאינם
 מניחים רק זוג אחד כי חושבין זה למזוה מן המובחר ולא כל הרולה ליעול
 את הש"ס כו', כמש"כ הבי' בשם תשובת אשכנזי, אבל האר"י כתב להניח
 ב' זוגות לכל אדם ולא מתמת ספק כ"א שניהם אחתיים עפ"י מאמר הזהר
 כמו שהצריך בזה הגאון מהר"ש בס' מבוא שערים שלו שהבין מאמר של
 הזהר חדש הסוד של ב' זוגות ומסיים ובגין דלא בקיאינן אנו דרא בתראה
 שווין ב' זוגות תפילין מספיקא דלא ידעינן ברזא דא דתרווייהו איצטריכו
 עכ"ל. וכתב בס' מ"ש וכן הן דברי הזהר בפ' פנחס תקיעות דר"ה תשר"ת
 תש"ת תר"ת דמשמעין משמע לן דר' אבובי מספיקא נחוח להו, וכל משכיל
 יקשה על ההוא סוגיא מן המפורסמת מה שלא ישקט השכל אלא עם המחבאר
 בזהר דכלהו אינון תקיעות לריכין מדרבנן למזוה מן המובחר ולא בשביל
 ספק ח"ל הזהר ועל דא לא ידעי הני בצלאי רזא דיבבא ויללותא ולא ידעו
 דתרווייהו אלצטריכו עכ"ל, ומה טוב ומה נעים דברי התלמוד שסדרו הלי'
 ברוה"ק שיהיה סובל ב' הפירושים שאמרו קדש והיה כי יביאך בימין ושמע
 והיה אם שמע משמאל והקורא קורא כדרכו כידוע פירוש רש"י ור"ם בזה,
 גם בזה רמזו בגמרא מקום יש בראש להניח ב' תפילין ובמסקנת הגמרא
 בעירובין מחזורתא כדשינין מעיקרא כפירש רש"י דפליגי בשבת זמן תפילין
 וכולי עלמא אית להו דר' יצחק אבובי דשמואל ומה שפסקו הפוסקים דשבת
 לאו זמן תפילין ואעפ"כ פסקו המולא תפילין בשבת מכניסין זוג זוג דסמרי
 אהדי כמו שהקשה החו"ט תירץ הרש"א כיון שבחול אנו לובשין ב' זוגות
 לא שרי להו יותר מלבושי חול דלא כע"ז שנהג כהפוסקים להכניסם זוג זוג
 הוא מטעם שמא אין בראש מקום להניח ב' תפילין זה אינו דבזה אין פלוגתא
 כנ"ל. ושיקר המזוה ע"פ זוהר וכונתו (הארז"ל) להניח ב' זוגות ביחד רק
 אין אנו יכולים לכונן ההקום גם אין אנו יודעים הכוונת כמו הארז"ל
 ותלמידיו

ויכוחא רבה

ותלמידיו לכן אנו מניחים של ר"ת אחר התפלה בלא ברכה, וגם
 בצרכה תפילין של ראש דעת הרי"ף והרמב"ם והגאונים ותשובת ר' מנחם
 עזרי' שלא לברך על ש"ר על מלוא תפילין רק הר"ת והרא"ש כתבו לברך
 על ש"ר על מלוא תפילין, והאר"ז הכרי' כגדולי הראשונים שלא לברך על
 ש"ר בתפילין דרש"י וזהו א"ן אנו לריכס לקבלתו כי האר"ז נפיש זכותו
 טובא וזה מלחא זוטרתו הוא לגבי' דכל גדול בדורו שבאחרונים יכול להכריע
 בין הראשונים כמ"כ בכנה"ג בשם הרי"ם אלשק"ר וזכרנו האר"ז ומי
 כמוהו בישראל שהיה חד בדורו גם כגולה כמו שהעידו עליו תלמידיו שהיה
 לומד כל ההלכה בשפה אופנים כנגד שעת ימי המעשה עפ"י גולה ובשבת
 היה לומד עפ"י נסתר, אך באמת הכרעתו ע"פ הוזהר כמ"כ הר"ש במ"ש
 שלו שהביא מאמרי הוזהר וז"ל שבעד הפרשיות לפי דעת רש"י הם מלוא
 אחת וע"ז אמרו של יד אינו מעכבת של ראש וא"ן לרי"ך לומר אלא ברכה
 אחת ובסיחור של ר"ת הם שתי מלות ולרי"ך לברך על של ראש ג"כ, וזה
 הלשון בוזהר ואל"ן דעבדן תרין פקודות דירושלמי ט"י פי' דירושלמי מסכת
 ברכות אמר שם בפרוש של"ל ב' ברכות, והטעם כי בירושלמי דיבר בתפילין
 דר"ת דהו"מ באמ"ל והם ב' מלות כל חד בפני עצמו ואלו המיחים ב'
 זוגות ביחד לרי"ך לברך ב' ברכות, ורש"י ור"ת אע"ג דאיכא לא חזו מוליהו
 חזא, שכל אחד נמשך אחר כח ושורש נשמתו למעלה, שרש"י סובר שא"ל
 לברך על ש"ר בתפילין שלו ב' ברכות וכן האמת. וגם ככאן סדרו בעלי
 התלמוד הלשון ברה"ק שאובל ב' הפירושים שאמרו סח מברך שתי' לא סח
 מברך אחת כידוע מפירו' רש"י ור"ת וכתיב ר"ת שבתחלה היה מברך ברכה
 אחת על שתייהן כי הברכות אינן מעכבות עד שלמד מסכת מנחות ונראה לו
 לפוס רביעא דגמרא שיש לברך שתי ברכות והיינו שנתנונן בו כח של מעלה
 שבתפילין שלו לרי"ך לברך ב' ברכות, וא"כ אנו שמניחים רק של רש"י לבד
 א"ן לרי"ך לברך אלא אחת והמקובלים הראשונים שקודם האר"ז לא היו
 מבינים זה והיה קשה להם שראו מאמרי זוהר כסותרין זה את זה כמ"כ
 הב"י בשם מהר"י חב"ב שהמקובלים הראו לו מאמרי הוזהר שאסור לברך
 שתי' ולא ידעו שזה מדבר בתפילין דרש"י וזה מדבר בתפילין דר"ת. החלוקה
 הא'. מחלוקת בדין שלא נזכר בגמרא כמו אמן של גאל ישראל וכוס של
 בהמ"ו ביחיד וקידוש על הכוס בסעודה שלישית שהכריע האר"ז. גם אוסר
 האר"ז לעשות לילית של לומר בעלית של פשתן כדעת הרי"ת והפילין בחוה"מ
 שאסור ע"פ הוזהר א"י הב"י שאלו ראו הפוסקים כמו הרא"ש וטור דברי
 הוזהר לא היו חולקים והיו אוסרים להניח בחוה"מ וכן בכל הכרעות הכל
 בל דברי האר"ז הם לקוחים מהוזהר כמו אמן של גאל ישראל הוא מהוזהר
 שא"ל ודומיהם הידועים לנו ושאינם ידועים לנו לפניו הם ידועים וגלויים לפרש
 דברי הוזהר גם שהיה לו מאמרי הוזהר כתיבת יד כמ"כ הר"ש. החלוקה הב'.
 מנהג שא"ן בו חשש דין נוסח האר"ז לומר הו"ו קודם ב"ש ובאשכנז נוהגים
 לומר ב"ש מיד ואחריו כל המזמורים בין בחול בין בשבת וכי' הטור יש
 אומרים הפוסקים שמוסיפין קודם ב"ש ובאשכנז נוהגים לומר ב"ש מיד
 ואחריו כל המזמורים בין בשבת בין בחול והכי מסתבר כדי שיהיה לכלן
 ברכה תחלה וסוף עכ"ל, וע"פ דין מותר לעשות כשני המנהגים ומעט חלו'
 שנתן הטור אינו אלא לקיים מנהג אשכנז, אבל האר"ז כתב טעמים חזקים
 כראי

כראי מולק שחלק כל התפלה על ד' חלקים נגד ד' עולמות אביע ועד
 ב"ש הוא נגד עולם העשיי וגם הודו קודם ב"ש כי עדיין ילדה ענמה אינה
 מחוקנת כלל ע"כ אנו אומרים בין עשיה לעשיה עכ"ל, ומזמורים שמיסיפין
 בשבת הנה הם כתובים ומסודרים בזהר פ' תרומה כמו שסידרן הארז"ל,
 ומבואר בזהר ע"פ סוד מה שאומרים דוקא בשבת וטעם סמוכות המזמורים
 זא"ז כנ"ל, וכי וז"ל ואתקניהו אכנה"ג וסידר' דתישבחת' מאינון תשבחינן
 דדוד ע"ש בל לפרש סדר אכנה"ג שסידרו לומר תחלה מזמור דהשמים מספרים
 ואחריו רננו לדיקים כנ"ל ומפרש הטעם ע"פ סוד, הרי שכי בפירוש שהוא
 סידור של אנשי כנה"ג, ובדורות האחרונים שכחו וחיפסו מנהגים שונים
 ע"פ בקול הדעת מנהג אשכנז ומנהג ספרד עד שנגלה אליהם הזהר ובל
 הארז"ל וחזר ויסדוהו. וזו תשובה נלחית הגם שאין אנו יודעים לכונן הסודות
 של הזה"ק אין אנו רשאים לשנות אחר שנתגלה לנו דברי הזה"ק כי גם
 ברכות וסידר אכנה"ג יש בהם סודות כמוסים שלא נתגלה לנו, ואין אנו
 רשאים לשנות נוסח הארז"ל נקדישך ונערינך כנ"ל, שכי הטור נקדישך
 ובאשכנז נוסח אחרת נקדש כו', והב"י הביא לשון הרא"ש בתשובה שלו ג"כ
 נקדישך והארז"ל כתב שנוסח נקדישך מפורש בתוספתא דפיהא וכי הרב למת
 אולי כתב יד הוי וזאת שהארז"ל העיד שראה אין אחר עדותו כלום
 עכ"ל :

נוסח הארז"ל כתר במוסף של שבת מפורש בזה"ק ומיקונים של"ל דוקא
 כתר ובגמרא לא הוזכר. נוסח הארז"ל מוריד הטל בימות החמה
 והטור כתב ונוהגים בספרד להזכיר חף בימות החמה אבל באשכנז אינם
 נוהגים להזכיר וכו' וכהב הב"י בשם התוס' וז"ל לכך יש ב"א שאומרים
 כל שעה מוריד הטל כלומר בימות החמה שאם ישכחו לומר בימות הגשמים
 מוריד הגשם חזקה שאמר מוריד הטל ואין מחזירין אותו עכ"ל, הרי שכחבו
 ההוס' שמוסכמים לומר על בימות החמה כמנהג הארז"ל ואין בזה חשש מלד
 הדין, החלוקה ה' מנהג נגד הדין ברכות ויראו עינינו לומר בערבית שהביא
 הטור בשם התוס' וכתב שיש מהגדולים שנוהגים שלא לאמרו וכן הרמב"ן
 והרשב"א והרא"ש והרמב"ם לא הזכירו ברכות ערבית כי הוא נגד הנמ'
 שאמרו על ברכה השכיבנו שהיא כגאולה אריכתא ויראו עינינו הוא הפסק
 בין גאולה לתפלה גם ברכה שאינה לריכה להפוסקים שכתבו לאמרה היינו
 מוחק לקיים המנהג והארז"ל לא חש על המנהג בטעות מטעם שאבאר
 לקמן, גם מנהג אשכנז ברכת המקדש שמו ברבים בשם ומלכות וכתב הטור
 לתוס' בשם ומלכות ויש סמך מהירושלמי ובבית יוסף כתב ב"ש של
 נמלא בירושלמי גם הע"ז תמה על הטור וכתב שהוא ברכה שלא הוזכרה
 בתלמוד אך כיון דנהוג נהוג והרמב"ם לא הזכירו במנין הברכות, וגם הב"י
 לא הזכירו בש"ע וגם הארז"ל הסכים שלא לתמוס בשם ומלכות: נוסח
 אשכנז אור חדש, כתב הטור אין נוהגים לומר בספרד וכ"כ רש"י שאין
 לתמוס באור העתיד שאינו מעין החתימה, והרא"ש מתרץ בדוחק ובוה"ש
 לסמוך על הארז"ל שכתב מתיבת המחדש טעונו עד סוף הברכה יש י"ט
 חיבות, מאחר שהוא נגד התלמוד וכנ"ל להכריע, נוסח אל חי וקים באשכנז
 בערבית כתב הטור ונוסח אשכנז אל חי וקים כתב אחי מו"ס יחיאל ויזהר
 גכון נוסח ספרד שלא לומר כי אין זה מעין החתימה, והרא"ש מיישב
 במנהג

המנהג בדוחק, והארז"ל כתב שלא לומר שהוא נגד הדין, נוסח אשכנזי מלך צור ישראל וגואלו בערבית בי"ט וכחב העוי"ז שאלתי את מו"ח ז"ל הב"ח על מה שאומרים נוסח הנ"ל שהוא נגד הש"ס ע"ש שדחק לתרץ ומה טוב נוסח הארז"ל שלא לשנית מטבע הברטות: נוסח אשכנזי צור ישראל כו' גאלטו כו', ואינו מן הראוי לומר בקשה בזכרה אמת ולי"ב שהוא הודאה על הגאולה, וראוי לומר כמו בערבית ונאמר גואלנו כן ראוי לומר בשחרית ונאמר כנ"ל ולא להפסיק בנקשה, וגם נוסח הארז"ל שלא לומר: מנהג אשכנזי לומר קרוב"ן בזכרת ק"ש והטור כתב בשם תשובת רמ"ל לאסור מן הדין להפסיק ולשנית מטבע הברכות וסיים מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו כו' אך נהגו לומר באשכנזי, והב"י כתב שאין נוהגין גם הרמ"א כתב והמיקל לא הפסיד לכן הארז"ל לא היה חומה פיוטים כמו"כ המג"א בשמו, ומה שמואלטו שינוי בדקדוק התיבות של הארז"ל בזכרת ק"ש והפלה שמוסיף וגורע איזה תיבות מניסח אשכנזי שאין בהם שינוי מטבע הברכות זה אין לחוש עפ"י הדין, מנ"ש מנוסח אשכנזי שמשפטים בפיוטים לא תהיה תורה שלמה של הארז"ל שסופר ומונה כל תיבה עפ"י סוד כשאר הפייטנים, וגם מלאנו שגדולי האחרונים העירו על על"ן שה"י מסופקין בדקדוקי הת"ח כמו"כ הרש"ל בתשו"י ס"ד וז"ל שאלה מאתי מענין התפלה אם יש לי קבלה מוקני חוכן עניניהם דע שלא זכיתי לקבל מאדוני אמור"ר החסיד מהר"ל כי בימי חורפי יגעתי בכל תלמוד ובפסוליס ולא בריתי תפלה וחבל על דאבדון וכו' גם הסידור של אמור"ר נשרף בהשרפה בעוה"ר עכ"ל, וכן הרמ"א כי על נוסח אשכנזי בזמנה לומר שלום רב ויש מתחילין ש"ס שלום בשבת בזמנה הואיל ויש בו באור פניך הרי שנמוגו כל יושבי הארץ סיסדו נוסח אשכנזי ולא מלאו כל אנשי חיל יד"ס בבית המדרש להבין ולהורות שטמי סידורי התפלה ופרטי הדקדוקים ואין לנו על מי להשען כ"א על הארז"ל שכל דבריו הם דברי קבלה מפי אליהו ז"ל, וכן כל המנהגים שהודפסו בש"טת הארז"ל שלא נמלא מזה בפרקים מזה עלינו לקיימם, כי גם המג"א הביא מנהגים דכונת הארז"ל, ואחר שזכינו לזכר שנוסח הארז"ל היא מניקה ומבורר ע"פ התלמוד דוקא ולא חש למנהגים שהם נגד התלמוד. ועתה אשיב ידי שנית על דברי מעלתו וראיתי שאסור לשנות המנהג. א"י מ"ש הרי שחדרו כל החדרה הזאת שלא לבטל שום מנהג וסוף עלמו על דברי מהר"י קולין שהמנהג מבטל ההלכה. ולא ירד לעומקה של הלכה, שלפי דבריו קשה שהרי לדעת מהר"י קולין שהמנהג מבטל הלכה כ"ש שמבטל הקבלה שנידחת מפני ההלכה כ"ש שנדחת מפני המנהג, ולדעת הרדב"ז דוקא אם הקבלה חולק עם הגמרא הולך אחר הגמ' אבל אם אינו חולק על הגמ' הולך אחר הקבלה וכמ"ש היוחסין שהוא מוסכם בישראל והיינו ע"כ אפי' כשהוא נגד המנהג, דאל"כ מאי קמ"ל דראוי לעשות כקבלה אם אינו חולק עם הגמ' ועם המנהג כמו אמר של גאל ישראל וחפ"ל דחיה"מ שנשתנה לפי המנהג מעל פי הוזהר, כמו"כ היוחסין, וא"כ אחר שהביא מעלתו בעלמו ששמכו על מהר"י קולין הרי המנהג מבטל הקבלה ואח"כ הביא דעת הרדב"ז דוקא אם הקבלה חולק על הגמ' ומזכי שטרי לבי תרי. וכל שטרי הנסחיות שהבאתי אינו מוזכר בגמ' אבל עיקרן של דברים ה' הפר"ח בא"ח תל"ז בדיני' אסור לשנות מנהג שמשגי על דברי מהר"י

מהר"י קולין והוכיח בראיות ברורות מן הש"ס שאם המנהג אינו ע"פ קו הישר ומצטלין ליה והלכה מצטל המנהג כמ"ש חז"ל בריה במקום איסורא כי נהגו שבקיין ל"י ע"ש בפ"י החוס', ואמר'י בנמ' דברכות א"ל רבא בר חנן לאב"י הלכתא מאי א"ל פוק חזי מאי עמא דבר ופאט דרבא בר חנן בודאי כבר ידע המנהג א"כ בודאי הכי הלכתא ואמאי שאלו אלא ודאי סבירא ליה דאע"פ שנתפשט המנהג אפשר שאינו מכיון להלכה ומצטלין ליה והש"ב לו אב"י שבוה אוליין בחר מנהגא שהוא מכון להלכה ע"ש שמאריך ברה"ות ומחוק להלכה דבמלתא דברירא אכורא אפילו מדרבנן מחיין ליה במרזפהא דנפחא למי שלא ירנה לשמוע דברי חכמים אדרבא חמירי יותר דברי סופרים משל תורה אבל אם אינו עובר אסורא ע"ז אמרו אם הלכה רופפת בידך פיק חזי מאי עמא דבר מכלל שאם אין רופפת לא משגיחין במאי עמא דבר ועל זה אמרו הפוסקים הראשונים והאחרונים לקיים הניטת שמאלו הגם שהוא נגד ההלכה מאחר שיצלין למולא טעם וסמך להמנהג ההוא שלא יהי' בו לך איסור מן הדין כמו בברכת יראו עינינו ודומיהן, וא"כ ההלכה רופפת בידם ושבקי לנוכח, אבל הפוסקים החולקים כמו הרמב"ן וסיעתו ס"ל דלא מוסתבר טעמם של החוס' בברכת יראו עינינו, והוי לו הלכה אינה רופפת ולא משגיחין במאי עמא דבר, וזה ברור ואמת בצעם דבריהם, אך עיקרא דמלתא טעמא מאי כשהלכה רופפת הוליין אחר המנהג ומויטבין המנהג כמה דאפשר בדוחק לקיים המנהג הטעם אולי יש בדבר איזה טעם נסתר בתיקון המנהג ההוא שאין ראוי לבטלו או שיש לו איזה טעם סתם מהגמרא והס' היו לדיקים ויראים והם הוכרו האמת שלא ידעו מחכמת הקבלה כלום כמש"כ רש"ל כ"א מולד אמונה כי בימי הראש' והסוד לא נתגלה עדיין אור הזהר הקדוש, כמש"כ הב"י בסמ"ח ל"א חז"ל וכ"ש שבמי הפוסקים עדיין לא היה הספר המאור הקדוש בעולם כו' וגם אח"כ הי' חכמי הקבלה בהסתור והעלם גדול ליחידי סגולה אחד בדור כמו הרמב"ן ור"י ז"ל כמש"כ האר"ז'ל שלא ללמוד ספרי הקבלה זולתם כי כולם חוץ מהרמב"ן ודומיהן לא השיגו האמת רק שכל האנושי כו' ע"כ הניחו מנהגם ואמרו מנהג ישראל עורה היא ובאמת מנהג הקדמונים הוא מנהג ע"פ נסתר, כמו שתקנו לומר ואני מפילתי בשבת במנהג שמצואר צוהר שיש לומר ביה"כ שחל בשבת עפ"י סוד אך הפוסקים לא השיגו הטעם ונתנו טעם עפ"י פשוט כמש"כ הטו"ז ולכך כתב הב"י בש"ע שלא לומר ביה"כ שחל להיות בשבת שלא שייך טעם הפשוט שלהם, אבל במקדש מלך פ' תרומה כתב שזה לדעת הפשטנים שכתבו טעם פשוט אבל עפ"י זוה"ק כ"ש שיש לומר ביה"כ שחל להיות בשבת וא"כ האר"ז'ל שראה כל מנהג באספקלריא המאירה כל מנהג כדמותו וללמו בעולם העליון בודאי ישלח בישו לרמק ולקרב המנהגים כנ"ל, וגם אם רשאים לסמוך עליו הגם שאנו נמשכים אחר החוס' והרא"ש מאחר שלא ראו דברי זוה"ק כלל כמש"כ הב"י אלו ראה הראש' דברי זוה"ק שלא להניח מפילין בצוה"מ לא היה כותב דבריו, ודין זה נהיג גם בשאר פוסקים אלו ראו אפשר דהוי הדרי בהו כמש"כ מהר"י קולין בשורש ל"ד שהביא אכנה"ג כש"ס דין שנמלא בספר קדמון שאין ידוע ומפורסם לא פסקין כבמרא היפך דבריו משום דאפשר לומר שלא שמע ואלו שמע היו הדר, וכהיום בדור אחרון שהסתור הכמו הנגלות, כמש"כ הרמ"ו בספר עץ חיים וכמש"כ הגאון מו"ס ילמה

ילחק דלטא"ש בפסק שלו על הזוהר באריכות, מלוי עלינו לעשות כדברי
 קבלה לשנות המנהג נגד הדין, ב' מה שכתב מעלי' שע"ז אמרו אין משגיחין
 בב"ק כי לא בשמים היא הנה מלבד מה שזכרתי ובררתי שבדברי הארזי"ל
 הוא דוקא עפ"י דין התלמוד ופוסקים, הנה הוא שנה ברוחה לרמות דין זה
 לדין התלמוד שאמרו אין משגיחין בב"ק, וכבר ביאר החכם הגדול הרמב"ם
 ז"ל עיקר זה בהקדמתו לסדר זרעים בעיקר לשמוע דברי הנביא, שאין להאמין
 להוסיף או לגרוע דבר אחד מהתורה חו מהקבלה אפילו על סניג וגדר כו'.
 גם בעיון וסברא הנביא שזה לכל אדם שלא להוליא דבר מהתורה שבכתב או
 מהתורה שבע"פ וע"ז חזרו אלו אמר יהושע בן נון לא לייטינן ליה כי לא
 בשמים היא אך לענין הנהגות עבודת השם בלי חסרון וגרעון מחויבים אנחנו
 לשמוע אליו והעובר על דבריו חייב מיחה בידי שמים ובלבד שיביה מתיחסם
 וראוי לנבואה מלך חכמתו ומדותיו ולא מלך אוחות ומופתים וכ' ע"ש הרי
 שלא אמרו אין משגיחין כו' כי"א בדיני ההלמוד הנגלות לנו ולבנינו שנמסר
 לחכמי הדור לפי השגת שכלם האנושי בסברת התורה שבע"פ ושכתב וכפי
 שורש יקוחם למעלה, וזוה יש חילוק מקומות לפי מי שקבלו עליהם לרב
 ויונקים משרשו שיש שנהג ע"פ פסקי הרי"ף ויש מקומות שנהגו ע"פ פסקי
 הרמב"ם דוקא ואינם נמשכים אחר חכמי לרפת ודבר זה היה נוהג גם בזמן
 התלמוד שאמרו (אחרת) [אחרת] היו ויש לעשות על פיו בין להקל בין להחמיר,
 וכמו שאנו עושים ע"פ פסקי הרמ"א וכמשי"כ הרשב"א הובא בפר"ח בדיני מנהגי
 איסור וכתב וז"ל זולת אם יש גדול הדור כו', אבל הנסחרות שהם דרכי
 עבודת השם הקדוש שזכר הרמב"ם שאין בהם איסור מלך הדין כמו בנוסח
 התפלה שהם דברים העומדים ברומו של עולם שיש בהם עליית עולמות
 והיכלות אשר גילה הארזי"ל וסידרם בסדר נכון כפי שהם מסודרים בסדר
 עולמות העליונים שהוא למעלה מהנהגת שכל האנושי כמשי"כ בספר הקדוש
 ע"ח ואין הדברים אלו מסודרים ללב אדם כפי שכל האנושי כנ"ל והסברא
 בהם סכנה עולמה ע"ש וזוה אין הילכים אחר הרוב כי"א ע"פ משיגי ריה"ק
 ומשגיחין בבת קול כדעת הרמב"ם, והתורה עלמה מסרה סדר התפלה
 לחכמים כמשי"כ הרמב"ם בפ"א מהלכות תפלה וז"ל ואין משגיחין מדין התפלה
 מן התורה כי עזרא ואנכניה'ג שהיה בהם נביאים תקנו לנו ברכות קדושות
 והבדלות ר"ל ומטבע הברכות המפורש בתלמוד או בהגדה וכל חתימת הח"י
 ברכות שסידרו אנשי כה"ג הכל ברוה"ק נאמר וזוה לכל נפש, אבל שאר
 נוסח שלא הזכיר בתלמוד בודאי הולכין אחרי בעלי ריה"ק, וכ"כ בחסד לאברהם
 מעין ב' נהר כ"ב שהתורה נגלית שהיא משנה וגמרא שנקרא תורה שבע"פ
 כנגד ב"ע ששם הסנהדרין תלוי הכל ברוב כדכתיב כי יפלא ממך דבר כו',
 משום הכי תלוי אמתא [דמפורש] ואין משגיחין בבת קול אבל בתורה דאילנות שהוא
 הנסחרות שם כל הזמירות אינן ע"פ רוב. משגיחין בב"ק, ומ"ש רש"ל שמה
 אש על המניחים תפילין של יד מיושב כדעת הזוהר וכתב אם היה רשב"י
 עומד וזוה לפנינו וכו', כבר כתבתי לעיל שגם לפי הירושלמי שהביא האו"ח
 ההכרח לפרש שברכת תפילין ש"י מברך מיושב כנ"ל והגאון מהר"ם כתב
 שא"ט בירושלמי ומה ש"ל אעק מפיו נגד הרשב"י כתב עליו הגאון מה' מנחם
 עזריה בתשובה שלו בתום' של מרדוה ושארי' ליה מארי' וכן בספר
 ששלח הרמב"ן ובספר עשרה מאמרות כתב עליו ועל כיוצא בו שהם ג"כ לפי
 דעתו

דעתו לש"ס כיוון אך לא שמשו כל לרכס, ומשי"כ הרש"ל שקרב לקלן
 בנטיעות ח"ו ויש סכנה בדבר, הנה דבריו נוטים לדברי כח שקטרונו
 בהדפסת הזוהר וזו"ח וכבר המירו פירושים את הדבר ברוב ספרים אין קן
 ובראשם הגאון מו"ה יצחק דליטא"ש צפסק שלו שנדפס אלל הזוהר שהנה על
 קדקדס ובטל דעת המקטרינים והביא מאמרי הזוהר שבדור האחרון קודם
 משי"ח תמגלה החכמה הזאת וכחז' וז"ל עת הזו"ר הגיע דליזמר אינש כד יזיל
 באורחא סודות התורה לקיים ובלכתך בדרך כו', כי לדברי הזוהר ספרו הוא
 המלאך הגואל אותנו ואפילו אם תטעה באיזה מקום אין שגגתך עולה זדון
 פכ"ל, וכחז' בעל המגיד הזו"ח ומה שטען המסית בעניני סתרי תורה לאו
 כל מוחא סביל דא שמה תשגש ותתבלבל דעתו, ולמה אינו נזכר כי בשעה
 שלומדים חלוקים שהוא יותר קשה שאף בחלוקים יש קליפה ופרי כו', ועיין
 בספרו שהאר"ך למעניתם בביטול דברי המקטרינים על לימוד הקבלה והגדול
 שבאמיו הרב מו"ה חיים וויטאל שכתב בספרו הקדוש עץ חיים שמי שלא למד
 הנסתר הוא כגוף בלא נשמה וילטרך לבא בגלגול לתיקון ועיין ברמ"ז פ'
 קדושים שהאר"ך בזה שכתב משארז"ל אור החורה מחי" דוקא הנסתר שנק'
 אור התורה, ומ"ש בזוהר עונש על המגלה חכמה הזאת הכל היו לאותן הדורות
 אבל בדורות הללו כתב הר"י חיים וויטאל מזה ושמהה לפני הקב"ה שימגלה
 החכמה הזאת כי בזכותה יבא משיח וח"ו לומר שיש סכנה בדבר, אך מי
 שיש טיגא בלבו ואפקורסת נזרקה בו לזה הוא סמא דמותא כמו שקרה לכת
 הידוע שנתפקרו וילאו מן הדת ודרשו דרשות של דופי בזוה"ק הואיל ונתפקרו
 תחלה וזה קרה ג"כ לדוקים וביסות' שפקרו הואיל שמשו מרבם אל תהיו
 כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס וע"ז אמרו למשמאילים בה סמא
 דמותא אבל מי שלבו תמים עם ה' הוא סמא דחי"א להחיות את נפשו כי
 אין שום לימוד שיביא יראת אלקים בלבו כמו לימוד הזוהר בראותו גודל
 העונשים ועד היכן מגיע פנס של עבירה כמו שהאר"ך במאמרי החסיד בעל
 ר"ח והמשכיל ישיג בלימודו יראה הרוממות יראה בושט שיכיר גדולת יוצר
 בראשית מרוב העולמות והיכלות ומלאכים הנזכרים בזוה"ק וזהו תכלית
 בריאת האדם להכיר את צוראו כהלשון הזוהר בגין לאישתמודע ליה. רק לשמש
 בשמות הקדושים הנקרא קבלת מעשיות והשבעת המלאכים בעולם העש"י זהו
 איסור גדול, וכחז' הארז"ל בספר טעמי המלות פרשת שמות אזהרות ועונשים
 רבים למשתמשים בזה ויש סכנה בדבר מפני שיש תערובות רע בעולם
 העש"י ומי שאינו יודע להזהר או שלא נזדקך נפשו בתכלית להיות מופשט
 הנשמיות אפשר להחטיאו או להזיקו כמו שקרה לכמה אנשים שמשו בזה אבל
 בלימוד לחוד לא ירע דבר רע, ואפשר שזה שמע הרש"ל שיש סכנה בדבר
 ולא ידע לחלק בין לימוד למשמש אבל אילו ראה רש"ל חכמה הזאת ומה
 טעם יש בהחכמה הזאת כנ"ל והקב"ה הזאת נקרא נסתר ונעלם כמו הטעם
 המחבל שא"ח להשיג הטעם בשכל כ"א ח"ך יטעם אוכל כן טועמיה חיים
 זכו לא היה כותב אבל תשובתו בלדו שהיה מעיד ע"ע בתשובה שכי לרמ"א
 שבימי חורפי יגעתי בתלמוד ופלפול חבל על דאבדין ע"כ היה נמנע אללו
 החכמה הזאת, כמו שהמשיל הרמב"ם לחכם גדול בקי בכל החכמות לבד
 חכמת הכוכבים וחכם אחד היה בקי רק בחכמות הכוכבים לבד ואמר להחכם
 הגדול שהשמש הוא גדול מדבור הארץ יותר משלש מאות פעמים והיה ללחוק
 בעיניו

בפינו ולא רנה. לשמוע אליו שהיה נמנע אללו שאדם ג' אמות קומתו
 עומד על הארץ וכל לכוון מדידות השמש על הארץ, אבל הלומד חזמה
 הריא מעט מעט ורואה בכלים שמשמשין לצורך המלאכה ההוא בקל יוכל
 להבין שעי הכלים יוכל לכוון מדידות השמש, מן הדבר הזה לא ולמד מחכם
 גדול שבי לתלמידיו בסי שזן סודות ומיוחס אגרת להרמב"ם ז"ל האגרת
 כי רוב זמני הייתי נבון בחקנות הנמלאות כו' אבל כאשר השגתי חכמה
 הקבלה נודע לי כל ספקות העלומות שנסחפקתי בהם כל ימי ונפתחו לפני
 דלתות הנבוכות ונמסר בידי מפתחות החכמות והביאור על כל נעלם עכ"ל
 בקילור ע"ש, ועתה אחי ראה גם ראה לחכם שבחכמים הרמב"ם ז"ל הגם
 שהיה לדיק גדול כאשר העיד עליו האריז"ל בסי' הגלגלים בפורש נשמחו
 שהיה בו ניצוץ שמואל ירחינאה ולכן היה חכם בכל החכמות ודוגמאות
 כשמואל שהיה בקי בקביעות דירחא והיה אחיה דרבי יודע ואעפ"כ טעה
 בכמה דברים שהשיג בשלל האנושי כמש"כ הר"י גיעאלי בסי' גינת אבון
 שמש"כ הרמב"ם שהשמות הם הסכמי שג' בזה גם מ"ש שהמלאכים גבוהים
 מנשמת האדם לא כן האמת ע"פ קבלה ודי בזה לאזון שומעת, ומש"כ רש"ל
 זאף שבני אדם אינן מניחים תפילין בחוה"מ וכו' שחפסו סברת ר"י בעל
 חוס' ולא שחששו לרברי הזוהר תמה אני על מערכת שלא בדיק אחריו שהרי
 הב"י כסימן ל"א העיד הפוך דבריו שבחחלה היו מניחים תפילין בחוה"מ
 ואח"כ מלאו שבי' הרשב"י במאמר אחד שאסור להניח בחוה"מ וע"כ נמנעו
 מלהניח עכ"ל, ועל הב"י יש לסמוך יותר שהיה בא"י וראה בעלמו סיבת
 מנהגן משא"כ הרש"ל שמע שמועה רחוקה ואינו דומה שמינה לראיה ועתה
 בשל עוזר ונפל עוזר, ג'. ומה שבי' עוד שנוסח האריז"ל אין מוסרין אלא
 לגנועין ולא כל הרולה ליטול השם כו' תמה אני על מעלת כ"ה שכתב נגד
 דברי הפוסקים הראשונים ואחרונים שהרי הרי"ף והרמב"ם פסקו בחתן לק"ש
 פרי' ומחלפת השיטה וחתן אס' רובה להחמיר על עצמו לק"ש רשאי ולא
 חיישין ליהרא' (ז"ל) (וכתבו התוס' והרא"ש שזהו) זאף דהרא"ש והאחרונים
 שפסקו כרז שמת בד"א דאינו מוחלפת השיטה והלכה כרשב"ג דחיישין
 ליהרא' כו' כתבו התוס' והרא"ש והטור שזהו דווקא בדורות הראשונים דהיו
 כולם מכוונים אבל בזמן הזה דכולם אינם מכוונים אין זה יוהרא' ואדרבא
 כו' ומה שהביא ראיה מחשיבת אשכנזי שאין להניח ב' זוגות תפילין אלא מי
 שמפורסם אין ראיה כלל. שזה שכתב תשובת אשכנזי הוא לדעת הפוסקים
 שהתפילין של רש"י פסולין לדעת ר"ת וכן להיפך והסכימו כל ישראל לפסקו
 של רש"י להיות יולאים בתפילין של רש"י ידי מלות תפילין בק"ש ותפלה וא"כ
 המניח תפילין של ר"ת מראה בעלמו שהוא מסופק אס' ילא י"ח תפילין בשל
 רש"י לחוד ואין לך יוהרא' גדולה מזה שמסתפק בדבר שכל ישראל יולאים
 בו וגם שהיו מניחים ב' הזוגות ביחד ונראה בעליל שאינו יוליה ללאה בשל
 רש"י לחוד ומשום כבודו של רש"י נגעו בזה ג"כ ואינו ראוי אלא למי שמפורסם
 בחסידות שיתלו כ"י עיניהם עליו שהוא ממדת חסידותו וכולם יולאים עפ"י
 הדין, אבל אחר שגילה האריז"ל ששני הזוגות הם אמתיים ומוכרחים וא"כ
 המניח אינו מסתפק ובשל רש"י ודאי יולאים רק שמניח של ר"ת ללאה דעם
 הזוהר ומניחה אחר התפלה ובק"ש ותפלה יולאים בשל רש"י לבד אין בזה
 משום יוהרא' חלילה וכן כתב הגאון מהר"ש ב"ש שלו ז"ל ואין ראוי
 לסמוך

לסמוך על מה שכתב הב"י שאין ליטול אה השם אלא מי שמוחזק ומפורסם
 בחסידות ואני אומר על כיוצא בזה הזהיר ר"י בן תימא הו' עז כנמר נגד
 הר'ענים כו' ועוד כי עיקר מלות ב' הזוגות להניחם ביחד ע"פ כונת
 גדולת כמס"כ האר"ז ובה נאמר לא כל הרולה וכו' שהוא הכונת שאין
 אנו יודעים לכון, ולכן אף חלמידי האר"ז הניחו תפילין דר"ת אחר
 התפלה ובה לא שייך יוהרא וכן אנו נוהגים וא"כ מי שרולה לנהוג כנוסח
 האר"ז אין בזה יוהרא מאחר שכן בדין לעבודה ככ"ל, ד'. ומה שכתב
 מעכ"ה שמינה וביה אבא לישרי' ביה נרגא מוספר כוונת האר"ז תמה אני
 על מעכ"ה שרולה להביא רא"י מדברי האר"ז לסתור דברי עלמו חלילה וח"ו
 שהרי הוכחתי למעלה שהאר"ז שינה ממנהג אשכנז ומנהג ספרד נוסח
 חדש מעורב משני המנהגים וגם קשה איך אנו מתפללים נוסח אחד עם
 כהנים לויים וישראלים שאין אנו משבט אחד ואיזה דרך יש לעבור התפלות
 שלנו מנוסח אחד גם האר"ז הידר נוסח שלו לכל תלמידיו ולכל באי עולם
 שהיה בהם כהנים לויים וישראלים גם קשה מ"ש בספר הכונת לבד מה
 שזכר בגמרא שזה לכל נפש, לכאורה אין להם שחר אס אין רק י"ב
 שערים לכל השבטים וכל שבט אין לו שער אחד זולת השער המיוחד לאותו
 השבט ע"פ נוסח של אותו שבט שעולה בשער שלו איך יתכן שיהיה מקום
 לעבור נוסח השוה לכל נפש, ע"כ לריך מעלתו להודות על האמת שאינו
 מבין דברי הכונת כ"א כאשר קבלתו ופרשו לו דברי כוונת הגדולות שבהם
 שיש באמת י"ג שערים ואר"ז שי"ג שערים הוא נגד י"ג השתחויות שהיה
 במקדש והי"ב שערים הוא שער לכל נפש והשער הי"ג הוא בכלל י"ב שבטים
 והוא נגד הי"ג מדות והשלשה עשר שבהם שהוא מקבל מכל ה' ב' תקונים
 וכן הוא בשבט לוי הוא הכולל כל הי"ב שבטים ולכן לא היה לו חלק ונחלה
 בארץ אבל לעמיד יהיה יוסף בתשבון השבטים ובו יהיו כולל אפרים ומנשה
 ולוי יהיה ג"כ בתשבון השבטים, ולכן נזכר ביחזקאל שער לוי אחד ושער
 יוסף א' וש"כ בספר הכונת לבד מה שזכר בגמרא השוה לכל נפש, לפי
 שגמרא סדרו נגד שער הי"ג ושם עולה הנוסח של הגמרא שיש לכל נפש
 שורש בשער י"ג ופרטי הנוסחאות של כ"א נוסחא מיוחד לפי השער שלו,
 והנה האר"ז בהיות נהירין ליה שבילין דרקיעא וקיבל מפי אליהו ז"ל
 ולמד דעת למי שאינו מכיר שבטו כמו אנו בזמן הזה, וסידר לנו הנוסח
 שלו שעולי דרך שער הי"ג שזה לכל נפש וכמו שזכר בגמרא וזוהר שזה
 לכל נפש, וכן סידר פסוקי דזמרה והח"י ברכות כמו שסידרו אנכ"ג שזה
 לכל נפש ופרטי הנסחאות של האר"ז המה לקוחים מדברי זוהר הגלויים
 ושאינם גלויים לפניו היו גלויים וידועים וכל הסודות הרשומים במשנה וגמרא
 כש"כ לעיל והאר"ז השיג כל סודות התלמוד כמו שמבאר הגאון הרנ"ש
 במ"ש שלו כל דיני של מלות לילית ותפילין ומזוזה ככתבם וכלשונם הכל ע"פ
 סוד א"כ דברי האר"ז המה דברי הגמרא שזה לכל נפש, ה'. ומ"ש
 ועוברים על לא תתגודדו כו' לא עיין יפה בסוגים הגמרא דאמרינן ביבמות
 אמינא לך אגא איסורא בקריאת המגילה לבני הכפרים ואת אמרת לי מנהגא
 כו', אבל החס מנהגא דלכולא עלמא לא אמרינן ביה לא תתגודדו, וכן מסיק
 בירושלמי בפירו' דמקשינן נמי קושיית הבבלי מקריאת המגילה לבני הכפרים
 ומשני בשע' שאלו עושים ככ"ש ואלו ככ"ה הוא דקרינן ביה לא תתגודדו

אבל

אבל בנוהג שמתחמירין על עלמן לא קריין ציה לא תתגודדו ופריך מתקיעות דרביה ויהיב של יובל כו' ומשני שאם עבר ועשה ביהודא כנגליל וכנגליל כביהודא ילא וכיון דבדיעבד אם עשה כאחד משתייהם ילא לא נייחוי כשתי תורות עכ"ל, ואיכ' בנוסח התפלה שבדיעבד יולאים כשני הנסמאות אין בהם משום לא תתגודדו. ומש' המג"א מיהו י"ל דלהמסקנא בכל דבר שייך לא תתגודדו בצ"ד אחד ובעיר אחד וכן משמע בהרא"ש שלא כתב אלא המסקנא לבד ודיעה זו אינו דע"כ לדעת הרא"ש אינו חוזר מחירוץ הראשון דבמנהגא הלא מלמא, ולא שייך לא תתגודדו דאיתא בפסחים פרק מקום שנהגו וחכמים אומרים ביהודא ה"י עושים מלאכה בע"פ עד חלות וכנגליל לא ה"י עושים כל עיקר הלילה צ"ש אסורים וצ"ה מחמירין ופריך בגמרא מעיקרא תנא מנהגא ולבסוף תנא איסורא ואמר ר' יוחנן לא קשיא הא ר' מאיר והא ר' יהודא, וכתב הרנ"ש מחמתין דריש פרקין הוא ר' מאיר ומחמתין דהכא ר' יהודא והפלוגתא דצ"ש וצ"ה בלילה בליל אליבא דרבי יהודא ואליבא דר' מאיר לא נחלקו צ"ש וצ"ה בדבר זה כיון דליכא איסורא אלא מנהג' ובמנהג לא שייך פלוגת' דלחוי היכי נהוג עלמא ואט"ג דר"מ ור"י הלכה כר"י כאן הלכה כר"מ דסתם מחמתין דריש פירקין עדיף מדברי חכמים עכ"ל, ואחר שפסק הרא"ש כר"מ ולא נחלקי צ"ש וצ"ה בלילה איכ' ליכא קושיית הגמ' דיבמות דפריך והסתם איסורא ליכא והא תנא הלילה צ"ש אסורים וצ"ה מחמירין ואיכא דעבדי כצ"ש כו' והרי כאן הוא ג"כ אגודות שהרי לר"מ לא נחלקו צ"ש וצ"ה לאיסורא ואין לריך למסקנא דיבמות בין צ"ד אחד לשני צ"ד באיסורא אחד ונשאר במסקנא התימוץ הראשון דבמנהגא לא שייך לא תתגודדו וכמ"ש בירושלמי נשאר התימוץ במסקנא דבמנהג לא שייך לא תתגודדו ולא פריך מידי ומש"כ הוג"א שמציא ראיות מחיים פסחים פרק ראשון שכתבו גבי שתי לחמי תודה שהיו מניחים בע"פ כתבו שבירושלים ראוי לאסור במלאכה לפי שמתקבלים ממקומות האסורים עכ"ל ופירש המג"א שהאיסור הבא משום לא תתגודדו אינו ראוי שאפשר לפרש לפי שמתקבלים ממקומות האסורים אסור להקל בפניהם שלא ילמדו לזלזל באיסורא ויבואו לזלזל בשאר איסורים שהם אסורים מן הדין כמש"כ הש"ך ביו"ד סימן רי"ד וכתבו החוס' והרא"ש שאפי' המנהג גרוע שאין לריך להחמיר על עלמו לא יקל בפני המון עם שלא יזלזלו באיסורא. גם לפי דעת המג"א דבמנהג שייך לא תתגודדו היינו דוקא אם אינו עושה כן מחמת חומרא בעלמא שמחמיר על עלמו לחוש לדברי המחמירין אלא מראה שכן ראוי לעשות לכל אדם מפני שהעיקר כהמתחמירין שאז נראו הדברים כשתי תורות שהוא מחמיר ואנשי המקום מקילין או להיפך וצוה יש איסור אבל אם ניכר שעושה מה מחמת חומרא בעלמא ואינו מחזיק מנהג מקומו איסור אין צוה משום שתי תורות ודומה למי שנהג שלא לעשות מלאכה בע"פ עד חלות שאחר חלות יש איסור בעשיית מלאכה אפי' בזמן הזה משום דבר שנאסר בזמני ר"ל משום שחיעת הפסח ושייך מנהג לאסור קודם חלות ומי שמראה ואומר שכן ראוי לעשות לכל אדם מחוי כשתי תורות אבל מי שאינו עושה רק מחמת חומרא בעלמא אינו מחוי כשתי תורות, תדע שהרי ה' המג"א אלו שאוכלים חלב של בני רייני"ש ואלו אין אוכלין שמתקבלים למקום אחד לריבין מנהג שיה משום לא תתגודדו ואיכ' במדינותינו שרוב אוכלים מדש

ברור לפי שסומכין על פוסקים המחמירין חדש בח"ל ומי שאינו חוכנ ומחזיק
 כדעת האוסרים בנזואם למקום אחר היו לריכין לעשות מנהג שיה ולא
 לשתמוט שום פוסק להזכיר זאת אלא ודאי מפני שגם האוסרים אינם מחזיקים
 כדעת האוסרים בהחלט כ"א שמחמירין על עגלון ויש כמה ב"א שצננה
 שדוחק להשיג יטן אובלים חדש וא"ל היטירא ואין בזה כלל משום ב' תורות
 וא"כ בנזואם שאין מקפידין כ"כ על נוסח האר"ל שאם אחד מתפלל לפני
 התיבה א"ל המתפללים נוסח אשכנז ואינו נמנע מלהתפלל נוסח אשכנז
 אין בזה משום ב' תורות, וכ"ז לרומא דמלתא ובר מן דין לא קשה מידי
 כי האידנא ל"ש צ"ד אי בעיר אחד כי הצ"ד אינם קבועים כ"כ ויש בכל
 מנין לומדים שבק"אים בתורה כמו הצ"ד וכל דגמרי וסבירי נק"או אללנו ב"ד
 ועוסקים לפעמים בדין ובהוראה, ו' ומ"ש שאסור לשנות ממנהג המקום שהוא
 שם אפילו להחמיר מפני המחלוקת כו' כמש"כ הרא"ש הנה מעכ"ת שנה ברואה
 בפ"י דעת הרא"ש שמדייק מרישא שכתב כיון דלית ביה איסור דאורייתא
 אסור להחמיר אבל באיסור דאורייתא מותר להחמיר אדרבה פסק מסיפא
 דמסיק הרא"ש אלא שנהגו איסור להחמיר כו' אז לא ישנה ומשמע דאי לא
 היו היתר שנהגו בו איסור אלא שיש בו חשש איסור חף שהאיסור אינו
 אלא מדרבנן לא יקל משום המחלוקת וכ"כ הפ"ח בא"ח וז"ל אל הטעה בלי
 הרא"ש דמאי דכתב הרא"ש כיון דלית ביה איסורא דאורייתא לא דק בלישניה
 וסוף על מ"ש אח"כ אלא שנהגו בו איסור להחמיר כו' אלא הדבר ברור
 דאפי' איסור קל דרבנן כמו מוקלה לא שייך גדול השלוס רק התקופט עמהם
 אלף פעמים ולא יעבור על דברי סופרים כמש"כ בריה במקום איסורא כי
 נהגו שבקיין ליה עכ"ל וא"כ שמחמירין והמחזיקין בנוסח האר"ל באמנם
 שהאר"ל הזהיר להתפלל בנוסח שלו ומלוא לקיים דבריו העומדים ברומו של
 עולם א"ל לשנות מפני המחלוקת מקנאת איש יזרעהו. וע"ז נאמר כרום
 זולת לבני אדם ובו אמרו רז"ל דברים שבני אדם מזולגין בו ועומדים ברומו
 של עולם. ח' ומ"ש שלא נתאמת אללי באמונתם שאני רחוק ממדינתם, הנה
 מאחר שלא ראה אינו מעיד כי אין אומרים למי שלא ראה החודש כו', אך
 מגודל אהבתו לא השיב פניו ריקס לרמו בקי"ור כמלין מן החרכים כי דבר
 זה לא ניתן לכתוב כ"א מפה לאוזן שומעת, ולא באוזן לבד לשמוע כ"א בלב
 אדם המשכיל להכיר על בורי' להשתדל לראותם שאם יזכה יבחין כנ"ל כמו
 שהשגת הגשם א"א כ"א ע"י חושים גשמיים בכלים מיוחדים העין רואה
 זאזון שומעת ואם יפסיד כלי הראות נחלש ראותו ואינו רואה הדבר על בורי'
 ואין המניעה מלך חסרון כח הראות הרומנים שלא שייך ב"י חסרון ומקרה
 בדבר רוחני כ"א מחמת חסרון וקלקול כלי הגשמי של העין וכן בחי'ש
 השמיעה באוזן והריח בחוסם הכל תלוי בקלקול הכלים, כן השגת השכליים
 הוא ע"י חוש השכל ואם שכלו חלש וקטן גם השגתו חלושה ואם ישמע
 מרבן איזה דבר חכמה עמוקה לא יתפוס בשכלו את העמוקות על בורי' ולא
 יתפלל מהשכלה הזאת מש"א"כ חברו ששכלו חזק ושלים גם סכרתו והשגתו
 חזק וישיג דבר על אמתו ויתפעל היטב ממה שמע מרבו, וכן במדות שבלב
 כגון יראה ואהבה ודומיהן א"א להשיג אותן כ"א ע"י המדות שיש בלבנו ואם
 מדותיו שלמים וישרים השגתו והכרתו במדות בו אמתיים להכירם על בורי'.
 ואם מדותיו אינם שלמים כ"א מעורבים טוב ורע גם השגתו אינה שלמה

כ"א מעורבת אמת ושקר כמש"כ הרמב"ם כמו חולי הגוף מדמה מהפסד
 הרגשותו במה שהוא מר שהוא מהוק, כן חולי הנפשות ובעלי מדות הרעות,
 ידמה במה שהוא רע הוא טוב, כמש"כ האומרים לרע טוב וכו' עכ"ל,
 וכל שלא יבין שכלו ועלמו של הרב ע"פ תורת אמת שלריך להבין ע"י שכל
 העיוני שהוא המפריד בין האמת והשקר ולריך תחלה לשכל המעשה להנהיג
 מדותיו בכי טוב ולנקותם מכל רע, ואם לא יראה שיעהר לבו מכל שמך
 רע גם שכלו יטה אחר לבבו ולא ישקול במואזיו לרק כמו השוחד יעור עיני
 חכמים כו', ולכן מנו חז"ל אמונת חכמים במ"ח דברים שהחורה נקנית בהן
 באימה ויראה כו' ואח"כ בלב טוב באמינות חכמים ולכאורה הוא דבר פלא
 שחשב תחילה דברים שקשה להשיגם כ"א ביגיעת בשר וביגיעת נפש כמו באימה
 ביראה במיעוט מענוג במיעוט שינה שלריך להשיג זה צפרישות בקדושה
 ובטהרה ואח"כ חושב לב טוב ואמונת חכמים, לכאורה הוא דבר קל, שאם
 רואה את רבו חכם ומפלג בתורה ועוסק בתורה יומם ולילה בקל יוכל להאמין
 בו, גם להבין למה נקרא בשם אמונת חכמים שהאמונה נקרא מה שלמעלה
 מן הדעת ואין השכל יוכל להשיג הטעם כ"א מולד אמונה ולכאורה הוא מושג
 בשכל וא"ל אמונה, אך באמת כי שם חכם אינו נקרא ע"ש חכמתו הגלוי
 שמדבר דברי חכמה. שהרי גם בעת שהוא יסן נקרא ג"כ חכם רק שיקרא
 חכם ע"ש התואר ע"י היולי שבו מכיר האמת להפרידו מן השקר וזהו שאמרו
 חז"ל איזהו חכם הרואה את הנוגד, שרואה בעין השכל כמו שרואה אדם
 לאור הנר במקום חושך שיכול למיזא אפי" דבר דק כן בהכחמה יוכל לראות
 בהשגת אמת ולהכיר תערובות רע אפי" דק בדקות וזהו ע"י הסכמה שכנפש
 הטבעיות וכן בחכמ' שכנפש חלקות רואה את הנוגד היינו שמכיר ההכוות
 הצריחה שנוגד בכל רגע חיות חדש וההכוות חדשה מואין ליש, ולא כמו
 שיחמה העולם ליש לדבר נפרד בפני עצמו שזהו שקר אבל בכל רגע מתהווה
 חיות חדש, אבל אם אין לו הכח ההוא להכיר האמת אינו נקרא חכם אף
 שנשמע ממנו דבר חכמה, וזהו המטון בלשון הגמרא צב"מ שנוכר שם חכם
 וכתב הקדוש הקנה ז"ל שחכם הוא הלומד לשמה ואם לומד שלא לשמה נקרא
 חכם להרע ואף שאנו רואים שאובב את התורה ולומד יומם ולילה כו', כתב
 הר"י ליוואי הוא בעל גור אריה ז"ל בספרו תפארת ישראל על התורה שרבים
 מחכמים חכמי האחרונים אהבים את התורה ושוכחי' את בעלי התורה כו'
 עכ"ל, ולפי ששם חכם נקרא ע"ש כח הנסתר שבו מפריד האמת מן השקר
 כו' א"א להשיגו לב"א שאין להם סברא בנסתר ורואה רק בנשמית בעולם
 הנראה ליש, גם מענין שמחדש מעשי בראשית בכל יום אין זה הכרה
 מקרוב כ"א אמונ' מרחוק, רק מי שיש בו אפס קלבו מאיזה הכרה מקרוב
 יכול להכיר ע"י חוש זה מי שהוא תופס באמת שלריך להאמין בו ולא יטעה
 להאמין באמונת שקר ולכן מנו חז"ל אמונת חכמים אחר לב טוב כי שם
 לב טוב אינו ג"כ ע"פ פעולותיו כ"א ע"ש עלם הנטוע בנפשו שהוא כח
 היולי שבו לכל מיני טוב שמסתפק ממנו כל המדות טובות וכמו שאמר ריב"ז
 על מדת לב טוב שכלל דבריו דבריכם שממילא יבא כל המדות טובות ואז
 יהיה לו ג"כ אמונת חכמים אחר לב טוב ולא יטעה, אבל מי שאין לו לב
 טוב יכול לטעות על ההיפך כמו שקרה לקרח שחלק על משה ואמר מדוע
 תתנשאו על קהל ה' וזה לכאורה פליאה נשגבה הלא כתיב והאיש משה עניו
 מאוד

מאוד מכל האדם כי איך קרח שפיקח היה טעה לחלות על משה איזה גבהות לב להיפך הגרחה ממנו שכלות גדולה אך הענין שהרב המנהיג תלמידיו לריך להראות להם איזה גבהות לב, כמשארז"ל וזק מרה בתלמידים וכמו שעשו חכמי התלמוד שהטילו אימה על התלמידים. וכ"ש מלך שלריך שיהיה אימתו על העם ואז לא יפסיד הנהגות מלכותו, וכמו שמלאנו בדוד המשיח שהיה שפל בעיניו כמש"כ לא גבה לבי ולא רמו עיני שהי' שריא עליו אימת שמים עד שלא היה יכול להרים עיניו מגודל פחדו שהיה נגד עיניו, ואעפ"כ היה מראה התנשאות נגד העם וכל מי שמרד במלכות אפילו בדין קל יומח והיה אללו עונה והשפלה בפנימיות בעלם נשמתו והיה בעל בתכלית הביטול, ובחינוגיות היה מראה התנשאות נגד העם, וכן במשה שנקרא מלך כמש"כ ויהי בישראל מלך ולכן היה לריך להראות איזה התנשאות בחינוגיות בהנהגות העם שהיו במדבר, ובפנימיות היה עניו מכל האדם בתכלית הביטול לאלקים, אך קרח עינו הטעתו שעין שכלו לא ראו על אמתיות וטעה לדון אותו להפך שהתנשאות שראה במשה חשב לפנימיות שלו ח"ו והטענה היא חינוגיות, ואחר שמסרתי למעלתו מפתחות בפנימיות חלך לבטח דרכך ולא תכשל: ט' ומה שכתב מי לנו גדול מרבינו הגאון מוה' אליהו מווילנא, ולא הניח תפילין דר"ת, תמה אני עליו שפתח בגנות המשנים ממנהג אבותינו מנוסח אשכנז והולכים אחרי בעל קבלה וסיים בשבח המשנה מדברי כל הגאונים, ובעלי חו"ס ורא"ש והאחרונים הסכימו כולם הלכה למעשה להניח ב' זוגות מחמת ספיקא דדינא, ובזוהר מפורש שלריך להניח ב' זוגות תפילין שניהם אמתיים, והגאון מהר"ש בספר מ"ש שלו כתב כי היכי דפליגא רש"י זר"ת בארעא הכי פליגא ברקיע ואלו ואלו דברי אלקים חיים וכל מי שאינו מניח תפילין דר"ת כאלו לא קיים מצות תפילין מימיו עכ"ל, ארי שלא עשה כדן ולא כדברי זוהר וקבלה ולגרמיה הא דעביד, והטעם שנתן שלר"ת לריך להניח הפרשיות מושכב ולא מעומד וא"כ יהיו לא כרש"י ולא כר"ת, תמה אני על גדול כמוהו שדחה דברי הגאונים וקבלה בקש ובטעם שאין בו עיקר, וכי שנשכיל שאנו פוסקים כר"ת בסידורי הפרשיות אנו מוכרחים לפסוק כמותו גם בהנחת הפרשיות מושכב דבהא קי"ל כרש"י שיהיה בעמידה דוקא כי אינם סותרים אהדדי כמו שדרה וגלגולת דסתרי אהדדי כמבואר בגמרא ופוסקים ואנו עושים מעשים בכל יום בדין אחד כרש"י ובדין השני כר"ת וזהו דבר פשוט, ולא ניתן לכתוב אלא להוליא מדעת החסיד הג"ל ומה שכתב שאינו מדברי הזוהר והתיקונים נראה שדעתו נוסה אחר החכם מוה' יצחק שנטא"צ שכתב בפירושו לספר הכוזרי וז"ל אמר החבר ישראל באומות הוא כלב באזורים שהוא רב מולים מכלם ורב בריאות מכולם, וכתב הר"י שנט"ב בפירושו הג"ל וכ"כ בזוהר פרשת פנחס כו'. וקשה לו שהרי הכוזרי היה קודם שנתגלה הזוהר ואיך נמלא בכוזרי מדברי הזוהר שחפס דברי הזוהר ממש כלשוננו, ע"כ כתב שר' משה דלאין המוליא הראשון של קונטרסים הזוהר לקח אלו הדברים מהכוזרי וקבעם בזוהר בשם הקדמונים אשר קן עשה לפי דעתו במקומות אחרים שקבע מאחרים בשם הנאים ואמוראים אשר לא המה כו', וכן כתב הרב היעב"ץ בספרו המטפחת אשר קן עשה לפי דעתו במקומות אחרים בזוהר ע"כ ילא משפט מעוקל כי רבים כהו עיניהם מלמע הזוהר ויסו ללכת אחרות עקלקלות וילאו מהדת עכ"ל.

וי"ש וכ"כ ציעב"ן בספרו המטפחות מטפחת מדרס לפרשים שהרי כ' בספרו
 הנ"ל וז"ל כל דברי הארז"ל צע"ח ושאר ספרים צענינים כאלה בולס. אמת
 מלד א', ואינם אמת מלד ב' אמת המה מלד א' כפי שהבין הארז"ל והדומה
 לו, ואינם אמת מלד ב' כפי מה שאינם מבינים אותם כי כל מה האמור
 בכתבים ובספרים שלו הוא הנגלה של קבלה וזה אינו האמת אבל הנסתר
 של קבלה הוא לבדו האמת, וזה אי"א לכתוב בשום ספר עכ"ל, הרי לפי
 דבריו הנגלה של קבלה אינו האמת והוא לא הבין בקבלה רק הנגלה שהוא
 אינו האמת כי הנסתר אי"א לכתוב, ואי"כ אין לו ברירה בדברי קבלה לברר
 האמת משאינו האמת אחר שגילה שאינו אמת מלד הנגלה, ואיך עשה
 השגיאה בדבר שפטים אך למחסור ושאר"י ליה מאר"י, ומה שהטיל מהר"י
 שנטא"ב מים קדושים ופער פיו לבלי חוק והוא שהחליט שהמג"א שהביא
 היוחסין שר' משה דלא"ן ה"י עני ומרבה צנינים ותלה דבריו ברשכ"י בשביל
 תשלוט שר' וע"ז כתב בס' הדורות אבל הכל הבל ואין בהם נומס ומי
 יאמין לו ע"ז, ואמת כי רשכ"י וחבריו אמרו הדברים ויותר הרבה עכ"ל,
 ומי פתי יאמין בזה כי המאמין בזה לריך להכחיש כל דברי קבלה הארז"ל
 ומהר"ח תלמידו שהעידו שע"פ מאמרי הוהר והתיקונים לריך להניח ב'
 זוגות תפילין ותלמידי הרח"ו עשו הנכות על הוהר והארז"ל ה"י מיגע עלמו
 על כל מאמרי הוהר כמה ימים עד שגילו לו סודו כמש"כ בשם הארז"ל
 והרח"ו תלמידו הגיה כל הוהר והעמק המלך הדפים הוהר ע"פ ההג"ה שלו
 ולא מלאו תערובות זר ח"ו ומה שנמלא בדברי הוהר שאינו מוכן לכאורה,
 סירך הרמ"ז והמקדש מלך בטוב עטם, אמר המגיה גם כל קושיות המטפחת
 הנ"ל שנדפס מחדש מטפה ומפטפט שהכה על קרקדו עכ"ד, ומה שכתב
 מהר"י שנטאב בלל החזיון הזה כ"כ בוהר הוא חזיון שוא כ"א דוגמא למקלת
 דבריו כי הכוזרי כתב ע"פ חקירות הפילוסופיא ע"פ אש מכאובות וידוע חולי
 שהי" לו מהחבר דקאי על ישראל כמו שאמר לו הלב שמרוב הרגשתו הוא
 מרגיש בדבר המעטוי שיפנעוהו ודוחה אותו מעליו וזולתו מאבדים אינם
 מרגישים ע"ש, אבל דברי הוהר הם ממקום קדוש יתלכו, ודברים הנראים
 שהם פשוטים יש בהם סודות נעלמים יסודות נפלאים, כמש"כ הרמ"ז על
 כמה דברים שלכאורה הם כדברים פשוטים והם ע"פ סודות נשגבות, ומראה
 שכל חיבה מהוהר מדוקדקים ע"פ סודי האותיות ויש בכל אות כונה מיוחדת
 ומה גם שר' משה דלא"ן הנ"ל כתב בוהר שאחד מג' שאלות שאל עכו"ם
 את ר' אליעזר ור"א עשה גל של עלמות ושאל הוא ממתיבחה דרקיעא ע"ש
 שהם דברים מזוקקים ומהשגת השכל הם רחוקים, ואיך יבא האיש אשר חכמת
 האמת ממנו נעדרת ליתן כתף סוררת להמליא טענות וחלומות לחשוד את ר'
 משה דלא"ן שזכה שנתגלה ספר הוהר על ידו שיפשה עון פלילי כזה
 בר"י כסף לתלות דבריו בשם אליהו ז"ל, ואין זה כ"א שלא ידע שכל פשט
 הוהר ואפי' הפשוטים הם דברים נעלמים, וכבר כתב הר' מנחם דלא"ני
 שדברי הוהר והארז"ל אינם מובנים כ"א לב"א שמופשמים מגשמיות אבל מי
 שלא ילא מגשמיותו בודאי אינם מובנים לו כלל אפי' נקודה קטנה מן הוהר
 והכתבים ונדמו שיודעים ואינם יודעים כלל עכ"ל, ואחר שעלה בדעת החכם
 השנטב"א להחליט דברי שטותים שהביא בעל היוחסין בשם י"א ואולי כונתו
 של היוחסין שנמלרו כתוב בימיו שהולילו דבה לכן הזכיר הדבר בשם י"א שאם

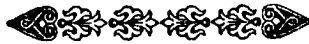
יאמר אדם כך שמעתי יאמרו לו הוא דבר בעל שעולה בשם יא כנ"ל, כמו שהיינו היוחסין והסה"ד שהוא דבר הבל, והוא קבל דברי הבל והוא תימה, אך אחר שעברתי על מלות פירושו וראיתי שנמשך אחר הפוליסופים שלא ידעו ולא יבינו רק העובע והוא חכם בחכמת נכריות ובילדי נכרים ישפיק ואינו מפרש רק ע"פ שכל האנושי הגשם ילדי העכו"ם אחר הגשמי ולכן מפרש מה שאומרים בתפלת ר"ה ויראוך כל המעשים וישתחוו לפניך כל הכרואים שגוראותיו אשר פעל בכל מעשיו המה יעוררו את בני אדם ליראה מפני ה' כו', ומתלונן מהחושבים שהכרואים בעצמם יראו מפני ה' כי איך אפשר שהכרואים שאינם בעלי דעה יראו מפני ה' עכ"ל, ואני תמה כי איך יפרש לפירושו את הפ' וישרנה הפרות ואמרז"ל שהפרות אמרו שירה בעת נשיאתן את הארון ואחר נטילת הארון מהם הלא גם הם היו חסרי הדעת כמו כל הבהמות הגשמיים, אך האמת הוא כאשר נשאו הארון שבו הלוחות היתה גלוי שכינה כמו המרכבה עליונה פני שור וכו', כי ראו כחשכה כאורה וכ"ש לעתיד לבא שיעקר גלוי שכינה יהי' בתחתונים, ולפי דבריו יצטרך להוציא הפסוק לדברי חז"ל מפשטן בדרך הפולסופיא, אבל דברי הזוהר הארז"ל הנוה למעלה משכל האנושי, וכבר קבלו כל ישראל להאמין בדברי והארז"ל כאשר העידו עליו תלמידיו שהי' עליו רוה"ק וגלוי אליהו דורו ראו ושמחו, וכתבו בשם הארז"ל שג' מלות רבנים היו בצפת וכלם היו נכנעים לפני הארז"ל גם הב"י שהי' לו מגיד מן השמים הי' כפוף לו ובמלאכיו ישים תהלה כידוע: י"א ומה שכתב שהחסיד הגר"א לא הניח ג' מלות בפסח וסדר הקערה ע"פ סידור הארז"ל לא ידעתי מה אדון בזה לשנות מנהג כל הפוסקים שאנו נמשכים אחריהם שהמה הרא"ש והטור ותוס' וב"י שכלם מפרשים מניח פריסה בין השלמה לבד לחם משנה וכן נוהגים באשכנז ולרפת, וגם הארז"ל כתב ע"פ כוונות דוקא ג' מלות לא מלד המנהג כי כל דברי הארז"ל המה מקובלים ע"פ אליהו ונרמזים בזהר ואני ראיתי בתקוני זוהר תיקונה שחין ושיחא ג"ל, ולקבל ג' טפין אלין תקנו ג' מלות בפסח חד מלה דלעילא לברך בה המוציא ב' לחם משנה ג' לחם עוני דליהו מלה פרוסה עד כאן לשונו, ואיך לא הסכים למנהג אבותינו להניח שלשה מלות אך אפשר לרדן אותו לכך זכות שלא הי' לו ידיעה בחכמת הקבלה, וקרה לו כאשר קרה לרש"ל שכתב בחשונה לרמ"א שהיה עוסק בתורה כל היום ולפעמים היה מטייל בעת פנאי בספר מערכות אלקים דרך טיול ולא רצה להטעות א"ע לעשות הכונה דרך מלות אנשים מלומדים, אבל אתה בעלמך מעיד עליו שלמד כל כתבי הארז"ל ובזדאי מגודל חריפתו היה בקי בהם ובשמות היוגאים מהם, וא"כ משה אותו כלומד ואינו עושה ח"ו, ומלה להפוך בזכותו שבאמת לא היה [לו] רב ממי לקבל למוד הכתבים והיה בעיניו כדברי הספר החתום ע"כ היה נקל בעיניו כל בונות הארז"ל, אבל זכותו וזכות תורתו הגין עליו שלא נתקבלה הנהגתו גם למקורבים שלו שכולם שלמים וחוקים באמונת הזוהר וכתבי הארז"ל ומה שכתב שאודיעהו העעם שנתקרבתו אל גדולי הכת הנ"ל כבר כתבתי שהעעם של כל דבר הוא נעלם ואי"א לפרש במכתב ומה גם שלרין לסתום פי המהלך בארץ הדוברות על לדיק עתק ואם כונתו רלויה וכסיפיו אמת לא יקל בעיניו להתראות פניו אלי ותנצל נפשו, אלה דברי אהבה באמת

יוסף בנעמרוב שבת שנת אתה תקום תרחם לין לפיק :

סיבת

מפתחות השאלות

א סיבת נסיעתו להרב שלו: **ב** התועלת שקבל בשם אלל הרב שלו:
ג עדיין אינו בעוח שלא יתקלקל לגמרי: **ד** התועלות שקבל שם יכול לקבל בספרי מוסר: **ה** מה שאתה מחמיר בלמוד שלא לשמה מה שהתלמוד מחיר גם להרבות בכמות המורה הוא פתיית הילך להעביר הזמן:
ו הלא יש רפואה כוללת שאיל אפילו לספרי מוסר: **ז** הלא ראיתי כמה אנשים שנסעו להרב ולא קבלו שום תועלת: **ח** מאין בא לך הלעקה וההתפעלות כיכ בתפלה שאינו לפי ערכך שאתה מעריך עלמך:
ט לפי דבריך יש לך כאב לב בתפלה הרי תפלתך בעצבות וכל ספרי מוסר אסרו עלצבות ובפרט בתפלה שלריך להיות בשמחה: **י** ראיתי האריכות שלך בתפלה צודאי אתה מכוון במוסר שמוח בכל חיבה. הודיעני נא איזה דבר מהכתבים המקובלים שאוכל להבינם כי אין לי הכנה בהם כלל:
יא אתה נאה דורש ואין אתה נאה מוקיים שאין תפלתך שזה בכל יום פעם באריכות ופעם בקצרה, גם הנהגתך כל היום אינו בערך ששערתי אליך בעת התפלה: **יב** תמהתי עליך שאתה מאריך בתפלה ומקצר בלימוד לפי ערך התפלה וע"ז אמרו חז"ל מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה:
יג אחר שאתה מיגע אינך להתפלל בתחבולות מלחמה היה לך להתפלל בנך החמה כוהיקין שהוא עיקר זמן המלחמה ואתה אפילו בזמן שהצבור מתפללין איך מדקדק להתפלל בצבור: **יד** הודיעני נא מעיקר אמונה שקבלת שם: **טו** אני אומר שרבה אמונתך שהוספת על המדה כאשר שמעתי שחברך שחקו על דבריך: **טז** לפי דבריך דברי רבותיך הם כנים ואמתיים והיה מהראוי שיקובלו דבריהם בעיני כל בני אדם כמו בדורות הראשונים הרמב"ם והרמב"ן ז"ל ודומיהן ומדוע אין דות הבריות נוטה הימנו וכל הלומדים מתנגדים על דבריהם: **יז** מה יענה על פירוד בין שני כחות משני רבנים שכל אחד משפיל את חברו הרב עם התלמוד: **יח** ספר נא לי מהגדולות שעשו הלדיקים אשר אתה מתפאר בהם: **יט** תמהתי עליך שיהיה התגלות חלקות כיכ בדורות האלו האחרונים עקבתא דמשיחא מה שלא היה בדורות הראשונים ואיך יסופר לדור אחרון גדולות כאלו:

אגרת הקושיות

יוסף ה' עליכם ברכה וש"ס מן השמים יוסף דעת ותבונה
 ימצא חיים. רב חביבי הרב המופלא בתורה ויראת ה' ע"י
 פניו כשית מ"ה יוסף מנעמרוב ג"י:

כ"ירת ידי קודש הגיעני בתשובתו הרמחה וקראתי בקריאה של חיבה
 יתירה נודעת לי הימנו מראש מקדם משוכה, וראיתי את האור
 הגנוז בה, והאיר אל עבר פני בפנים מאירות ופנים מסבירות ומלאתי את
 שאהבה

שאהבה נפשי, והתפן בהלדקו להלדק את (הארז"ל) הלדק מפיקרו בנוס הארז"ל, ודעת שפתי ברור מללו, ע"כ שנתו עיני ולבי עליהם ושנתי ושלשתי בהם והמה הרביבוי, ולבי שמחני ונפשי השיבני, ודעתי הרחיבני דעת גילה דעת תורה לסתור ולבנות בשמים עליותיו ומה ששנתי הבינה לי, ואני עמדת משתומם שעה חדא ורעיוני הבהילוני על המראה הגדול הזה, כל קבל די רוח יתרה אשתכחית בי שנתגלו לו שערי אורה בתוספות מרובה על העיקר שהכרתי מקודם אשר היה באמנה אחי, ודנתי בעלמי שמלא באר מים חיים ובהם נוזלים מן לבנון ואנכי לא ידעתי מקומו איה והכחמה מאין תמלא ומה נמרתו אמרי יושר דברי שלום ואמת, והנה לשלום חר לי מר, ונחת יסתר מעיני לגבר אשר דרנו נסתרה ולא אוכל לבא עד תביעותיו לכלכל דבריו של רבינו במשפט ולא זכיתי לשאל את פיו כי מלאתי אור חושך באהלו ודעתי אינו מיושבת עליו כי קודם פטירתו סר משליו כמו ופניתי את לבי לשום לדרך פעמי ולבא למעלי כמכתבו אלי ולדבר אחי מקרב ולב עמוק. וחברו עלי כל אנשי ביתי ובית אחי וקרוכי והפלתתי [והפלתיו] כי עד בוש, וסבותי אני את לבי לדעת לתור ולבקש איש אשר רוח חכמה בו מהבנת הנ"ל ולדבר אתו פא"פ ולחקור ולדרוש מה דבר נמלא בו, ומלאתי דאתא לדי איש אחד בעירנו בר אוריין ובשם ישראל יבונה והוחזק אללי בכשרות, היה אלל הרב שלהם וקראתי אותו ובקשתי מתנו שידבר אחי על אודות דרכיו הנפלאים ממני ואל יחד מומני דבר, והשיב שאין ראוי לויכח כי כל הדברים ינעים ולא יכנסו באזון שלך כי הוא הפך הרגל שלך, והשכתי לו שהוסכם אללי לעוזב ההרגל בהסכמת השכל, והשיב אם באמת ובתמים אתה רוצה לא אמנע טוב, אך בואת גאות שלא תשאלני מפי השמועה שרובם שקר גם לא ממנהגי פרטי אנשים שאין אחריותם עלי • ולא אשיבך רק על הכלל ונתרלה להיות לי חבר ולדבר אתי דרך ויכות ולהשיבני על כל שאלתי, ודיברתי אתו ושמעתי אזני דברים המתקבלים על הלב, שומרים לאדם מהלאים קשים, ומבדילים מעבירים נגעי אנשים, אך מקלת דבריו לא נתקבלו אללי אבל לא רחמתי אותם ג"כ כי אין אני מולא דעת נוחה לקבל דברים מפני שהם חדשים אללי ולא גדלתי עליהם וחובה עלי לחקור בשלימות עד אמלא מקום לכל דבריו בהסכמת השכל, לכן אציע לפני מעלתו דברי ויכות שלי עם החבר, ודברים המסופקים אללי, ויזכור אהבתו להעמידני על האמת, ויוסיף ידו שנית לברר וללכך דברי החבר שלי אם הם האמת והלדק ואין בהם עיקש ותביאתי על כל נעלם:

א שארתי סיבת נסיעתך להרב מה ראה על ככה יותר משאר אנשי עירנו שלא נשאו באלה רק אתה לבדך: אמר החבר הנה ידוע שהבריאים אינם מנבקים רפואה לרפא אותם כי הם אינם לריכים רפואה גם מי שהוא חולה ויטרף דעתו שאינו מרגיש בחליו ומתחזק לוונר שהוא בריא אולם ג"כ אינו מנבק רפואה כי נדמה לו שהוא בריא, ולא עוד אלא שחזיק למי שדולה לרפאותו, אבל מי שהוא חולה ומרגיש בחליו, יודע הכאב שלו והוא מחפש בחיפוש אחר חיפוש בנרות אחר רופא, כמאמר חז"ל מאן דכאיב ליה כאיבי לבי אסיא אזיל, וכתב הרמב"ם שחולי הנפש היא דוגמת חולי הגוף וכן ב"א שנפשותיהם חלושות ומתאווים הדעות הרעים ושיגאים

ושואים דרך הטוב ומחטלים ללכת בה וכו', עכ"ל. וכן אני הגבר ראיתי בפניי ידעתי בלרות נפשי ומכאובי נגד תמיד, ועשיתי חשבון עם נפשי וזקלתי מדותי ומלאתי שהם נוסים להיפך מדרך הטובה, אמרתי לא אחן שינה לעיני עד אמלא מקום לקבל מזור והרופה למכתי, ושומעת שיש רופא מומחה האמור' ונסעתי אליו אולי אמלא ארוכה לחיי, ובני עירי (על) שלא נסעו הם על אחד משני האופנים הנ"ל או שהם בריאים בכל מדותיהם שכולם נוסים אל הטירה ואינם לריכים לרפואתי, או שהם חסרי הדעת ואינם מרגישים חסרונם כמי ש על מה חוכו עוד חוסיפו סרה :

ב שארתי אחו הגד נא לי אם מאלת מזור ותרופה למכחך בנסיעהך לרב שלך: אמר החבר ראיתי שהוא חולאת ארוך ולא ניתן התרפאות בזמן מועט כי הכרתי שכל מדותי מעורבים טוב ברע, ולריך זמן רב לבררם, אך קבלתי תועלת למטע החולאת שלא יתקלקל עוד יותר ושלא יביא לידי סכנה ח"ו כי נמדע לי סיבת גרם החלואת ובהמנע הסיבה ימנע המסובב:

ג שארתי אחו הנה ממשיך משלים אתה והלא הדברים שלך לריבין ביאור איך ומה הגיע לך התועלת בזמן קצר, וסיפור לי החבר חללת כל דבר היה קך, הנה כאשר באתי לשם הלכתי למנין של הרב להתפלל ושמעתי תפלתו כקולות מים רבים משברת לב השומעים וסוזר שערות בשרי מקול חונב להבות אשר לא שמעתי מעוירי וגשבר לבי בקרבי ונחמתי על טפר ואפר שהכרתי מכאובי ביותר שכל התפלות שלי היו מלות אנשים מלומדים משפה ולחון בקרירות, ואחר התפלה הלכתי לחדר של הרב וראיתי הדר ואיום פחדו יראתי מהדר גאוני ה' כמלאכים ונחמכבתי עד שבת קודש, וראיתי הנהגתו בקדושה ובטהרה ומושב שלחנו אך להפלא בפניי ואמרתי אמת הדבר אשר שמעתי והנה לא הוגד לי החצי וקבלתי תועלת גדול בהתפעלות חמיתי ראיתי אור, וגשאר הרשימה תקועה על לוח לבי בחזירתי לביתי, ובעת תפלתי עלה על זכרוני ההתפעלות והדברים של הרב אשר שמעתי מחוך האש והתלהבות, הם לבי בקרבי להתפלל גיכ בהתפעלות וכאשר נתישנו אללי חזרתי עוד להרב:

ד שארתי אחו עדיין לא הודעתני סיבת גרם החולאת שנמדע לך עד שאתה בטוח שלא יתקלקל עוד שהרי אמרת שנתישן אלך והשינה הוא אחד מששים במיתה ואפשר לישן שינה עולם: אמר החבר נמדע לי סיבת התרדמה שנפלה עלי ושינתי ערבה לי ואין מקיץ. כי שאלתי להרב עלות בנפשי על מדות הרעים כאשר ידע אינש בנפשו והשיב לי שעדיין לא הגדת לי את כל נגעי לבך שהוא המקור לכל הרע, ואמרתי לו אדוני חי נפשי כי לא כדדתי ממנו דבר, והשיב לי שהמדה הזאת אין אתה בעלמך מרגיש אותה, ואמרתי לו מה זה ואל מה זה שאני מכיר איע והשיב לי הגדלות שבך אחת דברתי שחם וישר המדה הזאת הוא מכלה כמאחזיל אין אני והוא יכולין לדור כו', כי על כי אין אלוה בקרבי מלאוג הרעות האלה, שכל מדות הרעים מסתעפים ממנה, כי לא יכיר חסרונו לעולם ויתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לו שהוא חס וישר פעלו ולא ישחם לקול מלחשים וכשאר לעולם בטעותו ונקרף האובדים בארץ אשר הכי כמשמעו המאושרים בעיניהם הוא נאבד לעולם שלא יחפש לחקן מעשיו ואמרתי

ואנורתי בלבי אין זאת ולא נכון הדבר ת"ו כי ידעתי את נגעי לבבי ובמה
אתנשא ואיך יבחן הדבר שיכיר אנוש זאת בנפשו, והשיב שבריאח האדם
בטבעו להתנשאות על כל הברואים כמ"ש ורדו בדגח הים ובעוף השמים
וכן אנו, רואים בחוש בתינוק שאין בו דעת טבעו להתנשאות ולרדות במקל
לכל אשר רואה, וכשתגדל ושכלו נגדל גם מדותיו להתנשא בלבו על בני
אדם ומטעם זה אינו מכיר ומרגיש בנפשו בהתנשאות מפני שהוטבע בזה
מעט ילירתו כמו שהאדם אינו מרגיש חויר העולם לפי שגולר בחויר
והוטבע בו מה חיותו וכן הדגים אינם מרגישים המים לפי שגולרו בו והוא
חיותם בטבע ואינם יכולים לסבול החויר שהוא היפך טבעם כמו שאדם
אינו יכול לדור במים, ע"כ לא יכול האדם להכיר התנשאות שלו כ"א מלד
הפכו המנגדו כשמלעיגים ממנו ומבזים אותו ורע לבבו מאוד מזה ואינו
יכול לסבול השפלות ומיה יראה שמדותיו הם היפך שפלות והוא בחינה
אמתיות כמ"ש החובות הלכות במדות ההשמות. והמשל ע"ז אדם שגולר על
הר גבוה ורחבה ולא ירד מן ההר לעולם ונדמה לו שהוא עומד על מקום
מישור בארץ ולא יאמין שעומד במקום גבוה מכל אדם עד שהתחיל לירד
מן ההר על הארץ וראה גדול העומק אז הבין שהיה בגובה ההר וירד, כן
הדבר הזה ממש שאין אדם מכיר לבו מחמת טבע ילירתו ונדמה לו שהוא
עומד במישור כ"א מלד הירידה מכיר זאת, וקבלתי תחלה הדברים האלה
בשכל אבל לא בחוש ואח"כ כשחזרתי לעירי והייתי ללעג וקלס ולשחוק
כל רואי ילעיגו לי ושמעתי חרופים וגדופים, אז הטיב חרה אפי עד מות.
וראיתי דברי הרב בחוש ואמרתי ברוך שכתב בהם ודברים הנאמרים

באמת :

ד' שארתי אותו לא הייתי לריך בשביל זה לנסוע לאחור הלרי אין בעירנו
אם רופא אין בה, הלא ספרי רפואות הנפש מלויים
אללנו בעלי חובות הלכות ור"ח ושל"ה שנותנים מזור לחולי הנפש כמו
שהאריכו מאוד במדת הענוה ונגות מדות התנשאות: אמר החבר הנה
ידוע שמכה שעולה באזכרים חילוניים על גבי היד והרגל וכדומה באזכרים
הנגליים אי"ז לבקש רופא מומחה לרפואתו שהרבה בקיאים בדבר ובקל יוכל
לרפואתו, אבל מיחש הפנימי שאינו ידוע והוא בדקות באחד מהאזכרים
הפנימיים שגם הרופאים לא יסכימו כולם לדעת אחד זה יאמר בכה וזה בכה
וכל אחד תלה הקלקול לפי אומד דעתו, ולכן לריך שיבקש רופא מומחה
שימתה גברא בהכרת החולאת שיוכל לשמוך עליו כי מי שאינו מכון
הקלקול לא יועילו הרפואות שלו ובדואי גם יזיקו, וכן ממש בחולי הנפש
לריך בקי להבחין בכל אדם בפרטיות מערבות הרע שבמדות האדם שהרי
בני אדם חלוקים זה מזה במדת טבעם לעוב ולרע לפי הרכבות ד' יסודות
שבו שמי שגבר בו יסוד האש בהרכבה יהיה בטבעו נוטה להתנשאות ויסוד
המים נמשך אחר התענוגים שטבע המים להמשיך חינוג כמבואר בדברי
הרמ"ו, והמדות הרעות נמשך מהרע שבד' יסודות שבאדם, וכן להיפך יש
מדות טובות שנמשכו מהטוב שבד' יסודות, כי נפש הטבעיות בישראל כלולה
מטוב ורע ע"ש, ולכן בתערובות טוב ורע של המדות שלריך לרפואתו
ולבררם אין אחד דומה לחברו כי מי שטבעו מהיסודות אחר גסות לא
יכיר הגסות שלו שהטבע מסתירו וכן בעשיית הטוב לא יכיר מה מחזיק עובדה
לנפשו

לנפשו בעשיית המלות ולא ידע הרע שבהם, ואוחס שאין טבעם לגדלות לא יטעה אי"ע כ"כ בהם ויכיר חסרונו, וגם חברו שטבעו מיסוד השפר נוסה לעלבות וקמלנות ולא בנסות יכיר על חברו הגסות ולא יכיר חסרונו כיון שהם בהסתור אללו ויבא להקל לנפשו בנתינת לזקה ות"ת ונפ"ח וימלא לנפשו התירים ולא ידע כי ברע הוא ולריך לבקש רופא מומחה שיכיר קלקוליות הפנימיים והרע שבמדות, כאשר קרה לי שלא הכרתי ולא האמנתי על מיחש שלי עד שבאתי להרצ ונתן לי אות ומופת ע"ז ככ"ל כי הדיקים שמאסו ברע ובחרו בטוב והפכו מדותיהם להשתמש בטערה הם יכולים להכיר על האדם את קלקול מדותיו גם בדקות מן הדקה, אבל מה שאדם רואה בספרים גנות מדות הרעים לא יועילו לו כי הטעות במקומו עומדת כיון שלא יכיר הרע שבו גם כי יגונה המדה הרעה יחשב לומר אין בו דג"ל:

ו שארתי הלא יש רפואה כוללת שאין לריך לרפואה אחרת והוא החורה כמאחז"ל חש בראשו יעסוק בתורה ואמרו עוד בזבח ומנחה אין מתכפר אבל מתכפר בדברי תורה והחורה מניחא ומללח כו' וכשארם עוסק בתורה כל היום אי"ל לספרי מוסר כלל כאשר שמעתי מהגר"א שפעם אחד בקשו תלמידיו ממנו שילמוד להם איזה ספרי מוסר והשיב בדרך שמוק בלוס מים לתנוק אלא בשביל שיגך לבהכ"נ אבל אחר שהגך אין לריך להכותו כן כל ספרי מוסר מוכיחים על למוד החורה והלומד כל היום אי"ל למוסר כלל וכן שמעתי מפורש מפי תלמידו הרבני מו"ה סעדיה ע"כ: אמר החכר עדותיך נאמנו מאוד אבל תמהתי איך הפריז על המדה של הלמוד שלא ילטך לספרי מוסר לשכר לבו אשר יזר לב האדם רק רע שהרי אמרו חז"ל שלא יהיה אדם קורא ושונה בתלמוד ובוטע באביו ואמו ובכרובתו הרי שאחר הלמוד אפשר להתנהג גם במדות שאינם מהוגנים, גם אמרו והיה חמונה זה סדר זרעים וכו' אעפ"כ יראת ה' הוא חולרו אי איכא יראת ה' אין וחי לא לא, משל למעלה כור חטין אי איכא קו מומטין כו', ואפי' החורה שלמד אינו עולה למעלה כמ"ש הוזהר הורה בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא וגשאר למטה וע"ז אמרו מה יתרון לו לאדם בעמלו שיעמול תחת השמש אפילו עמלא דאורייתא אי עביד בגין יקרא עכ"ל, וע"ז אמרו אשרי מי שבא לבאן ותלמודו בידו רזה לומר שלא נשאר למטה בעוה"ז, ותורה שלא לשמה אינו מגין ומליל מן החטא כמו שאמר האריח בפי' בחקותי ולכן לא הנינה החורה על דואג ואחי'תופל להילב מן ההטא כי מי שפוגם בנפשו אין אור אלקים שורה בתוכו מחמת מקום הפנס ולריך להמשיך אור אלקים עליו על ידי תשובה דוקא תחלה כמ"ש גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם עדימ כמו בחולי הגוף כשנתקלקל איזה חבר מחמת הדם היא הנפש אין רוח הולך באותו חבר ולריך לרפואתו על ידי סממנים להסיר הקלקול ואחר כך במאכלים קלים להשיב החיות קן כש"ש פנס בנפש שהוא כמו פנימת הכוס שאינו מחויק המשקה במקום הפנס כן אור אלקים אין שורה במקום הפנס ב"א על ידי תשובה אבל על ידי תורה לבדה לא יתקון הפנס כי אין אור אלקים שורה בתורתו ולכן החורה נקרא לחס כמ"ש לבו לחמו בלחמי וגאחר ותריחך בתוך מעי, כי כמו שהלחס סועד הלב שאם אינו אוכל הוא חלש שהמוון מחבר הנפש עם הגוף אבל אינו משיב את הנפש אם ככר

כבר הוא חולה ארובה לחולה מזיק המאכל, כן התורה מחזקת כח הנשמה כי אם אינו לומד גם אם יש לו אהבה ויראה אין כח בנשמתו להאיר כמו האוכל פירות מתוקים אם אינו אוכל לחם הוא חלש כי לחם לבב אטם יסעד כתיב כן התורה מחזקת כח הנשמה אבל אינו משיב את הנפש מה שכבר נפגם ואדרבא אם לא זכה נעשית לו התורה עלמה סס המות ח"ו, וזה שכתבו חס בראשו יעסוק בתורה היינו אם הוא חלש ואין כח בנשמתו ואינו נופל עדיין למטה להיות מוטל חולה אז התורה מחזקת כחו, ועתה מי הוא זה אשר ערב לבו לאמר חף אנכי מעון עהרת' מעשי שלא יצטרך לספרי מוסר להרך לבבו שיכנע ויחמרט על מעשיו וישב בתשובה, ומה שאמרו רז"ל אבל מתכפר בר"ת לכאורה הוא סותר לכל הנ"ל שהתורה בעלמה מכפרתו דע שקבלתי מרבתי שלשון כפרה שנוצר בדברי רז"ל כמ"ש תשובה תולה ויוה"כ מתכפר וכן במשיה ונרלה לו לכפר עליו אין זה כפרת נפשו אלא מתכפר לפני ה' להיות נח"ר לקונו מתורתו ועבודתו כמו קרבן עולה שהוא דורן ומנחה אחר מחילת החטא והעון שנתרלה לו לראות פניו, כן התורה אחר התשובה השלמה ועזיבת חטא מכפרת להיות מורלה לפני השי"ת כמקודם החטא שהקב"ה יושב ושונה כנגדו וכנ"ל :

ז כמה קשה עלי לקבל דבריך שמדת במה גדולה באיסור מסיף לאסור איסור ללמוד שלא לשמה מה שנתלמדו החינו ב כמה מקומות, כמשי"כ אמר רב יהודא אמר רב לעולם רב ילמוד אדם אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, והקשו התוספת מהא דאיתא והלמוד שלא לשמה גוח לו שלא נברא ומרצו דהתם מיירי שאינו לומד אלא לקנטר חברו והבא מיירי גלומד כדי שיקרא רב, וזה רוב הלומדים בנערוותם שיהיו לומדים ויודעים את התורה ואח"כ מתוך שלא לשמה בא לשמה אבל כשיאסור ע"ע למוד שלא לשמה לא יתחיל ללמוד כלל מנעוריו וישאר ערום בלא תורה ומלוג' ולא יבא לעולם לשמה, כאשר שמעתי מגדול אחד שזהו מפייתו הילך לאסור ללמוד שלא לשמה ולעשות מזה שלא לשמה ומחמיר עליו שימלא עין בלמודו ומונעו מלמודו וכן בעלמו בשעת עשיית המלות ותפלה מחמיר לעשות הכנה דרבה עד שיעבור זמן המלוג, כאשר שמעתי לאחד שאמר לחבירו הגיע זמן תפלת המנחה והשיב נראה אם יש טובים שנשכת ממנו זמן המנחה, וכשעושה מלוג שלא בזמנה גם כשתהיה בכונת הרי זה כאוכל מלוג בכונה גדולה בסוסות או נוטל לולב בפסח בכונה וכן שמעתי וראיתי בספרו של מריה חיים דילאוג'ר שמתריך מאוד בפיהיות הילך הרע להחמיר למוד שלא לשמה: אמר החבר ח"ו שלא חסרתי ולא הוספתי על מדות חז"ל כי דברי הזהר שהבאתי מכוונים לדברי רז"ל שכתב הזהר תורה בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא פירוש ובשארית למטה תחת השמש, כי הרוח נקראים גדין להעלות התורה ומלות למעלה ובלא גדין אי אפשר לפרוח כן ח"א לפרות להתורה ומלות בלא דור"ח אבל אינם אוסרים תחת יד הסט"א שאין בלמוד ההוא רע גמור ח"ו כמו הלומד לקנטר רק ע"מ שיהיה בקי בתורה ויהיה נקרא רב ולכוון כשלומד אח"כ לשמה בדור"ח מעלה ע"י אלין גדין גם מה שלמד תחלה תחת השמים, וע"ז אמרו לעולם ילמוד אדם שלא לשמה כי בלתי ידח ממנו נדח ח"ו אם בגלגול זה אם בגלגול אחר ואז יעלה גם למודו שלא לשמה שהי' תחת השמש, אבל הלומד ע"מ לקנטר שזהו רע גמור אזי אותו התורה שלומד אסורים

אסורים תחת יד הסט"א וה"א להעלותם רק ע"י תשובה תחלה להוליאן
 ממאסר הסט"א ואח"כ להעלותם ע"י למוד לשמה, ומש"כ וזהו רוב העולם
 הלומדים בנערוותם הוא כדי שיהיו לומדים זה אחת אך אין אני מדבר
 בילדים שעדיין אין בהם דעת להכיר מלות עסק התורה ודי להם להיות
 סור מרע, והלומדים כדי שיהיו לומדים שידעו הדין על אחתו ועל בריו
 כי לא ע"ה חסיד הגם שטנחו להחפאר בלמודו אין בו איסור לפי שכלו,
 כמו קטן בתחלת למודו נוהגין לו אגוים ולומד עבור האגוים וכשיגדל יותר
 שכלו ומדותיו ומצין דברים חשובים נוהגים לו בגדים נאים כדי שילמוד
 במש"כ הרמב"ם עד ומילדותו לומד כדי שיהיה רב אבל כשהוא למדן והגיע
 לדעת שלמה ולהבין עסק התורה לריך בעל תורה לעוזב כל הנאח גופו
 וילמוד ע"מ שלא לקבל פרס היינו שום חלק הנאהב ומש"כ שהוא פיתוח
 ה"ר, ערבך ערבא לריך שגם זה אפשר שהיא פיתוח ה"ר להקל עליו
 ללמוד שלא לשמה ולעשות מלות אנשים מלומדים בלי שום הכנה ומרגילו
 בזה עד שנעשה טבע אללו ולא יכיר לעולם חסרונו כי אינו חסר לנפשו
 מאומה, כי מה שהארס מיגע א"ע בכונה בעשיית המלצה ולמוד ומקבל עול
 מלצה זהו עיקר הכולל שהוא יגיעו של ה"ר, אבל בלי כונה אין זה כ"א
 טבעיות שבוה מתרלה עם ה"ר אבל היגיעה עממה שהוא היפך טבעית
 נקרא אחכפ"א דסט"א ואף [אם] ימעט ע"י זה בלמוד, כי טוב מעט בטנה
 מהרבות שלא בטנה, ומה שכחנ שטוברים זמן המנחה כמו ששמע תמה
 אני אם נקבל אללו זה באמת, שזה לא נמלא כ"א בחינוך שנשבה לבין
 העכו"ם שאין לו אפילו ידיעת בית רבו, ואמרתו דברך טובים ונכוחים
 ושומע אין לך אלל הלומדים המחזיקים טיבוחא לנפשם ומלאים כל טוב,
 ואינם מרגישים חסרונם, כי בודאי הנוסעים להרב ומקבלים מלות בנפשם
 לזכר תורתם ועבודתם מכל סיג ולא להטעות א"ע אשרי חלקם:

ח שארתיו

אוחו הלא ראיתי כמה אנשים שנסעו להרב ולא קבלו שום
 תועלת ולא ראיתי בהם שום שינוי טוב אדרבה רק להיפך
 ראיתי בהם התנשאות על ב"א ולהעזי לאנשים גדולים מהם: אחד החבר
 לא מחכמה שאלת זאת, שהרי אמרו רז"ל על פסוק, אדם אחד מאלף
 מלאחי ט', אלף בני אדם נכנסים לביה"מ מאה מהם יולאים בעלי מקרא,
 ועשרה בעלי משנה ואחד מהם בעל תלמוד, הרי אפילו בלמוד נגלה יולא
 רק אחד מאלף מרבו בקבלה טובה וכראוי, כ"ש בדברים הנסתרים שקשה
 יותר לקבל שלמות לשנות את ההרגל שהוטבע בנפשו שהמקבלים בני טוב
 הם מועטים, אך אעפ"כ מעט תועליות מקבל כ"א. ומה שאמרת לא ראיתי
 בהם שום שנוי לא ראינו אין ראיה כי הנסתרות שכלב אינם מוכנים לב"א
 כ"א להש"י ולא סגי שלא יקבל איזה מדה טובה, כמו בנתינת לוקה וגמ"ח
 ושאר דברים, ועוד וכי קלה בעיניך ההדבקות בתלמידי חכמים שארז"ל
 ולדבקה בו וכי אפשר לדבק בהקב"ה ט' אלל הדבק בתלמידי חכמים ומהנה
 מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאלו נדבק בשכינה, והטעם כי תלמיד חכם
 נקרא מי שיש בו בחינת חכמה עילאה שהוא הביעול לאלקיות לדבק חסד
 בצוראו לכן מי שדבק בו וכו', להמשיכו למעלה עמו בהתקשרות, ושמעתי
 משל ע"י לאנשי חיל שהולכים למלחמה תחלה וחלה אחד מהן אין מניחין אותו
 בשם

בשם אלא נשאים איתו על כתפיהם עמהם אבל אם מת אזי מניחים אותו במקומו, כן הדבר הזה מי שדבוק בת"ח הגם שהוא חולה בחולי הנפש של אוכל אלקיות תתעב נפשו כדרך החולים שמתאווים לאכול מאכלים רעים ומרים לא יניחו אותו [ליפיל] למטה ויתגששו [ויסייעוהו] להגדירו ע"י הדבורי שאובת משא"כ מי שהוא מת ח"ו ולחואנה יבקש הנפרד מת"ח הרי הוא מת ח"ו בחייו ומניחים אותו ליפול למטה, וכן בכמה מקומות הוהירו חז"ל לדבק בת"ח ולהתאבק בעפר רגל-הם, וכ"ש המספיקים לרכיבם ה"ה רומה ליששכר וזבולון שארז"ל על פסוק שוח זבולון בלאחך כו', שהקדים זבולון ליששכר וזבולון נקראים תמכין דאורייתא שמשליג מאוד בשכרם, ומ"ש שגששו מעיזים, שמעתי שימת חולין של ת"ח שהיה"ר נקרא מלך זקן ולהפ"ז לוקן כמה לריך חולצה גדולה. ואמרתו אין אני מכחש זאת ואפשר שהאמת אחר, שיש איזה שינוי לטוב שאין יכריע לז"א

ז שאלתי אותו מאין בא לך הלעקה והתפעלות בחפלה כ"כ שאמת צוען בקול גדול והתלהבות מאחר שאמרת בעלמך שלבך אינו נטהר מכל תערובות רע ואיך תהנהך בחפלה בשעה קלה כיו לבא למדרגות דבקיות שהיא מדרגה גדולה שאין זה ערכך: אמר החבר הלעקה אינו מלך הטהרה והתלהבות שגלה בדעתך כ"א מהמנוור והמרירות שרואה אינו עומד בחפלה גודל רחקי מאלקיות. ונפשי הבהמות לא נוזה ממקומה מכל התקשרות הבלי עוה"ז ולא הועילו לי כל ההכנות והמרירות שהיו לי קודם החפלה וההסכס שהיה לי ונדמה בעלמי שאני חזק להטות מקירות לבי אל הבורא יב"ש הגדול ולא יעברו מחשבותי חוץ להפסיק אף מעט, ועמה רואה חנני כי רפה אני ולבי פונה להבלי עולם הזה במחשבות זרות ומזה בא הלעקה, כמ"ש ויציקו בני אל ה'. בלר להם כו', ושמעתי משל ע"ז לחמד שלוח באלצטו יבלת שלריך לחתוך אותו אלצע ויהיה לו לער גדול מאוד מזה איך נעשה אללו הסכס חזק לסבול לער זה ולחתוך האלצע כדי שיל נפשו משתח ואתר ימים ראה שנשאר שורש מהמכה אלל הבשר ממש והונתה ומחפשטת ע"י ואז לעק בקול גדול משומק הלב שאחר כל היסורים והלצר שסבלתי קודם לא עלתה לי ארוכה ואלצערך לקבל עוד יסורים וכולי האי, כן הדבר הזה ממש שאחר המרירות שסבלתי קודם החפלה לפטור מהתקשרות הבלי עוה"ז הקודמים ועמה רואה אני שנשאר שורש פורה ראש ולענה בהתקשרות זרה ואלצערך לסבול עוד לער, חולי ירחס השי"ת, ואם היה לך ידעה בעיני החפלה לא היה נופל כך הטעות הזה, ואמרתו נאמנו מאוד דברך, ואנח שיש לעטוק ע"ז במר נפש, אבל:

י שאלתי אותו, לדברך שהלעקה בחפלה הוא מכאב לב ולא בשמחה ועבודת ה' לריך להיות בשמחה, וכל ספרי מוסר אסרו בעלבות אפי' כל היום, ומכש"כ בחפלה שלריך להיות בשמחה: אמר החבר, אינו שמחה גדולי הדיקים שראיתי לא היית מסתפק בדבר והדברים ארוכים מאוד, אך בקיצור אני אומר לך אין אמתה בקי בלשון הקודש שמרירות אינו נקרא בלתי"ק עלבות, והם שמות נרדפים: כי העלבות בלשון רז"ל הוא לשון למלים וכוונן, כמ"ש אמתה שומקת ואמתה טול'ת שנמדד בעפמים דחוקים ורדופים, והוא שלדי משומטס כאבן ואין לו התפשטות החיות כלל והרע הוא מיסוד

מיסוד העפר קר ויבש, וכמו שיסוד העפר הנשמי מקבל חיות מג' יסודות אחרים כן יסוד העפר הרוחני שהוא העלכות מקבל כל מיני רע מכל נ' יסודות כמו התנשאות מרצ' שביסוד האש ותענוגים [מרע] שביסוד המים, מחמת שחיות הלב בכווץ בלי התפשטות רוח חיים אינו יכול לדחות מעליו מחשבת חוץ שיכל במוחו ע"כ הזהירו חז"ל בכל ספרי מוסר על העלכות יותר מכל מדות רעות, אבל מרירות אדרבה הרי יש חיות בלבו להתפעל ולית זרמור מקרב ה"ל ילב עמוק בלעז הנפש שנתרחק מאוד ואלקיס ורע ומר לו מאוד עד שחשבע נפשו מהמרירות העלומים, כמש"כ השביעי במרורים. ואחר המרירות יבא לידי שמחה כמש"כ בכל עלבן יהיה מותר והיתרון הוא השמחה הבאה אחר העלבן אח"כ בחורה ובתשלה בחשבו שאחר כל השפלות שבו אטפ"כ שורה הקב"ה בחורה ובמלות בשעת עשייתו, וזה שאמרו אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש ופרש"י היא הכנעה והוא המרירות שמה ישבר נפשו, וגם אמרו אין עומדין להתפלל לא מתוך עלבות וכו', אלא מתוך שמחה של מלוכה. הרי שחילקו רז"ל שיצמוד להתפלל דוקא מתוך כבוד ראש והכנעה שזה נקרא מרירות ואסרו מתוך עלבות, ואש"י דאגה ממלי דשמיא וכל שלא היה לו התכונות להתכוון בגדולות הבורא שחפ"ל לו אין זה כ"א פיתוי ה"ל, כדי להפילו אח"כ והעלכות ב"ל לו מנסות הרוח שאינו מכיר מקומו וע"כ [עלוב] מדוע לבבו על שאינו במדרגות היראים והשלמים, אבל ע"י הכנעה דוקא יצמוד להתפלל היינו ע"י הדעת בהתכוננת בהש"ת ויכנע לבבו ביותר החלה בעומק הלב וכל שהיה לו עומק המרירות ביותר חסיה לו אח"כ יותר אור השמחה האלקיות בתשלה, ולכן הזהירו שיצמדו דוקא מתוך הכנעה ומרירות בתחלה שהוא עוקרת הרגון מהבלי עולם תחלה, כמו מי שרצה לקבל רפואות לר"ך לקבל תחלה סם התשליל וינקה כל הפסולות מגופו כדי שיפעלו הרפואות פעולתם ואם לא ינקה גופו יבעלו הרפואות פעולתם, כן א"א לעשות כוונה על גלוי אלקיות בנפשו עד שיעקור תחלה הרגון מדברים זרים ע"י. חשארז"ל הרולה לקבל עליו עול מלכות שמים שלמה יפנה ויעול ידיו וכו', שכוו שר"ך לפנות ולנקות את הגוף מפסולת החילונים כן לר"ך לפנות פסולת הנפש שהיא עוקרת הרגון, ויעול ידיו היינו לנקות המדות שבלב שנקראים ידים שע"י אחיזת כל דבר לטוב ולרע ח"ץ ולר"ך לטהר לבבו מכל סיג שלא יהיה רק לב אחד לאביו שבשמים כי המדות נמשכים ואחר הרגון ושיעקור הרגון יוכל לטהר לבו, ואמרתי השכל מסכי' לדבר"ך שראיתי כשהיה רגוני קשור בחיזה דבר לא יכולתי להתפלל, אבל לא ידעתי כמה לעקור הרגון כי אין לי חוש בזה:

יא שארתי אוחו, אני רואה גדול אריכות שלך בתשלה ואין לי כמה לתלות האריכות זולת שאתה מתפלל ע"פ כוונת הארז"ל כדרך האנשים המתפללים ע"פ כוונת שגא"ך אללס הזמן לבון במספר שעות שכלל חיבה ואם יש לך חיזה ידיעה בכוונת הלמוד מהכתבים הגד נא לי חיזה דבר מהכתבים להטעימני שאוכל להבין לכלל לרווח למאוזני כי נכסוף נכספתי מאוד ללמוד ספרי קבלה אבל כל השערים ננעלו לפני, כי שמעתי מהלומדים שאין להם שום ידיעה והבנה בלמודים האלה זולת הדברים ככתבם ואין דעתי מוסכמת ללמוד בלי הבנה, ואני שמעתי שהרב שלכם אומר כל החורה ע"ד נסתר ואם יש בדבריהם טוב פעם ודעת למדני והבינים

לי, אמר החבר איני שוטה כמותו לכוון במספר שמים כי מי שאינו
 מבין פי' של הכוונות ע"פ מושגל אינו רק חכמת המספר ולא חכמת הקבלה
 ושם כוונה קאי על פנימות רזוניות הלב כמו אם כוון לבו יאל אחר כוונת
 הלב הן הן הדברים ובלבד שיתכוון לבו לשמים הרי שבדברי חז"ל שמכו
 כוונה ללב, גם מקומות שהזכירו סתם כוונה פרש"י כוונת הלב, כמו מלות
 לריכים כוונה פרש"י שישים את לבו לקיים מלות המלך. ושחיתת קדשים
 לריכות כונה פרט למתעסק בה שאין לו מחשבה רזוניית ולבו פונה לדבר
 אחר ושחיתת נעשה נבילה ולכן נקרא מחשבות השמות בשם הכונה סתם
 לפי שדרך לשים אליו לבו בעת שחשב כמוש"ג בפרד"ס. ואם אינו מבין פי'
 השלחם לא נקרא כוונה כי"א להבאים בסוד ה' שמשילים כל שם השיך
 לחיותו תיבה על פי השכלת אלקיות ומתפעל בהם, ואין דרכנו לכוונת כ"א
 ללדיקים המפירשים ומופשטים מגשמיות ויטלים גי' להפשיט גשמיות המחשבה
 על מספר השמות ולכוון בהשכלתם. אבל אנו דלי השכל די לנו לומר התיבה
 בעומק הלב באמונה פשוטה, והעיקר בשמחה כי שמעתי שבשמחה של מלה
 ככלל כל המלות ואני אין לי ידיעה בכוונות ובלמידים של הכתבים, ומה
 שמועט שהרב אומר כל המורות ע"פ הגסתר, אמת הוגד לך אבל זה רק
 אלל הרב המפורסם הקדוש האלקי ממעוררעש נשמתו בגי' זיע"א שכל תלמידיו
 היו גדולי הדור וקדושי עליון וגאוני ארץ שלא היו לריכים לדברי מוסר
 ועליו מרחוק בנפשם בעבודת ה' ולכן היה אומר להן הרב רזין דאורייתא
 באורים ותומים על הכתבים ועל הזהר, אבל לקטני ערך כמונו אין הרב
 שלנו מוגיד לנו כל דבריו בדרך נסתר רק הדרך לעבודת ה' לעורר לבנו
 לתורה ותפלה ואין בידי להטעימו בנסתר ואין לי עסק בנסתרות, ומה
 שאני מאריך בתפלה הוא מטעם האמור שדרך לזה הרבה יגיעות הא' יגיעת
 בשר להכניע הגוף וכוחותיו בתכלית בשפיתת הנפש וכמש"כ ואשפוך את
 נפשי כמו ששופכים מים על הארץ שלא נשאר מממותו הראשון כלום כן לריך
 לשפוך הנפש שלא נשאר מממותו הראשון כלום קשורה בהבלי עוה"ז, וזה
 מלחמה כבדה להסיר כל מחשבות חוץ המבלבלים בתפלה יותר מכל היום
 כידוע ומבואר בזה"ק שעתא דללותא שעתא דקרבא, וכן איתא במד"ר פרשת
 וירא וז"ל זה שעובר לפני התיבה אין אומרים לו בא ועשה אלא בא וקרב
 להתפלל עכ"ל. והוא לשון מלחמה. שבעת שאדם בא להתקרב לה' בתפלה מיד
 המנגד עומד על ימיו לשטנו בחוץ לנגדו ולבלבלו, בדרך הלוחמים כשאחד
 מתגבר על חברו אז חברו מתגבר עליו ביותר כנגדו כי אחר שראה
 שכלתה אליו הרעה ויהיה נמסר ביד חברו משים נפשו בכפו במסירת נפש
 לעמוד על נפשו להגל וללהכניע את חברו, כן כל מה שמיגע אדם א"ע
 בתפלה הספ"א רואה שרועה להכניע אותה ולהוויא בלטה מפיו שלא תהי'
 לה עוד אחיזה בנוף האדם שכל ינקותם מהרע שבדק בנוף האדם אז משים
 נפשו לעמוד לנגדו ולבלבלו במחשבות זרות ולזה לריך יגיעת רבה די והותר
 לנעוק בכל כח, שהתפלה נקראת עבודה ולריך לעבוד בכל כחו עד שיהיה
 עיף ויגע מחשבתו מרוב עבודתו, כמו שכתב החרדים, הב' יגיעת הנפש
 ליגע מחשבתו בעבודת ה' ובגדולת הבורא יתברך שמו ארך שכל העולמות
 בטלים אליו ית"ם ואין עוד מלבדו, ויתקע בזה מחשבתו בעומקא דלבא,
 והגמולם של המחשבה הוא עמל ויגיעה גדולה להנפש כידוע, וזהו הטעם
 לאריכות

לאריות התפלה למצוי מדע, ואמרתו אין בירי לרחק ולא לקרב דרכך כי לא נסיתי צלה ואין חכם כבעל הכסיון. ואם נסית במסע הזה וערב לך אשריך וטוב לך :

יב שארתי אותו, אתה נאה דורש ואין אתה נאה מקיים, לעמוד בקשר המלחמה דבר יום ביומו ויש עמים לטוב ועמים וכו' פעם א' שמעתי תפלתך וכנהלתי לשמוע מגודל לעקתך מעומקא דלבא ודברים היוצאים מן הלב כו' עד שעשו רוסס בלבי וערבה לי והארתי ג"כ בתפילתי ופ"א שמעתי שאתה מקלר בתפלתך במהירות כאשר מאנשי השוק. גם ביום שהארכת בתפלה אין הנהגתך אחר התפלה כל היום לפי ערך שערתי לך בעת התפלה שחשבתי שבדאי נמאס בעיניך כל תענוגי עוה"ז ואינם תופסים מקום כלל בלנך להתפעל בהם, ואעפ"כ ראיתי שאתה מתפעל מכל ענינים קטנים ואיך סובל דבר שכנגד רעוץ, ולא ראיתי הפרש ביך ובין אנשים שאמרת עליהם שתפלתן אינו חקי [נקי] אלא מהשפה ולחון ולא ראיתי אצלנו שהאנשים המרדים ומתפללים בכונה הלא כל העמים שוים לטובה ושה אלו סדר התפלה בכל יום וגם הנהגותיו כל היום בשפלות וענוה יותר מאני רואה עליך שאתה מעורב עו"ר, ואמרתו אליו הוא הדבר ששמעתי מהגר"א שהכת הג"ל הם מקליפת נוגה שמובא בכתבים שמעורבות עו"ר וזה להט החרב המתהפכת מטוב לרע פעמים לטוב כו', לכן הנהגות ומדות של הכת הג"ל מעורבים טוב וכו'. עכ"ל : אמר החבר כי להיות התפלה שזה בכל יום ויום בלי שינוי א"א כ"א על ב' חופנים, הא' האנשים שלבם בראותם שכת אלקי מושל על כח גופם שגם נפש הבהמיות מסכמת להתענג על ה' בתפלה והם מצוי עלי' שארז"ל לדיקים י"ג שופטן שהוא המושל על הגוף ומכניעו ואין אנו יכולים לשער מדרגה זו מהעדר החוש שלנו בזה, כמו הסימא מתולדתו שאינו יכול לזייר מראות הגוונים. והזוכה למדרגה זו בודאי לא ישנה בכל יום כי אין לו אלא לב אחד לאביו שבשמים והב' הם אנשים חסרי מדע שאין משתמשין בכח אלקיות בעת התפלה והנם שאין להם מחשבה וזה כ"א שחושבין פי' המלות הוא בקרירות ע"פ כחות גופניים חילוניים. וזה יכול להתפלל בכל יום בסדר אחד, כאשר הורגל ונקבע בנפשו שעה או שנים, וזה רמזו רז"ל אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום, ולשון קבע הוא מלשון קביעות שעומד תמיד על מקום א' ואינו זו משם עד כי אין לנפשו הזוה ממקומה הראשון, אבל אדם בינוני זה וזה שופטן, פעמים מתגבר זה ופעמים מתגבר זה וזה א"א להיות שיהיה כל הימים לטובה כי האדם נקרא מהלך שאינו עומד על מקום אחד, והמהלך אין סדר הלוכו ביום א' דומה לחברו שאין כחות כל הימים שוים שפעם הלוכו בחזק ומהירות ופעם בחלישות ורפיון, כן האיש שכחות האלקיות ממוסרים תחת כחות הטבעיים ומקור המדות טבעיים שבלב הוא שמחה ועלצות והממוצע וזה תלוי במריאת הדמים שאין הילוך הדמים שזה ומשתנים תמיד מסיבות המאכלים ושאר סיבות כמש"כ חכמי המחקר כי השמחה צאה מהתפשטות רוח חיים בדמים ועלצות מכווץ הדמים ולפעמים עומד אדם בבוקר שמח וטוב לב מחמת התפשטות רוח חיים בדמים ואז בנקל לבוא לו התפעלות אלקיות בלבו משא"כ כשעומד בבוקר בעלצות מכווץ הדמים ולבו מעומטם כאבן ולא ישכון אור אלקי בלבו ויהי מנוח המלחמה

המלחמה בעת התפלה ומה שאמר שראה סדר הנהגות היום שאינו בערך
 ששערת עלי שיהיה בעת התפלה והוא שיהיה סור מרע לגמרי, הנה עטיה
 בדמיון, כי בעת התפלה היא מלחמה עלומה כנ"ל ומי שבקי בקשרי
 מלחמה הוא מבין מי שזנח את אויביו במלחמה אינו בטוח שלא יחזיר
 עליו עוד כ"א כאשר מכלה אותו לגמרי בהרג וחרב ואבדן אבל כאשר רק
 מכניסו למס עובד אינו בטוח שלא יחזור עליו להלחם עוד עמו כמו שמלינו
 בתורה בשבעה עממין שלוחה התורה החרם תחרימם ולא תחיה כל נשמה
 ואם לא יחרימם הגם שיכניעם למס עובד נאמר והיו הנשארים בכס ולררו
 אתכם כי וכן היה לכסוף, וכ"ש מי שמגרש שונאו והוא בורח ממנו שאינו
 בטוח שאפשר שעשה הבריחה בערמה להעמיקו מן העיר וסומך א"ע על
 האורב וכן במלחמת הילר בעת התפלה כי מי שיכול להלחם נגד הילייר
 ולאבד לגמרי כוחות הטבע ולהיות סור מרע ומאום את הרע בודאי כל
 היום לא יפול ממדרגתו וזה נקרא התבטלות הסט"א בזוה"ק וזה המדרגה
 גדולה ומדת הלדיקים שלכם חלל בקרבם, אבל אני שגם בעת התפלה
 אין הרע מתבטל לגמרי מחלל השמאלי שכלב כ"א שמכניעו קצת לשעתו
 ונקרא אתכפי' הסט"א כמו שאדם כופף קומת חברו בידו ובהסתלק ידו
 ממנו הרי חברו עומד בקומתו כבראשונה הרי כ"כ גם בעת התפלה בהסיר
 מעט מוחו ולבו לדבר זה הרי הסט"א חוזר ויער ומבלבלו במחשבות זרות,
 וכ"ש שאין אני בטוח בהליכתי בשוק שלא אהיה ח"ו מנוחל כי הגם שבתפלה
 דמיתי שגרשתי אותו קצת אבל הוא בערמה עשה ואחר הליכתי מתפלה
 לשוק עומד לנגדי עם האורב אשר לו שהוא כמה ענינים זרים שלבו של אדם
 קשורה בהם ומי שאינו בקי בהנהגת המלחמה כשרואה שחברו מנוחל
 וברח ממנו חושב שאין לו תקומה עולמות כן אהיה שלא ראת מלחמה מיימד
 לא כן מי שבקי בעיני המלחמה יודע שהיא חכמה גדולה כמשי"כ בתחבולות
 תעשה מלחמה, ומה שהחרדים שבכם מתפללים בכל יום בשוה והנהגתם
 בשפלות וענוה אם תפלתן על אופן הראשון שכתבתי שהמה בני עליה שהמה
 מועטים אין לתמוה על הנהגתם בשפלות וענוה כראוי ללדיקים וכשרים,
 אבל אם תפלתן על אופן ב' הנה מתפלתן ניכר ענותנותם כמו שתפלתן
 בקרירות ומילוגיות כן הענוה היא ענוה פסולה ומפיתוי הילר שמתחלה
 מגביה לבו בקרבנו לומר בהתנשאות שרואה כל השלמות בנפשו, ולפי גדול
 מעלתו היה ראוי להיות מנושא ומובדל מכל עמו וחביריו ולא להתחבר עמהם
 אך שחושב שמונה ג"כ להיות עניו להתחבר עם כל הקטנים לכן הוא
 מקיים מזהו זו של ענוה ויקנה כל המעלות בשלמות, וכל זה הוא מפתוי
 הילר למי שאינו רואה להודות על האמה, ומה שאמרת שלא ראת הפרש
 כי אני רואה הפרש גדול כי מי שלא התחיל ללחום כלל ואינו מרגיש במלחמה
 בעולם ותושב דרכו לדרך הישר שלומד ומתפלל ואינו חסר כלום לנפשו
 מאומה אינו מרגיש בפחיתות הילר והכל דומה אליו למישור, הגם שהולך
 באורחות עקלקלות כשי"כ לא ידעו כמה יכשלו ר"ל לא ידעו גם המכשול
 ואינם מרגישין גם אם נכשלו וישארו בטעות, משאי"כ מי שנלחם פעם א'
 אפילו לגרש את הרע במקצת לפי שעה אם יכשל אח"כ ידע כמה יכשל ולבו
 מר לו מאוד וישוב בתשובה ע"ז ומרחיק עלמו כמה דאפשר ומה שאמר
 שמוט מרבו שהכת הם מקליפות נוגה שמבואר בכתבים שהוא מעורב עו"ר
 תמהתי

תהמי תאוד מי שראה כתבי הארז"ל יאמר זה, ואני אין לי ידיעה בכתבים אבל ראיתי מה שכתב הר"ח בשער הקדושה דכל איש ישראל אחד לדיק ואחד רשע יש לו שתי נשמות כמש"כ ונשמות אני עשיתי שהן שתי נפשות נפש אחד הוא חלק אלקי ממעל כמש"כ כי חלק ה' עמו, ואפילו נפשת הקל שבקלים וע"ה נמשכן מחלק עליון כנן שנמשך ממוח האב שאפילו לפני רגליו נתהו מטופה זו, ונפש השנית מלד הקליפה וסע"א והוא המתלבש בד' יסודות להחיו הגוף וממנו באו המדו' רעות מדו' יסודו' רעים כו', גם מדות טובות יש בטבע כל איש ישראל כי בישראל נפש זו דקליפ' היא מקליפות נוגה שיש בה ג"כ טוב והוא בסוד עץ הדעת טו"ר אבל נפשות העכורים הם משאר קליפות העומאה לנצח והנה כל הרואה דברי הר"ח ישחק לדברי הגר"א שאמרת שאמר שהכתב הם מקליפ' נוגה כי מלד הנשמה אפילו קל שבקלים הוא חלק אלקי ממעל כמו שכתב בניסח התפלה אלקי נשמה שנתת בי טהורה היא, שכל אי' ואי' אומר כן כי כן תקנו אנכ"ג ומלד נפש הבהמיות ג"כ אין חילוק לדיקים כרשעים הכל מקליפ' נוגה, ואין חילוק רק בתיקון נפש הבהמיות שלהם היתה ירדת נשמתו לעוה"ז לתקן ולברר את נפש הבהמיו' להפוך מדו' טבעו ולהכניעם לטוב, וכזה יש חילוק לעובד אלקים ללא עבדו ח"ו. ע"כ דברי הגר"א שהבאת אין להם שחר אך דנתי אותו לכף זכות שהוא לא ראה גדולי כת הנ"ל, וכל דבריו היה רק מפי השמועה שספרו לו מה שראו בחילוניות המנהגים שלהם שהם היו חדשים אליו ומשם אולי הוא דרך זר ת"ו לכן איים על האנשים פשוטים ואמר שהכתב הם מקליפ' נוגה כדי שייראו מגש' אליהם, ואמרתם שהם דברים המתקבלים על הלב :

יג אב"ד שאלתי אותו, תמיה לי עלך שאתה מאריך בתפלה כמה שעות והיה לך להרצו' בלמוד יותר ואתה מקלר בלמוד לפי ערך תפלתך וע"ז אמרו רז"ל מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה, כי תפלה היא חיי שעה והתורה היא חיי עולם : אמר החבר לא ראית ספרי מוכר מתכתי האמת להבין ענין התפלה והתורה כי התפלה הוא במקום קרבן כש"כ אדם כי יקריב מנחם קרבן מן הבהמה כו' כמו שהאדם הוא המקריב למעלה את הבהמה כן נפש האדם שנקרא אדם בשביל ה' כמ"ש בללם אלקים ברא את האדם מעלה ומקריב את נפש הבהמיו' שלו שתכלול באי' כמו העולי' התמיד שעולה ע"ג המזבח ע"י אש מנחה למעלה חחלה, כן נפש הבהמיות עליית' ע"י רשפי אש ותשוקה ולמ"און בפסוקי דזמרה ושמים לפניו ואח"כ בק"ש וחי' ברכו' שמו"ע, ורוח ממשך רוח עליון כמו ע"י קרבן שעולה למעלה לרית ניחוח נמשך תוס' אור למטה לאש שע"ג מזבח שהיה מתגבר מעלמו ולא היו הכהנים לריבים להביא עצים למערכה כמשארז"ל בימי שמעון הנדיק כן אחר התפלה אור אלקיות בלמוד שהוא לומר שהקב"ה קורא ושונה כנגדו וע"כ בלאו העלאה והדבקות נפשו בתפלה אי"א להיות המשכה בתורה, ולכן הראשונים שהיה להם נשמו' גבוהות ולא היו לריבים כמעט לתפלה להעלות נפשי' שלהם כמו זר נתשב אללם כמאמר הלל הזקן שהלך לגמול חסר עם העלובה, והיו עוסקים תמיד בהמשכ' אלקיות בתורה, משאי"כ אנו נשמות נמיכות עוקבא דמשיחא לריבים יגיעה רבה וזמן רב להסיר הנסתרות, ולזכך נפשי' הנסתר בד' מדות הרעות שבהם

שבהם. וע"ז אמרו הלואי שתפלל אדם כל היום. ואף אם ימעיט ע"ז בלמוד ע"ז אמרו א' המרבה וא' הממעט ובלבד שיכוון לבו: **יד שארתי** אותו אחר שאתם מיגיעים עלמכם להתפלל בתחבולו מלחמה היה לכם להזהר בזמן המלחמה כי גם זה מתחבולות מלחמה לשמור ולכוון עת הכושר לזה וזמן מל' ק"ש מן המובחר הוא לקרו' בוותיקים קודם הנך החמה ולהתפלל בנך החמה וראיתי לאנשים המרדים במל' לקיים המל' כתיקונם כמו שעושין אללנו כל איש אשר יראה ה' גונע בלבו שמנידים שינה מעיניהם ומשכימים קודם אור הבוקר לקרו' ק"ש ולהתפלל, והאם מאחרים אפילו זמן תפלי' הציבור שע"פ דין התלמוד המאחר לבוא לבהכ"נ לריך לרלב מזמורים ולמ' כדי להתפלל עם הציבור: אמר החבר רוחה אני שאתם תופסים כל הדברים החילוניים ולא הפנימיים כי פנימיים מל' ק"ש היא הכונה לקבל ע"ע עומ"ש ואם לא כוון בפסיק ראשון לריך לחזור וכן בכרכת אבות בשמ"ע הכונה מעכב, ואפילו למד מל' אין לריסת כונה ה"מ מל' מעשיות שאע"פ שלא כוון אעפ"כ הרי קיים עשייתה אלא שאינו מן המובחר, אבל בק"ש ותפלה לריך עיקר המלה הכונה שהם דברים המסורים ללב ואם לא כיון לא עשה כלום וזמן ק"ש הוא עד סוף שעה ג' ותפלה עד סוף שעה ד' הקורא מכאן ואילך לא הפסיד באדם הקורא בתורה וי"א שלא הפסיד אפי' הברכות והנה בודאי אדם הקורא ק"ש בוותיקין בכונה הוא מלוב מן המובחר אבל אם קורא בוותיקין בלי כונה שהוא כגוף בלא נשמה לא עשה מלוב כלל. ומי שקורא ומיגע א"ע לכוין ומתפלל בשעה ג' וד' עושה מלוב כתיקונה וכן תפלה עם הציבור אינו מעיקר מלות תפלה לעבד כמו שמלינו בגמ' בכמה מנאים ואמוראים שהתפללו ביחיד כמו שארז"ל על ר' עקיבא כשהיה מתפלל ביחיד אדם מניחו בזויו' זו כו' והעיקר המעכב הוא הכונה ואם יודע בעלמו שלא יוכל להתפלל בציבור בכונה, כ"א ביחיד מלוב וחובה עליו להתפלל ביחיד ובלבד שיכוון, ואתם לא כן עמכם שתופסים החילוניות להתפלל בוותיקין הגם שאין הגוף נקי שאין להם שעות למהר לואה להפתח ואין לבי"א שום הכנה כלל לכונות ק"ש ותפלה והוא רך להתפלל ומחזיק טיבותא לנפשו ואין לו אלא מעשה אבותיו בידיו שהיו מתפללים בוותיקין ואין להם לב להבין שגם בדורו הראשונים לא היו מתפללים קודם נך החמה כ"א אנשים גדולים הנקראים וותיקין ופרש"י אנשים עניים ומחבבים את המלות, והיה גופם קדוש ולא היו לריכים שום הכנה, כי נפש אלקיו' אללם עיקר המנהיג הגוף כי כמו זר נחשב להם הגוף, וכליהם שהם כלי הגוף היה היכל קדוש היכל ה' וידעו והבינו כונו' הק"ש וסוד סמיכ' גאולה לתפלה קודם הנך החמה, עד שאמרו על רב ברונא דאדם גדול הוא שפעם א' סמך גאולה לתפלה ולא פסק חוכא מפומא כולא יומא, הרי שבדורו' הראשונים היה אללם דבר גדול לקיים מלוב כתיקונה, ומה נאמר לנו בדורות האחרונים עוקבא דמשיחא בחי' עקביים ממש לגבי המוחין שבראש. שאין בהם קדושה וטהרה וקרוב להיפך ח"ו ולריכים הכנה רבה לנקות ולטהר חילוניות שהרי חסידים הראשונים היו שוהים שעה אח' ומתפללים כדי שיכוננו לבם למקום ושעה זאת אינו שוה לכל אדם, כי בדורו' ראשונים היה די להם בשעה מועט' כי היו דבקים למעלה חמיד בהתקשרו' עלמיו', כמש"כ יג רבינו הקדוש בשעה שהיה מעביר ידיו על

על עיניו היה מקבל עליו עומ"ש, אבל אנחנו שקשורים בהבלי עוה"ז לריכים
 אנו שעה גדולה להסיר החילוניות מלבנו ולשכר כוחות הגוף במרידות לכן אין
 אנו חופשים חילוניות של המלוה לקרות ק"ש כוונתיים, כי לא נוכל לכוון כי אחר
 כל הכנות הלואי שנוכל להתפלל בזונה, גם להתפלל עם הצבור בשעה בלתי
 אפשר לכוון אפי' פירוש המלות כי לזה לריך מגין מיוחד שיהיה פונים כולם
 מטרד' עולם הזה, משא"כ עכשיו שבטוה"ז עול הגלות וטרדות הפרנסה מרובה
 ורובם כמעט כולם אין להם פנאי להאריך אפי' מעט ומעמידים לפני הציבה
 מי שחוטף במהירו' רב הציבות ושומן ברחיים של גריסין למהר ללאח לעסקם
 ואם יתפלל בצבור ילא שכרו בהפסדו ושמתמי משל ע"ז למלך שהיה מהענג
 מאוד מכלי שיר ובחר בעבדים חכמים בחכמ' המאזוקא ולזה להם בכל צוקר
 לבא בשעה ד' יחד עם כלי השיר שלהם בבליים ובכיורו' כל אחד בכלי שיר
 המיוחד לו לשיר לפניו וקבע להם שכר גדול כיד המלך, וכל מי שיורז לבא
 בהשכמה קודם הנך החמה משוכה ויהיה לנח"ר למלך ושכרו כפול. והי' בהם
 ב' כחות, כת אחד היו חכמים בחכמ' המאזוקא ואוהבים את המלך להיות לו
 נח"ר ומתענגים מעבודתם יותר מקבל' פרם שלהם והכלי שיר שלהם היו
 טובים מעלי אלמונים ולא היו לריכים שום חיקון והיו משכימים קודם הנך
 החמה לעשות נח"ר למלך והכלים היו מוכנים בידם והלכו בהשכמה לפני
 המלך לשיר לפניו והעמידו אחד מהם המבין יותר לנשיא. עליהם להיות ראש
 המתחיל בשיר ובידו מכתב השיר שקורין נאטין והיה המלך מתענג מאוד
 מעבודתם, וכת הב' לא היו חכמים כ"כ בחכמה הנ"ל גם הכלים לא היו
 מוכתרים כ"כ ולריכים חיקון מעט כי היו מכינים את עלמם והכלים שלא
 יפסקו נימא צבואם לפני המלך והלכו לזמן המוגבל בשעה ד' ועלתה בידם
 השיר כהוגן והשלימו בכי טוב. וקבל המלך גם מהם נח"ר ואח"כ קמו
 בניהם של הב' כתות הנ"ל והיה בהם שלא ידעו והבינו בחכמה הניגון כלל
 וכל כליהם היו כלים רעים ולא היו אוהבים את המלך כאבותם כ"א שנחט
 עיניהם רק בזמון בקבל' הפרם מאת המלך, והיו כ"כ בני כת הא' שראו
 מאבותיהם שהיו משכימים לילך קודם הנך החמה עשו גם הם מנהג אבותם
 והלכו בהשכמה בלי הכנה עם כלים רעים ושבורים רק להשיג השכר כפול
 שהבטיח להם המלך, וכאשר שמע המלך לקול השיר קולות של שקר ואינו
 ע"פ חכמה כנר הדלת עבורם, והם לא הבינו ששפך עליהם קיתון של מים
 בפניהם ולא מנעו מליילך כל היום, ובני הכת הב' ראו מאבותם שקמו והלכו
 בד' היו גם הם מתענגים בשינה עד שעה ד' ועמדו משנתם והלכו גם [עם] כלים
 פסיקים נשברים ולא עשו להם שום חיקון והכנה ועמדו לפני המלך לנגן
 בשיר וקצרו מאוד כי כוונתם רק להשיג הפרש שהבטיח להם המלך וכאשר
 שמע המלך גם השיר שלהם שאינו ע"פ חכמה פנה גם מהם עורף והם לא
 הכירו זאת התרחקות של המלך, והיה בהם אנשים מופטים שהבינו שאינם
 רזים לפניו כי הכלים גרועים גם שנשכח מהם חכמת השיר כהוגן והלכו
 ללמוד חכמ' השיר גם לחקן הכלים, וכאשר למדו מעט היו מתקנים כליהם
 קודם הלוכם והיו מאחרים מעט מזמן הליכו' חבריהם, וכאשר באו אל המלך
 ושמע מחבריהם קולו' של שקר ומבלבלים בכליהם הקולו' שלהם עמדו בפ"ע
 בקרן זיו' מיוחד להגהיג את השיר שלהם בטוב המאזוקא ע"פ אמיתיות
 החכמה והראשוניים הלכו להם והם נשארים והאריכו זמן מעט להתבונן בחכמ'
 המאזוקא

מאזוקא כראוי, וראה המלך והיטב בעיניו הגם שאינו ע"פ חכמת השרי
 בראוי לפני המלך אך שראה המלך שכליהם גרושים והם מלמערים מזה
 ערמו לחקן לפי מעט הבנתם ונתקבלו ברצון. והנמשל מובן לנושכיל כל
 פרטיו והאריטו' אך למוחר, ומה שאמרת שמאחרים זמן התפלה כבר התנתי
 עמך שלא להשיבני ממנהגי פרטי אנשים שאינם שוים בכל כי הראש לכל
 הדיקים היא ר"י בעש"ט זיעאוי"א היה מתפלל קודם [ע"ס] הנך החמה וכן תלמודו
 אחריו הרב המגיד מו"ה דוב בער ממעזריטש זיעאוי"א ברוב פעמים ועכ"פ
 בשהיה אונס נוחמת חולי גדול אעפ"כ לא היה מאחר הזמן תפלה של לבור.
 גם הדיקים שבזמנינו הרוב מהם ראיתי שאינם מאחרים זמן התפלה רק
 לדיקים פרטיים כמו הרב הדיק המפורסם ר' מיכל אלטשיבר זיעאוי"א והרב
 הגאון אדמו"ר הדיק מו"ה לוי ילחק נ"י הם מאחרים זמן התפלה וסומכין
 על ק"ש קטנה שבקרבות שקורין בהשכמה, ובודאי יש להם טעם נסחר על
 זה ודרך פרטי להם ואין אנו רשאים לנהיגו אחריהם כי מי יבוא אחריהם
 אחר שאנו רואים שהם לדיקים גדולים בכל מעשיהם ומחיימי כל אורייתא
 אפילו מזה דרבנן הכל באהבה ויראה פנימיות, רק לא בפרט זה שהוא זמן
 תפלה שהיא מדרבנן וע"פ הדין יש כמה דברים שמוחר לאחר זמן התפלה כמו
 להחפיל בגוף נקי, ולריבוי אנו לדון אחס שיש להם טעם כחוס שסומכין
 על ק"ש שבקרבות, ואמרתו דברך טובים ונכוחים רואה אנכי כי האירו
 עיני כי שעתתי מעט דבש.

טו אבר שאלתי אותו אחר שחנן ה' אוהך דעה והשכל ושמשח גדולי
 הדיקים הודיעני נא מעיקרי האמונה הזאת שצריך לקבוע בלב
 המחמין ענין עיקר הדעת שהוא השגת אלקיות בחקירות אלקי, שהוא המוחר
 במה שכתוב וידעת את ה', דע את אלקי אביך ועבדו, כמו שהאריכו
 בעל חו"ה והש"ה הקדושים, ואין דעתי נוחה בחקירות מליאות האחדות
 המוזכר בדברי חו"ה והז"רי המחברים, כי הם חקירות פילוסופיא ורחוקים
 ממני: אמר החבר הקשית לשאלו כי עדיין לא קבלת בעיקרי האמונה
 כי"א מעט מועיר הנה כי ענין אמונה הוא דבר שלמעלה מן הדעת והשכל
 והיא נמלאת בלב כל איש ישראל, כמו טבע בנפשו מלד נפשו ואפילו
 קטנים וע"ה מאמינים שהוא ית"ש נמלא אחר אמתו והוא אלל בני ישראל
 מושכל ראשון כי אין הדבר עושה א"ע, וא"כ רואנו שהארץ ומלואה יש
 בה חיות מחיות הקב"ה כמש"כ הרמב"ם מאמתיות מליאות הממליא כל
 הנמלאים ואלו יזויר העדר שפעו אף רגע יגוע כל בשר, ואין דבר ריק
 בעולם רק כל ניה שהאדם רואה הכל התלבשות אלקיות ממש כמש"כ מלא
 כל הארץ כבודו והאמונה זאת שגורה בפי כל אדם כלדיק כרשע כמאמר
 ז"ל גנבי' אפוס מתחרתא רחמנא קריא כו' אך שהאמונה הוא בהסתר
 והעלם בעת שאדם חוטא ואין כח בהאמונה הזאת לשלוט עליו ולמנעו שלא
 ישלטו שעותי העוה"ז בלבו כמארו"ל אין אדם עובר עברה אא"כ נכנס
 בו, אבל דעת הוא התקשרות השכל בדבר מושכל לקרב אל השכל ואך
 יש ביטול שאין המחיי' כוחות הנפש בטלים לנפש עלמיות שבו וע"י הדעת
 יש חילוק בין לדיק ורשע כי מי שדעתו שלמה לא במהרה הוא חוטא שהוא
 ענין הכרה שארו"ל בן שלש שנים הכיר אברהם אבינו ע"ה את בוראו
 היינו התקשרות בעלמיות, ובהחלה שראה אאע"ה את השמש חשב שזה
 הוא

הוא המהרה וחשב כל היום בהתקשרות, עד שהשיג שחיות אלקיות היא המחייה והמהרה ועוז הרגשות העלמות לגמרי ודבק עלונו בדבורא:

מז אבר שאלתי אותו הנה דברך טובים אך מה שאמרת שכל מה שאדם רואה הכל התלבשות אלקיות ממש, אם קבלה הוא בדברך לריך אתה לסמוך על קבלתך, אבל אני אומר רבה אמונתך והוספת על המדה, כי שמעתי מחברי שחזקו על האומרים כן כי הם מנשמים את השיי חיו לומר שהוא מתלבש בעלים ובאברים, רק בדרך להאמין שהקב"ה מלא כל הארץ כבודו, בהתלבש הנשמה בגוף, ושמשפיע כח הלומח בארץ, וכח התנועה בשמים ובנגללים ומנהגם כרטנו כמו הנשמה המניע את הגוף כשארז"ל הנשמה ממלא כו': אמר החבר אמונתך היא מוקטני אמנה וקרוב אל דברי הפילוסופים שאומרים שגידל רוממות ית"ש לא יתכן שישיגת על פרטי אישים כ"א על הכלל, אבל אנתנו בני הקדושים, יש לנו להאמין שאין לנו ליתן ערך לומר עליו ית"ש שהוא קרוב לשמים יותר מארץ, כי הוא רם ומטוא בשניהם ביחד ואצ"כ הוא מהו ומחיי הכל ע"י התלבשותו בשמים וארץ בזה, כמאסה"כ רם על כל גוי"ה, שאלל הגוים הוא רם שאינם משיגים אותו, ע"כ אומרים שבשמים דוקא כבודו חיו כג"ל, אבל מי כה' אלקינו המפילי לראות בשמים ובארץ, שגם בשמים הוא משפיל להחיותו כמו בארץ ממש, וכן מובאר בדברי הרמב"ם שבידיעתו עלונו ית"ש יודע כל הנבראים כו' והוא יודע א' ואחר שאתה אמונן שמשפיע כח הלומח שבארץ והוא ע"י ידיעת עלונו כג"ל, ואחר שהוא ודעתו אחד. הרי כמו שאמרתי שהכל התלבשו אלקיות, ומט"א כמו הנשמה כו' אינו דומה כי הפהות הנשמות בהגוף, מאח"כ השמים וארץ שכל עלמותם ומהותם מאין ליש נבראו והוא ית"ש מהו אותם בכל רגע, ומה שארז"ל הנשמה מלאה כו', הוא רק לשבר את האוזן, אבל הדברים פשוטים מלא כל הארץ כבודו ממש, וכן כתיב בזוה"ק ליה אתר פניו מניה, אך לקרב אל השכל איך ומה הוא האריכו בזה חכמי האמת בספריהם, ואם אין לנו ידיעה בזה אין לנו להניח האמונה הפשוטה המסורה לנו מאבותינו הקדושים שהלכו בתמימות בלו חקירה בשכל האנושי ענין אלקי אשר הוא למעלה מן השכל, ומה שמעמח מחברך דע כי מקרה השגיאה הקרה את כולם ואם הלך הלכה בעקבותיהם לא יהיה תפארתך עליהם, ואמרתי אתר שאין לו קבלה אחתיות באמונה מפי רבו אולי משנה

הוא אללו יודי שמתי למו פי ולא אענה עוד:

יו אבר שאלתי אותו, הנה כל הדברים אשר שמעתי ממך עתה בשם רבותך הם דברים יקרים ומשמתי לב וטעמח ונימוקם עמם ע"פ ההורה, וראוי לכל בר ישראל ובר דעת לקבלם בני טוב, ונפלאחי להבין הסיבה שאין רוח הבריות נוחה הימנו. וכל הלומדים מנגדים עליכם ועל רבותיכם, ולא מלינו זה בדורות הראשונים שהיו ג"כ בעלי קבלה ובעלי רוח"ק כמו הרמב"ן והראש"ד ודומיהם שחורתם ועבודתם נתקבלו בריון לפני דורם, וכולם היו מכבדים ומנשאים אותם ואיש לא עמד בפניהם להפך דבריהם, וגם בדורות האחרונים בזמנינו זה היראים ופרושים רוח הבריות נוחה מהם ואוהבים אותם ואם כדברך שהוא רק קנאת איש ברערו מודע לא נפלה קנאה על הפרושים ג"כ: אמר החבר סיבת הפירוד והתחלקות הוא מב' עמים א' שינוי הנסחאות של הפסלה ומנהגי הארז"ל שקבלנו עלינו מחדש

שהם משוגים ממנהגי אבותינו וזה גורם פירוד הלכדות, שהטבע בלדם
 לאהוב את המשחווים לו ולשנוא את ההפכו וכשיראה השכל לאהוב את הפכו
 כשהוכרח מעשיו בעיניו הטבע מחייב לשנוא השטן העומד כנגדו ומכסה על
 האהבה הבא עין השכל ומולא שמך פסול במעשה חברו ולא ימלא טוב בכל
 אשר רואה ודן הכל לכף חוב, ומה גם כשרואה שחברו מתנשא ונטל פטרה
 לעלמו להתנהג ע"פ הארז"ל לא וכל לסבול וכל דרכו צו יבזו לו ומחפש
 חיפוש אחר חיפוש בנדות למלוא טעם עונו לשנוא ושנאה תעורר מדנים
 לחרפה, וכל המרבה לספר בגנותם הרי זה משובח, והב' בפרוך הדבר
 שרבו מנינים בכל עיר והכל עולין למנין ונקראים בשם חסידים, וכל הרואה
 לעול את השם יטול וברבות הקיבוצ רבו הסניגים ג"כ שיואלים מן הכלל ואינם
 מתנהגים כראוי ונקראים בשם המושאל בשם חסידים, והרואה להטיל דופי
 קראו בשם עלם ודן בכלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט, ובזה ילא
 משפט מעוקל על הכלל, משא"כ בדורות הראשונים שקודם האר"י ז"ל שלא
 הי' שום שינוי מנהג בתפלה והכל היו מתפללים יחד גם החכמה של למוד
 הנסתר הי' בהסתר והעלם ולא ברבים כי כל אחד היו מוסרים רק
 להלמידים יחיד סגולה ולא שזפהו עין רואה שיחול עליהם דיבת העם,
 ולכן בימי בעש"ט והרב המגיד דמזריטש שהיו תלמידים גאוני עולם וגדולי
 ר"ך הגם שזנהגם הי' משוגים לא הי' פתחון פה לבעל דין לחלוק כאשר
 כעת, ומה שאמרת מדוע אינם מתקנאים בפרושים, הנה יודע כי הקנאה
 אינו טפל זולת שהמעלה היא מופלא ממנו להשיג אבל דבר שיכול להשיג
 אינו מתקנא, כמו שאל שנתקנא ברוד על שאמר דואג והי' עמו שהלכה
 כמוהו בכל דבר, דבר שאינו ביהנותן כמארז"ל, ולפי שערך הפרושים
 לא נפלאה ולא רחוקה מכל אדם שירצה לקבל עליו יגיעת בשר ליטב וללמוד
 בהתמדה אזי ישיג דרכו ואינו חסר מאומה להשיג עוד ובזה לא ש"ך קנאה,
 אבל בדרך הדריקים והשלמים שקנו להם ש"ט במעשיהם הטובים ע"י יגיעת
 גפש בטרודות המתחשבה ולהעמיק דעתם בדבוק בו יתברך שמו ולמאוס במי
 עולם הזה שר"ך לזה הרבה יגיעת בשר ואין כל אדם זוכה לזה כי לזה
 לר"ך עזר מן השמים, וע"ז רמזו רז"ל ולאסוקי שמעתהא אליבא דהלכתא
 אינו תלוי ביגיעה כי אם בסיעתא דשמיא, ר"ל שהיה העלאת והליכה
 למעלה לתורה שלמד לשמה ולא יאחר למטה לזה לר"ך עזר ככ"ל וע"ז נופל
 קנאה ואף על גב דאינהו לא חזו הטיב הגנוז בדריקים מזלייהו חזו, ומתקנאים
 בהם הלומדים שאינם רואים רק התנשאות החזוניות ואינם מבינים הפנימיות
 ולכן שניהם חנית וחזים ולשונם חרב חדה, לדבר על לר"ך עתק, והם
 נוחים יד לפושעים פחותי ערך אנשי לזון שהשנאה שלהם הוא בלי טעם
 וסיבה אלא מלך היותם מחלק הרע גמור וטבע הרע לשנוא הטוב שנאה
 עזות טבעיות בלי סיבה כמו שכתוב באו"ח פרשת תולדות, ובשמעם שהותרה
 הרצועה מהלומדים מחזיקים ע"ע למזיה לחרף ולגדף, וקלים רודפי לך כי
 מי שיש בו יראת שמים ישים יד לפה שלא להוליא דבר מגונה על גדולי
 הדריקים ור"ל, ואמרת היטבת לראות סיבת הפירוד משינוי המנהגים כי אני
 הכרתי בעלמי שהתחלות הטיבא שהיה לי על ששמעתי שהבדלו מתוך העדה
 ולבשו בגדי קודש להתפלל ביחד נוסח הארז"ל ותמהתי וכי כל העדה שלהם
 סולם קדושים ומדוע מתנשאו על קהל הי', ואח"כ ראיתי ההגות כמה אנשים
 אשר

אשר החול שוינוכו או היעב חרה לי עליהם ועל רבותם ודעתי בכלל ופרס
כאשר אמרת :

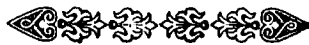
יה שאלתי אותי, אבל מה חשנה על פירוד בין שני כפות של שני
רבנים שכל אחד משפיל את חברו הרב עם התלמיד, ומה
גם לפי דבריך שהשגת התורה ועבודה כולם מרועה אחד נתנו היא הרב
המגיד ממעוריעט. ואיך נתפרדה לבמה ראשים משונים זה מזה : אמר החבר
תמהתי עליך שהזכרת בעלמך הפסוק כולם מרועה אחד ומקשי מני, איך
שכחת מה שפירש רש"י דברי חכמים כדרכונות כו' אף על פי שאלו אוסרין
ואלו מחירין כולם מרועה א' כו' ואלו ואלו דברי אלקים חיים, ודבר זה
הי' נהוג גם בדורות הראשונים בתלמידי ב"ש וב"ה וכ"ש דברים המסורים
ללב, ולכות ב"א אינם שוים זה נוחפעל כך וחברו כך באופן אחר וכל דרך
איש ישר בעיניו ואינו יכול לסבול דרך חברו ולהסתכל עליו בעין יפה ולא
ימלא בו כשרון מעשה גם בעבודה הגם שיועד שדרך חברו ג"כ אמת ולדק
וזה נהוג גם בין האנשים חשובים אך כאשר מגיע זאת לקטני ערך וקטני
בעלי מדע, יעוררו מדנים משנאה שבלב. ואמרתני הנה לא עסקתי בהתפעלות
לידע חלקי התפעלות אבל זאת ראיתי שבלמוד דבר עמוק דק אין לבס
מסקימים לדבר אחד בנטיית השכל ובשלומד דבר פשוטי בלי עיון לא יהיה
חלוקי דעות בזה, ע"כ יתכן שלדבריך כן הוא, וכולם יולאים ובאים מדרך
הגדול :

יש אבר עתה שאלתי אותי ספר נא לי מהגדולות שעשו הגדויקים אשר
אתה מתפאר בהם ולא תספר לי מפי השמועה כ"א מה שראית
בעיניך : אמר החבר הדברים הנוראים ששמעתי על רבני ארץ הקדושים
נשמחם בעדן אשר לא זכיתי לראותם, רבים הם ואמתים כי ברבים היו
עמודי לאלפים באותו מעמד שמע, אך אחר שתסיר אוניך לשמוע מפי
השמיעה אספר לך מה שעיני ראו ולא זר וסיפר לי כמה דברים נפלאים
ואין רלוני להארץ, וכאשר שמעתי ממנו הדברים והסיפורים כן תמהתי
על המראה הגדול הזה שהי' התגלות אלקות בדורות האחרונים עוקבא
דמשיחא, מה שלא שמעתי על דורות הראשונים כן, ושאלתי אותו וכי אפשר
דרי, והלא אנו רואים דרך כלל שהדורות נופלים והולכים ומתמעטים ויורדים
ממדרגה למדרגה עשר מעלות אחורנית ונקרא סוכת דוד הנופלת שנופלת
דור אחר דור בסור מרע ועשה טוב, ובפרט בעיקבא דמשיחא שאמרז"ל ותי
אמת נעדרת כו', ואיך יסופר לדור אחרון גדולות כאלו : אמר החבר
לא תהיה זאת לפוקה ולמכשול ולהסתפק בדבר, אם אמנם הדורות דרך כלל
נופלים דור אחר דור במעשים ועבודה אבל דרך פרט יתכן שירדו נשמות
גבוהות מאד בעיקבא דמשיחא בשביל תיקון נפשות הדור כמש"כ בספר
הגלגולים, לפי נפשות הדור בתחטויות המדרגה לריכים נשמות גבוהות
מאוד לתקנם כמו מי שהוא חולי אריך ומסיכן מאוד לריך רופא מומחה
וחכם גדול לרפאותו, ואנו רואים את ספר הוה"ק בדורות האחרונים האלו
מה שלא היה בדורות הראשונים, כמו הרמב"ם והראב"ד וריב"ן ורמב"ן הגם
שהיה להם רוח הקודש כמבואר בדברי תלמידי האריז"ל, שלפי ערך חושך
הגלות לריך להאיר נשמחם ע"י אור גדול ודוקא בעוקבא דמשיחא, שע"י
אור הוה"ק נזכה למשיח ב"ב, כמש"כ בזהר וכמה בני נשא יתפרנסין לתחא
מהאי

מהאי חיבורא דילך כד יתגלי בסוף יומיא דרבי בתראה ע"ש, וכן כתב הר"י דלטא"ש בפסק שלו שבסוף הימים בדורות של משיח תהיה הקרבת הישועה בזכות לימוד הקבלה דוקא ויגאלו ישראל ב"ש, וגם האריותל שה"י ילון משה רב"ע"ה נתגלה בדורות האחרונים להאיר דורו בלמוד הזהר ע"פ קבלתו מפי אליהו מה שלא זכו ללמוד זה הלדיקים הקודמים כמו הרמ"ק שהיה לו גם כן רה"ק, גם בדור הזה נתגלה הבש"ט שהיה לו רוח הקודש וגלוי אליהו ועוד מדרגות גבוהות וגילה סודות התורה לתלמידיו קדושי עליון שהיה להם ג"כ רה"ק, כמו גי' ר' גרשון קוטעוויר. ור' נחמן קאסווייר, ושאר תלמידיו המפורסמים כל רואיהם יעידו ויכירו בגדולתם ונפלאותם ומעשיהם הטובים אך להפלא ותהלתן נשמעת למרחוק, ולבסוף ימיו מסר כללי התורה להרב הקדוש מו"ה ר' דוב בער ממעורטש שהיה לו רה"ק שזכה ע"י סיגופים גדולים כמפורסם אללנו ועכשיו בדור הזה כל הלדיקים הם תלמידיו ומימיהם אנו שומעים. כל הדברים האלה שמעתי מפי חברי הג"ל, ואמרתי ברוך השם אשר נחני בדרך אמת לקחת לי חבר טוב, וזוה ידעתי שחפץ בהלדקי ולהעמידני על קני האמת והדקדק, ואחר שהלעתי לפני מע"כ כל הויטח שלנו, וגליתי לו כל לבי בכמה דברים שאינן מובנים לי מפני שלא הרגלתי בהם מעודי, ע"כ לתשובתו אני מלפה ובטחתי באהבתו הקשורה בינינו מנעורינו שיגמול אתי חסד של אמת, ולהעמידנו בקרן אורה ולא ח"ו בקרן חשכה

וישביענו מטוב לבב כד ה' הטובה עליו :

דברי ידיו בלוג"ח **בנימין זאב** מסלאנעס, שנת נפש רעבה
קבל ממר' **מתוק** לפ"ק סלאנעס :

ש"ס ש"ס ר' רחוק ו'קרוב ר'עווא ד'ר'בא ה'ר'בני ה'נגיד
והקצין . ה'מפ"א בתורת ה' ויראת ה' הוא אוצרו היה כבוד
שמו מ"ה **בנימין זאב** ג"י מסלאנעס :

מכתב ידיו השלוחה אלי באגרת השניה מגילה עפה והיא כתובה פנים ואחור לכונן קבלתי, ובקראי בה שמים ושלש דלתות שמחתי בכל הטוב הנמצא בו יען הרך לבבו והודה במקלת הטענה, ומה שלא נחשב אללנו מקלת דברים אין להאשימו ע"ז כי חברו שמקשיב לקולו מנע הטוב ממנו בלא ידע ואשם, לכן לא אמנע טוב מעליו למלאות את כל משאלות לבו, להשיבו בטוב טעם ודעת שיקובלו הדברים בלבו לרצון להעמידו על האמת. מה שכתבת שדנת שמלאתי באר מים חיים ושתיתי נוזלים וכו', הטבת לראות, שכל הדברים שכתבתי באגרות הקודם ממקום קדוש יהלכון. ממסין היולא מקדשי קדשים, הוא הרב הקדוש מופת הדור בולגא קדישא, מו"ה דוב בער ממעורטש נג"ע, אך אני לא זכיתי לראות המעין הג"ל ולשחות בלמא את דבריו כ"א מהנהר היחפשא מהמעין והיה לנחל שוטף אלל תלמידו הק' שהייתי אללו הרב הגאון הקדוש המפורסם מוה"ר לוי ילחק נ"י הק' פינסק והייתי אללו זמן לא כביר וראיתי אותו אור בעיר בשחקים מושפס ומובדל

וזמבדל מכל ענייני גשמיות ודבוק בדבקות נפלא צנוות המלות ותהלתו נשמעת למרחוק, ואח"ז הגיע לידי כתבי קודש מהרב הקדוש מוה"ר דוב בער הנ"ל ונפתחו לפני דלתות החכמה, וביאורים מתוקים על כתבי האריז"ל לקרב אל השכל הדל לבד מוסר השכל ועלות למרחוק וכל או"א לפי ערכו ומשלמו. ומה שכתבת להשיב על דברי חברך אם הם ממקום קדוש יהלכו כו', עברתי על דברי חברך מה שהשיב לך בדברי הויכוח אחר והנה אין בהם נפתל ועקש וכל דבריו אמת ולדק ומה שמע מרבו הם מים חיים אך לא שימש כל לרכו להבין טעמו של דבר, ולא כיון אל אמיתתן באיזה דברים, שהרי בתורה הנגלה איסור והיתר אמרו חז"ל אסור להורות מתוך המשנה שלא לכיון אל האמה ולדמות דבר אל דבר עד שימשש ת"ח בלמוד הגמרא להבין טעמי הדין, וכ"ש הנסתרות לה' כחובות הלבושות בעבודת השם באהבה ויראה שנגד תערוכות עו"ר במדות האדם אפשר להיות תערוכות דק מן הדק, ובקל יכול לטעות א"ע בדברים שאדם נמשך אחריו ול"ך שימוש הרבה להבין הדברים על אמיתתן אם לא ראה כתבי הקודש של ר' דוב בער ז"ל נג"ע להמחיק ולהסביר הדברים ששמע, לכן אכתוב לך טוב טעם עפ"י כל הנ"ל על כל הדברים שאמר בשם רבו, ומה שהסב"ק מדעתו אבאר במקום אחר שלא כיון אל האמת, ואבאר כסדר על כל תשובה שהשיב לך בויכוח אחר :

א **בזה** שאמר החבר נס מי שהוא חולי ויערף ודעתו אינה מיושבת עליו אינו מרגיש בחליו, פה כיון אלל האמת כי החולי הנפש יותר כמו חולי הנוף, כמו בחולי הנוף ע"י החלואות תאבד ממנו תאוות המאכל וכל אוכל תתעב נפשו כו', כך הגשמה שהיתה חיימה מאור אלקי וכאשר נפלה בחולי יולד המנגד כל אוכל החכמה תתעב נפשה ולא תוכל לקבל לטעום טעם באור אלקיות, שמטמטס לבו כאבן מתאוות חומריות אפי' של היתר מקליפת נוגה, ומי שכבר טעם חיות אלקיות בלבו ומיחו כאשר יפול מזה יתמרמר וירגיש לערו ביותר, וזה יוכיח שרישומו קיים ורפואתו קרובה לבא. משא"כ כשאינו מרגיש שום מרירות מטמטוס הלב יפה אמר החבר שהוא כמו חולי שיערף דעתו שלא החל לדעת מעולם לטעום טעם התפעלות ולכן אינו מרגיש בחליו והוא באמת מסיבן מאור :

ב **ומה** שאמר החבר שחליו לא ניתן להתרפאות בזמן מוטע ז"ל שלחיות סו"מ בתכלית לריך הרגל שנית ויגיעה רבה לבחון לבו שיהי על אמיתתו ולא להטעות ח"ו א"ע, וגם בעשיית הטוב לריך שימשש ת"ח לקרב הרבה אל קרבת אלקיות בלבו שיהיה עבודתו תמה כי כל דרך איש ישר בעיניו להחזיק עמו לעבוד אלקים וחכם יבין לאשורו שיעיין שיהיה מאושר בלי דופי :

ג **ומיש** וקבלתי מועלת גדול בהתפעלות כו', הנה זה לא שמע מרבו ולא קבל מרבותיו שיהיה מזה מועלת גדול, כ"א לבו הטעמו במה שלא הורגל מעולם לטעום התפעלות בתפלה, ובשמעו דברים היוצאים מהלב עשו מטע רשס בלבו, ואמר חמיתי ראיתי אור אלקים וזה אינו רק חילוניות לב בשר ולא התפעלות אלקיות, ומ"ש שאח"כ כשמתפלל עולה בזכרונו כו' הוא דמיונות שוא ושקר והיפך של התפעלות אלקיות כי התפעלות אלקיות נולד מלד חכמה ובינה שנקראים אב ואם המולידים הנודות אהבה ויראה ע"י התבוננות

התבוננות בגדולות השי"ת איך שהוא ממלא כל עלמין, והעיקר ע"י דעתו לקשר דעתו בקשר אחיך וחוק בגדולות הכבוד א"ס ב"ה ונחשורר יראה במוחו כנ"ל, אבל מה שקורא הוא התפעלות אין זה התפעלות אלקיות כי לא שמהלל מראה ושמיצה :

ד רבי'ש החבר שטומאת הנסות הוא מקור לכל מדות רעות. כן הוא. כי כן ראיתי שהנסיח הוא דעת דקליפה כי זה לעומת זה עשה אלקים, כי כמו שיש שבע מדות בקדושה והדעת הוא מקורם ושרשם שצ"י נולדו שאר המדות והוא הנוקיים אותם כן לעומת זה ברא מדות דקליפה מקורם וראשיהם היא בחי' הדעת שהוא הרגשות עלמו ביותר והוא אחיות עמלק כדכתיב ראשית גוים עמלק שהוא המקור לכל ז' מדות הרעות והיא חפזה בנסיחת הרוח שלא לבעל ח"ע נגד כל אור אלקי המתגלה בנפשו שמוה בסתף בחי' רע גמור בעשיית הטוב שטובה ויהי' הדבר בולט בו לומר הוא העושה, כמ"ס למען שמי נכבד הוא והוא היפך בחינת החכמה מבוטל לחין, ומ"ס ולא יכיר זאת כי לא מלך הפיכו המגברו דבריו כאן בהשכל, וטעם הדבר כי כל דבר שהנפש נמשך אחריו הוא העונג שיש באותו הדבר ואם לא העונג לא היה רוצה כלל, ולהיפך דבר שהוא נגד רצונו יתפעל ממונו לער ונקי יסורים, לפי שבחי' אור העונג הוא מאיר ובה מעלמות הנפש ע"כ הלער שהוא היפך העונג עושה גרעון בנפשו וזה סימן שאין לו בהם שום חפץ ולכן בהעדרם לה יטער, וזהו מדות השמות שאלל הדיקים והחסידים שהזכר בחי"ה, ובבני אדם בינונים יש חילוקי מדרגות בענין גרעון האור ע"י הלער בין רב למעט כי לפי ערך התענוג שיש לו מאותו דבר, לכן לא יבורר אחימתן כי"א מהיפכו דוקא שאם יתפעלו בלער ויסורין הרי מוכרח לומר שיש לו בדבר זה רצון ותענוג שלפי ערכו יש לו לער בהעדרו במדה ושיעור אחד וד"ל :

ה ובוש"ה שלריך לבקש רופא מומחה בו שיכיר הפגמים, זה אחת ובורר, לפי שאין אחד דומה לחברו בדעתו ובמדותיו זה מתפעל כך בו, כי [אין] שכל האדם זה מתפעל ממה שמתפעל חברו כמשארז"ל על ברכת אדם הכס לברך חכם הרזים, כי אין דעתיהן שוות זו לזו כמ"ס ביהושע איש אשר רוח בו, ואמרו ז"ל שיוכל להלך נגד רוחו של כל אי' וא' ולכן ספרי מוסר הנונים ע"פ שכל אנושי אינם שיים בכל נפש להתפעל מהם אף אם יכיר חסרונם. לכן לריך לבוא אל הקדושים אשר המה בארץ החיים המה היודעים ומכירים כל תעלומות לבו ומוחו בעבודתו שיכולים ליתן לו עצה לפי טבע עבודתו, ועוד כי אין דומה ראייה לשמיצה שהרואה במספרים לא יתפעל כ"כ כמו בשמיצת דברים היוצאים מן הלב שהם נכנסים ללב, ומ"ס הגר"א שהלומד אינו לריך לספרי מוסר תמהתי אם ילאו הדברים מפיו איך יפרש מארז"ל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו, שהוא ממש כדבריו, פי' האומר אין לי אלא תורה שאיט רוצה רק ללמוד ולא לעיין איך תהי' למודו שיבא לידי מעשה, אפי' תורה אין לו תורתו פסולה ושמיצת פירוש הפסוק חתום תורה בלימודי שלריך לחתום את התורה כמו שחותמים את האגרת, לשמרו לבל יפתח זר לקרותו כן לריך חתימה בתורה שלא ינקו החינוכים ממנה מאד עלם מעלתה של השכל שבה ולומד תמיד אך לא מלך גלוי אור א"ס שבה זה האומר ג"כ אין לי אלא תורה מלך הכיל ואע"פ שמתעה

שמשעה א"ע לומר מלך חכמת אלקיות שבה הוא אוהב אותה אבל באמה כוונתו לגרמו ולעלמו וממילא נעשית לו חכמה עלמה סס המות לפשו כמארז"ל לא זכה לנחט הטבעיות שלא ילמוד לגרמי נעשה לו סס המות, ובאמת יש הדבר שלא לומר כן ולמה חניאון את לב בני ישראל לבדתי בך על האמת לשוב אחר הנזקים :

ו ומשאה שהתורה מחזקת כח הנשמה אבל אינה משיבת הנפש הם דברים כנים ואמתיים ששמע מרבותיו, וטעם הדבר שיתן

ב' מיני רפואות. א' לנפש שבגוף (הנפש הגשמיות) ושכלול מחומר ולורה, עד"מ רפואת הנפש הגשמיות שמתקן נפש חלקי חיות הנפש שבדמ שופך כחיקו השיך מראשו ועד רגלו וזהו רפואת תורה שמרפאת לנפש אלקיות פגם שבה ועל ידה מזויק ביותר השגות אלקיות בהתפשטות וזהו חש בראשו יעסוק בתורה היינו כשפגם באות יו"ד דחכמה שמקלר בהתבוננות או שאין לו התבוננות בתורה אמנם כל זה ברפואות הנפש שבגוף אבל רפואה ב' היינו בחינת רפואה רוחניות להנפש בעלמה ומהותה פרס בואה לכלל חיות שבגוה שנתקלקל מקור חולבה שנקרא מולא ולס עד שהגיע לשערי מות רוחני בעלם כמו ענין הכרת חכמת הנפש הוא מעמיה, פירוש ממקור חולבה ולו לא יועיל לה כל רפואות דתורת האדם והראיה לזה שהרשעים שעברו על עבדות חמורות עליהם נאמר ולרשע אחר אלקים מה לך לספר חקי וכו' ולפי זה אין דבר שירפא לעלם הנפש רק תשובה שע"י יאיר אור מעלמות אלקיות בנשמת בעל תשובה לרפואות פנימיות ועלמיות הנשמה שהוא בחינת יחידי שבה שע"י ממילא נתרפא למלאות כל פגם וחסרון שבאברים, וזה שאמרו רז"ל גדולה תשובה שמביא רפואה לעולם :

ז ומה שאמר החבר שבדברי הוזה"ק מכוונים לדברי חז"ל ע"פ תירוך של החוס' הוא פשט אמיתי, אבל קשה על דברי החוס' שפירשו ששלא

לשמה הוא שיכבדוהו ולא פירשו שהוא שלומד מיראת העונש ואהבת שכר מזה לעוה"ב שגם זה קראו רז"ל שלא לשמה כדאיתא בסוטה אמר ליה אב"י לרבא לתני או לתיתנו פי' מאהבה פי' מיראה דאמר רב יהודא אמר רב לעולם ילמוד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה כו', גם בזהר ותקונים מפורש בכמה מקומות שזה ג"כ נקרא שלא לשמה, וא"כ מניין להחיר ע"מ שיכבדוהו שזה מחשבות חוץ וגסות אשר ע"ז אמרו רז"ל אין אני והוא יכולין לדור בעולם ואף אם כוונתו בשביל ממון שיכבדוהו ויהי רב ואב"ד הרי מצוה במעשה דר"ש בן פוזי שלמד בתחלה כדי שיתן לו רבו כלי פז ואח"כ שאל מרבו הכלי פז אמר רבו ש"מ שעשה ולמד שלא לשמה ורזה להענישו הגם שמתחלה נתרצה רבו ללמוד עמו בשביל שיתן לו הכלי פז, ע"כ גם לדעת החוס' שהחירו בשביל שיכבדוהו היינו בתחלה לנערים שאינם משיגים עדיין שכר ועונש לעוה"ב גם אינם לריכים לממון רק בשביל שיהיה למדן בשביל שיכבדוהו כמש"א החכם חנוך לנער לפי דרש ואחר ששכלו קטן להכיל תפנוג רוחני זולת תפנוג גופני מחנכים אותו לפי השגתו ומדותיו להתענג מהם, אבל חלילה להחיר לגדולים בעלי דעות שלמים שיבולס לקבל עליהם עול תורה ומצות להחיר להם ללמוד בשביל שיכבדוהו שלא לשמה, אך להבחין לשון לעולם ילמוד אדם שלא לשמה משמע שהיא ענה על לבתחלה לכל אדם וזה פלא שהוא היפך מדברי הנצי"ג שחוסר לגמרי ללמוד ע"מ לקבל פרס ע"כ יש בדברי

בדברי חז"ל דבר נעלם בלי שלא לשמה כדרך דברי אגדה שהן דברים סתומים
 ונעלמים מעין כל חי זולת לזכי הראות שרואים בפנימיות, ולכן אמרו ז"ל אין
 מקשים ואין משיבין באגדה, וכן בספר באר הגולה למהר"י ליוזא מביא
 הטעם כי אפשר האומרה אמרה בדרך נסתה ונעלם כי התורה יש לה כמה
 פנים, מ"מ דבר שהוא להלכה ולמעשה אינה רק פנים א' למעלה, אבל
 דברי אגדה כו' ע"ש שהאריך בטוב טעם, ואני קבלתי הפי' שלא לשמה,
 כי לשמה היא המורה לשם עלמה והיא מדרגה גדולה מאוד, ולכן אמרו ז"ל
 כל הלמוד לשמה זוכה לדברים הרבה ר"ל שהוא מוזק ומברר כל הדברים
 של עוה"ז עלמא דפרודא בזומר כשר וטהור, כי בחכמה הוטרר וע"י חכמת
 התורה נעשו כל הברורים כשר וטהור ט', ואמרו ז"ל ולא עוד אלא שמכשרתו
 להיות נדיק וישר ומסיד ר"ל כמו הכשרתי במקלת נוקו, הרי ע"י למוד לשמה
 יבא לכל מדרגות גדולות. כי חסידות גדולה מכולם שמביא לידי רוח"ק,
 ואילו היה נמשעות הפשט של לשמה, היינו לאפוקי רק כשלומד שלא לשמה
 וחוה נקרא לשמה א"ל בקל יוכל כל אדם לבוא אל מדרגות שמתו חז"ל ואנו רואי'
 שאין כן ע"כ לשמה היא מדרגה גדולה מאוד, ושלא לשמה היינו שלא לשם
 התורה כ"א בשביל נפשו האלקיות לקשרה למעלה ע"י התורה, וזה שאמרו ז"ל
 מעיקרא כי עבד אינש אדעת' דנפשי' עבד. היינו דשביל נפשו האלקי'
 לקשרה למעלה, ואח"כ כשתיקן נפשו בא יבוא לשמה, ושאמרו ז"ל לשולס ילמוד
 אדם שלא לשמה שבתלה לריך להיות דוקא בשביל נפשו האלקיות לקשרה
 למעלה, ואח"כ כשתיקן נפשו בא יבוא לשמה לקשר גם דבר זולתו, וכשאמרו ז"ל
 ולא עוד אלא שזוכה לדברים הרבה, והנה אהובי אחי להעמידך על האמת
 כאשר שאלת ממני ולהסיר טעות מלבך אכתוב לך מאמר הזוהר פי' וישלח
 ומתוכו תבין עליך [ענין] הלמוד, וז"ל ר"י פתח כי ישרים דרכי ה' כו' כל אורחתי
 דאורייתא דקוב"ה כולו ישרים ואורחתי קשט כו' ת"ח כל צ"ח דאשתדל
 באורייתא כד נפיק מהאי עלמא נשמתא סלקא לעילא באינון אורחתי ושבילין
 דאורייתא, ואינון אורחתי ושבילין ידעין אינון כו' ואינון דלא ידעין אורחתי
 ושבילין דאורייתא, כד נפקי מהאי עלמא למחך באינון אורחתי כשליבין בהון
 כו', ואחערך לון בכמה דינין ואיתענישו בהו כו' ע"ש, ושמתת פי' על
 הזוהר הנ"ל עמ"ש ישרים דרכי ה' שהתורה יש בה כמה אורחתי וכלן ישרים
 ר"ל שדרך נקרא שעשוי לעבור ממקום למקום בהליכה והחזרה גם עיקר
 הדרך שע"י יבוא ג"כ לעיר אחת ויש לה ג"כ דרכים שע"י יבא לעיר אחרת,
 כן אורחתי דאורייתא הם דרכים להמשיך אור א"ס צ"ה וב"ש וכל פרטי הלכות
 ודינים הם אורחתי קטנים שמסתעפים מדרך הגדול, וכל מאן דאשתדל
 באורייתא אפי' אינו מבין ומשיג למטה הסוד כמו דוד הע"ה שאמר ואביטת
 נפלאות מתורתך פי' שע"י הלמוד שלמטה היה רואה ומשיג למעלה שורש של
 התורה שנקראת אורחות ה', מ"מ יכול להגוך באורחתי דקוב"ה מאמר שיש
 בפשט של הלכה הזאת אורח ושביל לא"ס צ"ה וב"ש אס כוונתו לש"ש לדבקה
 בו ית"ש ע"י הלמוד של הלכה, הרי אזיל בדרך ה' שיש בהלכה ומגיע עד
 עלמיות א"ס צ"ה וב"ש ומחזר וממשיך אל אלקיות בגלוי ע"י דרך מיוחד, אך
 בעודנו בחיים הוא ממשיך אור אלקי בבחינת המלוא מלמעלה למטה אך
 בלא נפשו מעוה"ז שנמשך אחריו כל כחותיו כמו שכל ומדות ומחשבה
 מעלה נפשו גם כל כחותיו בדרך הזה מלמטה למעלה באור המחשבה שחשב

בדיני ההלכות שהן אירחות ה', משאיכ מי שלומד ויודע היטב כל דיני הלכות מ"מ אם למד שלא לשמה רק שיהיה רב ואב"ד אין נפשו יודעת כלל לייך באותן הדרכים, הנס שיש להפגש מקור מלמעלה באורחות ה' כג"ל מ"מ אחר שלא היחה כוונתו לשמה היינו לדבק נפשו באור התורה והלמוד היה להיות בחינת נפרד מאלקיות להיות יש ודבר שבפ"ע להיות מושך אח נפשו בהיכלות החילוניים. שהם בחינת נפרד הנס שיחשוב ההלכות שלמד כל ימיו מ"מ נפשו מלך שרשה אחיזתה בהיכלות החילוניים שהם בחינת נפרד הרי חלך שמה ונפרד ולכן חבשל ונפול בגפילת המדרגה להחשורר עליו דינים מסט"א וחתענש בהו, וכשחבין בדברי אחת אלו יהיה די לך באזהרה זאת ותזכיר נס אחרים :

ז ומשאה"ח שגם זה אפשר מפיחיו הי"ר הוא, אפשר ומטון אל האמת, כי פ"חיו הי"ר הוא לקלקל המלוה ולא לחקן ע"מ לקלקל כי ירא שמה לא יקלקל כי הכונה של המלוה הוא ג"כ מלוה כמו המלוה עלמה כי מלוה בלי כונה כו' ואף למד מלית אין לריבין כונה ה"מ במלות מעשיות שגם בלי כונה הרי קיים המלוה אבל בק"ש יתפלה שהוא קבלת עימ"ש או סדר שבחים שטיקר המלוה הוא ג"כ הכונה לכלא עלמא לריכה כונה, כמביאר בפסיקים, וכמו שז"לנו בחסידים הראשונים שהיו שוהים שעה אחת ומתפללי' שעה אחת, ששהו בטונה כמו בעשיית המלוה עלמה ואם יאריך בהכנה באמת והוא הכרחי לו גם אם יאחר זמן התפלה אונס הוא ושכר כונה בידו כמו אם היה עומד להתפלל בזמנה והיה מאריך בפירוש המלות וברכות שלפני ק"ש עד שיאחר זמן התפלה בודאי היה נקרא אונס שבעת עשיית המלוה אחת אין לקרר בעשייתה בשביל מלוה אחרת כמאמרז"ל אל תעשה מלות חביליו חבילות ופירשו החוס' כשעושה מלוה לא ישגיח על מלוה אחרת לקרר בעשייתה בשביל לשאו' מלוה אחרת ואח"כ מאי פתוי הי"ר שייך בזה וכ"ש מ"ש בפ"חיו הי"ר בלמוד שאמר שלא יתחיל ללמוד כלל דברים אלו אין להם שחר כי אם אדם ירצה ללמוד בשביל הגאח עלמו הרי לא ישמע לפיחיו הי"ר כי יש לו הגאח מהלמוד ואם הי"ר ירצה למאס בעיניו הלמוד בשביל הגאח עלמו הרי הי"ר בסכנה גדולה שיקל יתחיל ללמוד שלא בשביל הגאח עלמו רק ילמוד לשמה אך זאת חדע שיש פיחיו הי"ר להחמיר ולקדקק בחומרו' יתרו' מכפי הדין נעת עשיי' האדם את המלוה ולומר לו שאינו יולא ידי חובו במלוה שעושה בכדי למנוע ממנו שמהה של מלוה שהיא גדולה יותר מהמלוה עלמה כמ"ש תחת אשר לא עבד' את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב כו' ועבד' את אויבך כו' הרי העונש גדול על שלא עשה המלוה בשמחה וכן בתשובה לריך להאמין שחשיבותו מקובלי' ולשמוח בזה כי התשובה היא מכלל המלוה כידוע ובפיחיו הי"ר מחמיר עליו לומר שאינו באמ' ובלב שלם ותשובתו אינה מקובלי' ויכול ח"ו ליפול ברע וע"ז החכם עיניו בראשו להבין דבר לאשורו, ומ"ש שבזה יתראה גם הי"ר ללמוד בטבעיו' כו'. זה קבלה אמתי' מפי רבותינו ז"ל שאמרו בין עובד אלקים זה השונה פרקו מאה פעמים ואחד ובין לא עבדו זה השונה רק מאה פעמים דלכאורה תמוה שבשביל שחסר רק פעם אחד נקרא לא עבדו, אבל הענין הוא שאלקים בגמטריא הטבע ועובד אלקים הוא המחק' אלקים שהוא הטבע שעושה היפוך הטבע בכל המלות ובימי הגמרא היה דרכם לחזור פרקו מאה פעמים, והיה זה הטבעיו' אללה

אללם ולכן כששונה פרקו מתה פעמים ואחד יותר מהטבע, בזה הפעם נקרא עובד חלקים משאי"כ מי ששונה רק מאה פעמים כפי ההרגל אינו נקרא עובד חלקים, שלמדו הוא רק ע"פ הטבע:

ח ומשאמה"ח ולא מחכמה שאלת זאת שכרי אמרו רז"ל אדם אי"כ דבריו כאן בהשכל גדול ופחה אוסיף דברים ששמעתי שהגסיפה היא חופלת גדול לשעמו ולבטל גסות הדות וחומריות הגוף כי בעת ישיבתו בביתו ובמקומו הוא חופס מקום לענמו ליש ודבר בפ"ע או בלימוד או בנגידות וע"י נסיעתו להרב הוא אובד מקומו הראשון שהיה קשור ואינו חופס מקום לענמו בלמדו או בנגידות שלו כי נחבטל נגד הרב והגסות שקולה כע"ז והרי ניטל ע"ז לשעמו והוא דבר גדול כמו שמליט באברהם אאע"ה שנאמר במדרש שהיה מאכיל ומסקה כל באי עולם ואחר שאכלו ושתו היה אומר להם שיכרתו ויודו לה' ואם אחד היה מסרב היה מבקש ממנו חמון הרבה בעד סעודתו במדבר אשר אין זרע כגיל והיו מוכרתיים לבדך לה' ית"ש ואחר נסיעתם ממנו היו רובם נשארים בגופם רק המעט הנפש אשר עשו בחי' כו', ואי"כ למה עשה אברהם זאת שיכרתו לה', אלא בשביל ביטול ע"ז לשעמו ואחכפז' הסע"א וע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה, ק דבר הזה ממש ויותר כי שם היה הביטול בהכרח, וזה עושה ברטון לדבק בת"ח לשמוע מפיו ד"ח דברי חלקים חיים שהוא חוש מזד הנפש חלקיו שהוא התקשרות חלקיו עולמיות שיחפעל מדברי חלקים חיים בלב שומע וממילא בשל הים והגסות שבו והרי זה ביטול ע"ז ברטון לשעמו, הגם שאח"כ ששכח ממנו והחומר חוזר וניער אפפ"כ לא אבד לדקתו ממנו אשר עפ"י זה אסתלק יקרא דקוב"ה:

ט ומישאה"ח שרואה אני בעלמי בחפלה גדול רחקי מאלקיו וכי, זה אמת וברור שנחפלה יכיר זאת יותר איך שהוא בחושך וזה מחמה שכל לבנו הכין לדרוש חלקים בלב שלם לאביו שבשמים ואין זר אחר, שאז דוקא מחוך האור הזה יכיר יותר איך שהוא בחושך גדול וימאס בהבלי ותענוגי עוה"ז משאי"כ קודם החפלה שלא היה רואה אור חלקים בגופו לכן לא נתן לבנו ע"ז וגרמה לו שאינו בחושך כיכ ואינו מכיר פחותות פרט לכן בחפלה הנעקה הוא מעומק הלב ביותר ומה שאה"ח טעם על הנעקה בדרך משל ט' כן הדבר שאחר המרירות שקבלתי קודם ע"ש, כאן לא כלכל דבריו כי אפשר לבה לטעות בדבריו, שהלער הוא שרואה ענמו עדיין שהוא רחוק מאלקיו שזה נקרא עובד אי"ע שמלר לו על ענמו ולא על חלקיו, והרי זה כמו שנועק על ספינתו שנטבעה בים שמלר על חסרון ממנו ק הוא מילר על חסרון נפשו, אבל באמת עיקר המרירות לרדך להיזם על נפש חלקיות שבו שנפלה מאיגרא רמה ואף שירדה בגוף הגם עודנה קשורה ומתחזקת במהותה הראשון ומפלה ומסקה לדבקה בו ית"ש אבל היא כנושה בגולה חוץ נפש הבהמיות מסע"ח המסע"ח את הגוף ומוריד אותו בעמקי שאלו למטה ואין לך רחמנות גדולה מזה, ופזה יבא הנעקה בעלמו וממילא פתאום שאין כלי מוחו ולבו יכולים להכיל זאת יולא חוץ לגדר הכלים, כמו אדם שרואה פתאום שרפת ביתו שנשטפה אללו לנעקה פתאומיות למעלה מהדעת או אדם ששומע דבר שקר שאינו יכול לשמוע ולסבול הוא נועק בקול מר שהוא שקר וכ"ז נקרא לנעקה חילונות הלב שנועק בגלוי

בגלוי בקול אבל יש לעקה פנימיות מפנימיות הלכ כשהלכ לועק כמ"ש לעק לבס אל ה' ונהרא קלא דלא אשחמט שמגודל המרירות נתבעלו כל חשיו והיו כאבן דומס ובלשון הגמרא נקרא חרדה המסקת את הדמים :

י ומשאהיה

מה שנחן הפרש בין מרירות לעלבות, דברי החבר בזה הם אמתיים והם אמרוה טהורות מפי קדושי עליון, ואוסף לבאר הגה כתוב ויין ישמח לבב אנוש, ויש ב' מיני יין א' נקרא יין רחשמה, והב' נקרא יין המשכר שהוא יין אדום מענבי אוכמי, והדוגמא למעלה כנסח ישראל נקראים גפו כמשי"כ גפן מחלרים חסיט והענבים הם פרטי נשמות ישראל וכל א' יש בו בחינת יין המשמח האלקים בהעלם בנפשו האלקיות כמו היין הכנוה בענבים בהעלם וכדי שלא היין מן הענבים לרדך לדרוך קליפת ענבים להוליא היין כ"כ לרדך לגלות אור האהבה לשמוח בחורה ומלות ע"י שחיטה ודריכה שהוא השפלות העלמיות ועי"ז בא לידי גלוי אהבה המוסתר' ושמחה של מלוא הנקרא יין המשמח, עד לא כל אדם זוכה לזה דכתיב ולישרי לב שמחה מי שלבו ישר בקרבו ולא נטה מדרך הישר אבל מי שנטה מדרך הישר ונפגמה נשמתו א"א שימח בה' אחד, ע"ז יש עוד בחינת יין המשכר, כמ"ש חנו שחר לאובד ויין למרי נפש כמשארז"ל בהרועי ב"ד שמוחלים קורט של חלתי' בכוס של יין כדי שחטוף דעתו עליו ויכול לקבל עליו לער מיתה, כן הוא ברוחניות במיתה בידי שמים ע"י פונותיו שמחוייב מיתה ע"כ ישמה חמלה יין המשכר שהיא המרירות הגדולה שיעשה חשבון ברור עם נפשו מכל וכל ובמעשיו ודבוריו ומחשבותיו אשר לו המה ולרדך לעקור רעונו מכל עניניו שעוסק בזה העולם עד שיכיר שיש כח עליהם לגמרי וזה ישמה וישכח רישו וכל עמלו לא יזכר עוד, והוא דוגמ' הנשמה בעלונה (ע"ג) [לג"ע] זריכה לבוא בחמלה לסבול בנהר דינור דוקא לעבור ולזכך כל מחשבה ודיבור ומעשה אשר המה לא לה' שאלכיס אחר נפש הבהמיות בעלונה לג"ע, והנה ב' בחינות יין הגיל לכאורה הם היפוך מן הקלה אל הקלה אבל באמת ישכנו יחדיו אחד לאחד יגשו, שיין המשכר הוא המרירות אע"פ שמרגיש על נפשו אעפ"כ יבא לבחינת הכנעה ושפלות עלומה עד שלא מדעתו ויכול להיות שיחובר ליין זה בחינת יין המשמח דהכל אחד דהא בזה תליא מילתא דמשום דרעונו באמת לדבקה בו ית"ש ע"כ הוא במרירות על העבר שהלך אחר ההבל וזה העיקר האהבה והשמחה דיין המשמח רק שמלוכש במרירות בהיפכו מן הרחוק כידוע דב' ענינים שקולים הם לפי ערך עונג האהבה כן ערך המרירות והלער מהפוכו כמ"ש לעיל ומיכף אחר המרירות זכיה יבא לידי שמחה, והי"ז כמשל הבן שנתרחק מאב הלוך ילך ויבכה לבקש את אביו אך בראותו יבכה וישמח ישמח בראותו את אביו ויבכה בזכרו גודל הלער והמרירות שהיה לו קודם, אך יש ענבים רעים ומרים בעלמם שנקראים ענבי רעש אשכולות מרורות ובעבודתו הוא הנופל מן העלבות למרה שאורה בלא י"ש ח"ו ונופל במים בתאוה רעה ח"ו בהיפך מרירות דקדושה על טעם רחוקו שכל לבחינת הכנעה והשפלה עלומה כגיל :

יא ומשאהיה

שעת לנחא שעת קרבא כו' כדרך הלוחמים כגיל א"י הסכס לדברי הוה"ק, גם המשל שאמר עולה כהיגן יאני

ואזי אפרש המשל שלו בטוב טעם. כי דרך הלוחמים שבגמר מלחמה הזאת מתקרבין שכ"א רוצה ללחץ חיות נפש חברו ולהכניעו שלא יהיה יש ודבר בפ"ע לנגד נפשו וגמר הניחות כשמתקרבים ומתאבקים זה עם זה והוא ענין זיאתק איש עמו בשרו של עשו שלחם עם יעקב שהיה בחינות מדות דקדושה ומדות דקליפה דוגמת ב' הנפשות נפש הא' הוא נפש הבהמיות ונפש האלקית שהם ב' הפכיים רוח אדם עולה למעלה ורוח הבהמה היורדת למטה וקודם התפלה הם ברחוק ובעת התפלה הוא גמר ועיקר המלחמה אז נלמדים דברים יחד זה לזה ולכן יש התגברות מאז בתפלה יותר מכל היום, וכל דברי החבר הזה בהשכל. ומשאה"ח להיות התפלה שיהי' הוא על אחד משני אופנים שפתיים ישק משיב דברים נכחים למודי אמת, ומה שהסביר מההולך שהמלך אין הלכו שיהי' בכל יום, פה כיון עפ"י פשוט, ואזי שמעתי טעם בסתר שבעת התפלה אדם נקרא מהלך כמש"כ אחרי הי' לכו, ובענין ח"י ברכות נקרא עומד לפני המלך שמדבר פה אל פה עם המלך בבקשות לריבים בלחש מגודל הביטול, אבל בפסוקי דזמרה ובברכת ק"ש נקרא הולך אחר המלך בבחינת אחוריים לכך שהוא מלך בחינת השפלה. עלומה כמו העבד שהולך בשפלות ואימה עלומה אחר אדוניו דוקא כי אין לו התגארות לילך עם הארון בקירוב והוא שורש הפר"ז רק בבחינת התהוות העולמות והבדולאים איך הם רק בשמו ית"ש או מבחינת דיבור ואמירה בלבד, וגם ביוצר אור בספ"ר המלאכים שמשבחין ומפאריין את שם המלך כו' שמה יבא לכלל שפלות העלומה מלך הרוממות בספור שבת של מקום ב"ה שנקרא יראה עילאה, וזהו ענין ההולך בתפלה שהוא ענין קירוב אל המלך אלקים תיים והוא דוקא בחינה הזאת והעתקה ממקומו מעט מעט והוא עקירות הרגל והתקשרות בחומר גופני וכל מה שניתק להזיו נפשו מהתקשרות החומרי נתקרב נפשו ורגלו אל ה' א' יתב"ש כפי אותו הערך והעתקה ממש. כמו הרי"ר הנשמי שכפי שיפור שנתרחק ממקום מעמדו בגא עלתו השיעור שנתקרב למקום שהולך עם, ולכן אי"א שיהיה התפלה שיהי' בכל יום כמשאה"ח עפ"י פשוט, ועפ"י כתבי האר"ז אין תפלה אחד דומה לחברו אפי' מג' תפילות שכל יום ואין תפילות היום דומה לתפילות אחרות כו' עד ביאת משיח, והענין הוא שבחינת הבידורים דרפ"ח גילויית שגפלו בשבירת הכלים כידוע מתחדשים בכל יום ויום ממש באופנים שונים ואין יום א' דומה לחברו כלל וע"י העלאת הבידורים נמשך מוחין חדשים, כמו המאכלים שאדם אוכל שמתווקים חיות אצרי הגוף וכל מאכל ופרי יש לו טעם מיוחד לפי מזגו וטבעו והם מיספ"ים חיות לאברים פרטים לפי מזגו של כאו"א כח"ש בתלמוד על פרטי המאכלים שיהי' טוב לדבר זה ורע לדבר אחר, וגם בחינת ומדות מוספין חיות, ולחמה יבא שינוי בטבע בני אדם בשכל (אלקי) לפי אופן מאכלו ומזגו וכשארם קורא ק"ש במס"ג בחוה גשמי בכל לבבך בשני ירדך בודאי יש חיות אור בכלי השגתו בחלמות אלקיות בק"ש והיינו במאכל שאכל אחרת כל יום לא היה כמוהו בק"ש של אחרת שלרורי חיות המאכלים מתחדשים בכל יום כמש"כ חדשים לבקרים כו' ולכן הגם שהבוננות א' הוא מ"מ יש בו שינוי אור חדש בכל יום ואין תפלה דומה לחברו לעולם עד ימות המשיח שכלו לבדר כל הבידורים וד"ל והמשכיל יבין לאשורו. ומה שהשיב על שראיתי סדר הנהגות כל היום אינו שיהי' יפה תירך שאין זה מדרגות הבינונים להיות לבבם מסור

מסור בידם כל היום כ"א מדרגות הלדיקים בלבד שלבם מסור בידם תמיד ונקראים שפת אמת יתרון לעד אבל הבינוני שזה וזה שופטו הי"ט והי"ח פעמים שהי"ט גובר, כמו בשעת התפלה נעשה הסכם אללו על כל היום להיות סור מרע ואח"כ אפשר שהי"ח גובר להיות נכשל בחיזה עברה ואח"כ יתחרט משה"כ מי שלא התחיל כלום להלחם כמשא"ח: ומשאה"ח על ששמע שהכה הם מקליפת נוגה והשיב לו מדברי רח"ו הוא תשובה נלחמת ואין להוסיף על דבריו כי מי שראה כתבי הארז"ל מפורש שהנשמה עלמה אינה לריכה תיקון רק שירדה לתקן ולברר נפה"ב שהיא מקליפת נוגה שניזוגת ונהנית מעניני עוה"ז שמקבלים חיזות מקליפת נוגה, ואיך יאמינו לו לאומר שהנשמה היא מקליפת נוגה וכל השומע ומבין יחק לו מלהאמין אליו כי קליפת נוגה לריכה תיקון וזיכרון לעלמה ואם הנשמה ענמה היא מקליפת נוגה איך ומי יברר אותה ולמה ירדה, אין זה כ"א רק שרלה לאיים על המון עם שלא יקרבו לכת כדברי החבר:

יב ומשאה"ח דבריו דברי קבלה מפי חכמי אמת, כמה שמחלק בין דורות הראשונים לדורות אחרונים כמש"כ בפרע"ח רבזמן הזה עיקר הדיבור ע"י תפלה דוקא אף שחלמוד תורה היה למעלה מתפלה שנקרא חיי עולם והפלה נקרא חיי שעה והענין הוא שכל התורה הוא להבדיל בין הטמא לטהור שהוא בחינת הביורוס שע"י החכמה, ולכן בדורות הראשונים שהיה חירתן אומנתן כמו האומן יש לו כלים מיוחדים למלאכתו כן היה תורתם כלי לברר ברורי נוגה ע"י דבורים כי השינה היתה מדברם ממוך גרוגס. כמשאר"ל על משה רבינו שהשינה היתה מדברת מתוך גרונו כי ידוע שמה נקרא איש האלקים בעלה דמטרוניתא שנקראת שינה, ע"כ אמר"ל שבחינת שינה היא בחינת דיבור שנקרא פה כשהיו אומרים דבר הלכה היתה שינה מדברת מתוך גרונו של משה שורשו בבחינת אור אבא, ומבואר בזוה"ק דאתפשטא דמשה בכל דרי בחכמי ישראל ובפרט גדולים שבהם כר"ע וחבריו ורב יהודא דדורו שכולו חנינים בסדר נזיקין היה והענין שהיה בו ניוון משרע"ה בבחינת חכמה כח מה אי"כ היה הדיבור של רבי יהודה מתוך גילויו אור חכמה דתורה שהשינה מדברת מתוך גרונו וכשהיה אומר הלכה מבחינת הנ"ל היה הדיבור שלו נעשה אור דחכמה עילאה לה"ח כי לא היה לריך הכלי דיבור שצנפש דנוגה בבחינת זיכרון מהגשמיית דקליפ' להיות עולה בבחינת מ"ן אחר שהיה תורתו אומנתו ולא היה לריך גם לתפלה להיות ע"י התפלה הזדככות בחומר גופני כלל כי גם גופו הגשמי היה בבחינת זיכרון אמתית תמיד לבחינת חכמה עילאה דבריאה או דיצירה שמש שורש נשמתו, ע"כ היה תורתם רק בדיבור לברר ניוון דקליפה שגפלו בנוגה לא בשביל העלאת מ"ן מנוגה רק לברר כנ"ל, וכולי חנינים בסדר נזיקין שהן קליפת המזיקין אבל בדורות הללו שלריך הזדככות חומר הנוף שהוא דוקא ע"י התפלה שנקרא סולם מונב ארצה לעלות למעלה במס"ג והעלאת מ"ן ואח"כ יטול להעלות אור אלקין ששורה בחומרם וכדברי החבר:

יג ומשאה"ח מה שהשיב לך שאין אנו יכולין לסיין כותיקין, דבריו אמת ברור ומספיק לעעם פשוט, וכן מבואר בפרע"ח שאין בדור הזה מי שיוכל לתקן בשלמות ע"י ק"ש פעם אחד גם אם יתפלל כותיקין

בוטיקין כי לריך לזה לריקים גדולים לכן תקנו עוד ק"ש של קרבנות שפ"י כי פעמים ק"ש יכול כ"א לתקן בשלימות בוטיקין. כי מחלה לריך לתקן ולקבל עומ"ש בלי טעם רק טקירות הרלון, מכל התקשרות חוץ ולעשות הסכס חזק ואח"כ ע"י התבוננת בפסד"ז יקבל עומ"ש ע"י הסכמת המוח והלב, וע"כ כהיום שכ"א קורא ק"ש של קרבנות בהשכמה אין להקפיד על ק"ש בוטיקין, ומשאה"ח שמע משל מצעלי השיר, היא משל ומליזה על דבריו שהשיב, והם דברים ערבים לשומעם והבין הדברים כפשוטן, אבל מה שהמשיל התפלה לשיר יש בזה השכלה פנימיות, כי כל עליית המלאכים והנשמות הוא ע"י ניגון דוקא, וזה שרמזו [רז"ל] על צעלי השיר ויולאים בשיר ונמשכים בשיר, ויולאים מכלי הגבלתן, וכולו"י למעלה ע"י שיר ונמשכין מלמעלה למטה ע"י שיר, והענין שאנו רואים בחוש שהניגון מעורר עלם הנפש למעלה מרלון ותענוג והראיה שהוא מבטל הלטע, שהוא סיפוך התענוג, ולכן ע"י ניגון נהפך מיגון לשמחה לפי שמגיע עד יחידה שבנפש ועיקר החזקה הניגון הוא דוקא כשמחבר מקולות ומזוג' מחדוה ומרירות, ולכן נקרא התפלה שיר שלריך לעשות בלב מזוגה יפה יפה משמחה ומרירות ומזוג'ע, אך לריך להיות אומן שלא יהיה שקר במזיגה, גם שלא יהיה שקר בקולות מגבוה לנמוך ואם הוא שקר לא יקובל לנחת ליודעים בחכמה הזו כ"א לפחותי ערך שאין להם חוש בניגון ובוה יעלה לך המשל של החבר בפנימיות ג"כ:

שו ומשאה"ח שהאמונה הוא למעלה מן הדעת, כל דבריו היא אמונה פשוטה אשר הוא בירושה לנו מאבותינו, אבל לא ביאר כל לרכי ההפגש שבין דעת ובין אמונה, שבאמת הם שני הפכים ואין הפירוש אמונה כמו שבוכרים העולם שלריך הוא להאמין שהקב"ה הוא מחיה וממיה כל העולמות כי לזה אין לריך אמונה כי אמונה הוא להאמין בדבר שאין משיג בשכלו אבל דבר שמיג בשכל הגם שאין נראה לעינים ע"ז לא שייך לשון אמונה, כמו הנפש שמחיה את הגוף שהגם שהנפש אין נראה לעינים מכל מקום לא שייך לשון אמונה כי ראות השכל בדבר שמיג הרי הוא כראות עיני בשר, כך ער"מ מבשרי אחזה בחינת ראייה והיינו כמו הנפש שמחיה את הגוף ובהפגש הנפש מהגוף הרי הוא כדומם כך הקב"ה מחיה כל העולמות ובהפגש שפשו ח"ו יעדרו כל הנמלאות שזה אינו נקרא אמונה כ"א דעת דע אלקי אביך וכ"ו כי דעת לשון הרגשה שמרגיש במוחו ולבו איך שהקב"ה מחיה כל העולמות גם דעת לשון התקשרות שיקשר דעתו בת"ת כממשל עד שירגיש במוחו ובנפשו אבל אמונה הוא בדבר שאינו מושכל כלל בשכלו והיינו שהקב"ה סובב כל העולמות בהשואה אחת למעלה ומטה שוין אללו ממש כחשכה כאורה כמו שאנו אומדים הקדוש בשמים ובארץ ר"ל שהוא קדוש ומובדל מכל העולמות, ע"כ שמים וארץ שוים אללו, וזה קשה ללייר בשכלו ולזה לריך מכל פנימיות התפעלות השכלי ומדות ורלון שכלב כל רק אמונה פשוטה שמאמין בכל לבו באמיתות אלקים במה"ט שברא הכל וכו"ן קמ"י כלל חשובא וכה"ג שוה ממש בטבע אפילו בפושטים עד שיוכל למסור נפשו על קידוש השם בפרי"מ. אך זה פלא מאין יש לו כח ותיקון הנפש כ"כ אם לא שהוא טבעיית מעת הולדו בבטן מלד הנשמה אלקיות כי נר ה' נשמת אדם בניגון הנמשך

אחר השלכתם והיינו עיקר מהות כח אמונה שהוא כח יולא להמשכת מהות האדם למעלה מעין הרואה בשכל ורצון ומגודל תיקף הנינוח אלקיות שבאמונה גם מרחוק ימשך אחר אלקיות במסגרת בלי השגת השכל מקרוב וזה לדיק באמונתו יחיה שעי האמונה יחיה הנשמה ויהיה כוחה רב לבוא לירי מסגרת בפומי, ומי שהוא טוב בפנינו כמו שאנו רואים שבדור יתום כזה סוכת דוד הנופלת ואעפ"כ אמנה חזקה בנשים וקטנים תיכף שיגיעו לכלל דעת, והטעם שעי מלוא ישראל עושים ממשכים בנפש ההאר' אור אים ביה וביש עד שיכירו אותו ית'ם ואפי' קל שבקלים יוכל למסור נפשו על קידוש השם יתביש אמן :

שו ומשאמה"ח הוא אמונה קטנה כו', כיון אל האמת כי מי שמכיר האמונה כמו שאמר בודאי נמשך אחר דעת הפילוסופיא ולא אחר דעת תורה דכתיב הלא את השמים ואת הארץ אני מלא ממך, ומי ששחקו עליו חבריו בגשמיות אלקיות כו' הא שחוק השכל שאיני מבינים לשון התלבשות שהוא לשון לבוש כמו שהאדם מכסה אפי' בלבו' שאינו נראה לביא עלמיות רק הלבוש אבל האדם עלמו אין בו שינוי ויכול להתפשט מלבוש זה וילבוש אחר כן התלבשות אלקים בשמים ובארץ שאינו נראה רק הלבוש הגשמי אך לבוש מני' וביה לכן אינו דומה לנמשל אדם שנתפס ממש בלבשו ולריך לפשוט אפי' ללבוש אחר אבל הוא ית'ם אינו נתפס בלבוש כמי'ם בתקונים הוא תפס בטלה עלמין ולית מאן דתפס ביה ומבואר בעי'ם שיש התלבשות השכינה ואפילו בקליפות בסוד ומלכותו בכל משלה להכניע' ואם הוא אינו מאמין בהתלבשות אלו הוא מכחיש דברי הוהר וקבלת האריו"ל. ומי שאינו דומה למשל של הנשמה המחיה את הגוף כו' יפה אמר החבר אך מה שאמרז"ל הנשמה כו' אמר שהוא רק לשבר את האוזן לא כיון יפה שלא שמש תי'ם כראוי שבאמת דברי רז"ל מדויקים ואמתיים שהביאו המשל מהנשמה על בחינת מכ"ע כאומרם מה הקב"ה ממלא כל העולם כו' כמו הנשמה שהוא עלם פשוטי רוחני שאינה מתחלקות ואין לומר שהנשמה בעלמה מתלבשת בגוף ומתחלקות לכמה כחות כח הראיה והשמיעה כ"א הארה בעלמא מוזיר ממנה לכלי הגוף וכל כלי הגוף מקבלין לפי ערך הזדככות הכלי שהעין הוא כלי בהיר מקבלת כח הראיה והאוזן השמיעה וכן כל הכחות קד הקב"ה ית'ם שהוא עלמות המאליל שאינו בגדר להחיות העולמות בהתחלקות כ"א הארה קטנה נמשך עיי השתלשלות בבחינת אור פשוטי להחיות כל העולמות אביע' וכל ערכו מקבל לפי עולמו אבל בבחינת סוף כל העולם שמקיף כל העולמות בהשוא' אחת ממטה למעלה ואינו דומה למשל של הנשמה עם הגוף ולכן אמונה שהיא בחינת סוף כל העולם אינו דומה להנשמה וכזאמר דברי החבר אך עדיין לא ילאתי ידי ביאור דברי רז"ל שהרי אמרו הנה הקב"ה מולא כל עלמין והנה הקב"ה בלשון רז"ל סוף כל עלמין ושכינתיה הוא בחינת ממלא מלשון ושכתי בתוכי שמחי' כל הנבראים ואיך הביאו המשל מהנשמה אך הענין שרצו חז"ל להעמדינו בקרן אורה ולא בקרן חשיכה של חכמת הפילוסופיא שחקרו אלקיות וכלאו למלוא הפתח שעמדו לנגדם קשיות עלומות ומכשלים רבים שבנו דרכם עד שהלכו וכשלו ונפלו אחור ולא ידעו ולא יבינו כי בנפשם הוא שעי הנפש אשר בקרבך יוכלו להבין דוגמתם למעלה כי בללם אלקים עשה את האדם כמי'ם למעלה ואעפ"כ שא"א להיות

המל

המשל דומה לנמשל מכל לר כי הנפש בעלמו היא בנן ערן כמו כוחה אך מהבדל הריחוק שבין רוחניות הנפש לחיי בשרי הנפש שמח' את הגוף יובן דוגמתן למעלה, ומה שהביאו חמשה דברים לרמות הקב"ה עם הנשמה הוא לחסום את פי הפילוסופ' שמקשים עלינו בחמשה דברים, אחד מה הקב"ה מצד' הוא נגד הפילוסופ' שאי' מאמינים מה שלמעלה מן הטבע שלפי הנר' הנהגות הכל ע"פ הטבע הוא ולכן אינם מאמינים בנשים שלמעלה מן הטבע ובנבואה ג"כ אינם מאמינים ועוד שאר דברים שלמעלה מן הטבע, וע"ז הביאו חז"ל ראי' מהנשמה שמתלה ומתלבשת בגוף שהיא בעלמה ודאי הובדלת וכל כוחות שלה המתפשטים בגוף גם מושללת מכל בחינת רצון ולא להיות אפילו מקור לרצון ועכ"ז הרי עלם הנפש מתלממת ומתלבשת להיות מתפעלת בהתעוררות לרצון שהרי הרצון שבעלם הנפש בזהב רוחניות הוא שנמשך בלב ומדות עד בחיות המעשה בשעל ממש והנפש מתפעלת ממקרי הגוף אי"כ גם אור הגשמי החיות שבגוף תחבר ותקשר עם אור הנשמה הרוחני בלמיתה גשמיות שיקשר בכח הלומח הרוחני וכן אנו רואים בהרנסה כלליות שאדם מרגיש בעלמו מתחלת התעוררת הנפש לרצון עד המעשה בפועל ממש הכל כאחד בלי קדימה מראש לסוף וזאה ההרנסה בזה גם בגוף מעלם אור הנפש הפשוטה שמושלת בכל כוחותיו וממילא יובן שזה האור היא העיקר ומקור להמשיכה זו הכוללת שמרגיש מרצון עד סוף המעשה בגוף רק שהוא סוקר בסקירה אחת, וכן למעלה קיב"ה הוא בחינת סוכב ומקיף ור"ל שאינו מושג בגלוי ונקרא המשיכה נעלמה והוא העיקר המקיים אור פשוט של ממלא כמש"כ כי ה' הוא האלקים ר"ל אלקים בגימט' הטבע שהיא בחינת ממלא כח הפועל בנפעל שנראה שהעולם מתנהג ע"פ הטבע והוא בחינת סוכב היה הוה ויהיה ברנע אחד שהוא למעלה מן הזמן והטבע ע"ז נאמר שה' הוא האלקים שוין שאלקים מסתיר על הוי' ושליט נמושל על הטבע, כמו האורות והנשים שלמעלה מן הטבע כי אין ההסתר של הטבע כ"א נגד בני אדם שנדמה להם היא לדבר בפ"ע אבל נגדו ית"ש היא בטל בכל רגע עד ה', וזה מה הנשמה שהוא עלם אור שאינו מתחלק והיא ממלאת את הגוף שהיא חיי בשר שנתפעל ממקורו הגוף גם שמרגיש שתעוררות הנפש מרצון עד מעשה בסקירה אחת את הכל ומושל על הטבע כמ"ש ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרלוט שהוא הרצון שבעלמו, ומה הקב"ה רואה ואינו נראה כו' הוא חסובה על קושיות הפילוסופ' על שיטי רצון והתפעלות שמלאנו כתוב, ע"ז אמרו מה הקב"ה רואה ואינו נראה שאלו רואים כנפש השפיה את הגוף שני דברים הפכיים, שמה שהנפש מתפעל מחסרון הגוף כג"ל הרי זה מורה קישור וחיבור חיות בשר גשמי עם אור הנפש ע"מה ואנו רואים להיפוך שאין התפשטות חיי בשר עושים שינוי באור הנפש ובהתקן אבר מן הגוף לא נחסר באור וחיות עלם הנפש, וראיה שמואם שמוליד שלם מזה נראה שאינו אלא כאור זיו השמש שגורעין האור בבית ע"י סמימת החלון אינו עושה גרעון ושינוי בשמש ואין זה רק שהרוחני הוא בעלם ושיג חופף על החיות הגשמי שבגוף והעלם יבא בדרך התלבשות ועיקר התשבת הנפש הנפש הוא ברצון ולפעמים מתלבש ברצון זה ולפעמים ברצון הפכו ולגבי עלם הנפש אינם ב' הפכים מאחר שאין בה מתוארים אלו כלל רק שנתפס ומתלבש בהם בלבד וחלופת כמו שאין שינוי באדם מלד תליפת בגדים, וזה הוא קד הנשמה רואה

ויכוחא רבה

רואה את הגוף שמשגת הכוח שלה שבנוף שהרי מתפעלת ממקורי הנוף ואינו נראה רק שאין כוחו הנוף משתנים להיות שינוי וחסרון כוחות הנוף עושים שינוי בעלם הנפש כנ"ל, כך הקב"ה בחינת טובו רואה מ"ה והוא עיקר המקיים בו וכאמר בו תוארי האדם כביכול וירא ה' וישמע ה' אבל אינו נראה כי אין בו שינוי כמ"ס אני ה' לא שניתי כמ"ס בזהר מסטרא דשכינתא לא ראיתי כל תמונה כי לא אדם הוא שאין בו התוארים הנשמים כ"א מסטרא כו', ומה שהקב"ה זן בעולם הוא תמונה להפילוסופים שאינם מאמינים שעי מלות מעשיות דייקא אנו מעוררים למעלה בחלילות חוספית אור ועי"ז נמשך השפעה נשמיות בעוה"ז כמ"ס כל הברכות אם ישמעו למלות ה' ולהיפוך ח"ו הקללות והרוחני שכל העוה"ז ואך אפשר שמעשים גשמיים ויעשו המשכה מעולמו עליונים אינם מאמינים רק בהשגחת המלות ולא בעשייתם בפועל ממש, ע"ז אמרו הנשמה זן את הגוף שאנו רואים שעי המזון יש התחברו' לאור הנשמה עם חיי בשרי שבנוף שהרי ניתוסף ע"י המאכל שכל כמו החיות שאינו יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן וכן ניתוסף רגין כמ"ס וגשבע רגון וגהיה עוזבים שיהפך הרגון לטוב והסוד מה שלא היה בעת שהיה רעב גם שמאכל הוא גשמי שמקבל חיות מקיני שמחיה העוה"ז, והטעם כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מולא פי ה' שכלחם יחיה האדם שחיות האלקיות שבמאכל שנמשך בעשרה מאמרות שרשה בעולם החולה למעלה משורש אדם אך שכל למטה במאכל כל בלמי תיקון כדי שהאדם האוכלו ואחר כך מתפלל וקרא קריאת שמע במס"נ בכח האכילה מעלה החיות בשביל שרשו מפורק וכן יש כח בחיות המאכל למעלה ליתן חוסי כח להנשמה בשכל ובמדות כך הקב"ה זן את העולם שימשך השפעות לעוה"ז ע"י העלאת חיי מלמטה ע"י מעשה מלות גשמיים שהיה חיי ממשתל ק"נ בעוה"ז, כמו הלמד של לילות וקלף של פילין כשאדם מקיים בהם מלות ה' הרי חיות שבהם עולה ונכלל למעלה מאים ב"ה שהוא רגוני ית' המליבש במלות מאחר שאין שם הסתר פנים כלל להסתיר אותו ית"ש הרי החיות מר מתהפך מרע שבנוגה לטוב ומאיר בשרשו למעלה המשכה שפע אלקיות אל האדם העושה המלוא שגם חיות של נפח"ב שבושה המלוא עולה ג"כ ונכלל באים ב"ה וגמשך עליו השפעה גשמיית בעוה"ז והשפעה רוחנית בעוה"ב גם שאדם עושה מלות אין מבין ומשיג הסוד של המלוא אעפ"כ נעשה ממילא כמו האדם שאוכל הגם שאינו מבין סדר הבירור של המאכל ע"י האלטומכא והקיבה עם שאר כלים עד שנעשה דם שיש בזה חכמה נפלאה כאבואר בחכמת הניתוח אעפ"כ נעשה הבירור ממילא וגמשך חיות בגשמיית וברוחנית בנשמה, ומ"ס מה הקב"ה עבוד כו' הוא חשוב על קושיית הפילוסופים והאפקורסים, כי הלא יש בכל דבר חיות מלמעלה ואפי' בעצמם כי הוא ית"ש מחיה הכל ע"ז אמרו מה הנשמה עבודה כו', והענין כי לשון עבודה לא שייך לכו' ליטבר מעומתו כמ"ס בכל המאמרים ורחץ בשרו במים וספר, וכן כי בזהר לית דכיא אלא מסטרא דמסאבא והגם ידוע כי ע"י המאכל נמשך חיות לכל האברים וכל אבר מקבלה לפי ערכו עד שגם הפרטים מקבלים חיות חילוניות ג"כ ע"י מאכלו ומאין בא הכח בהקיבה לחלק חלק החיות על ענפים ומדרגות חלוקים, אך הענין שתיקר המכרר ע"י חלר הכבוד שנקרא בלשון בזהר פרסא מפסיק בין אברי הנשמה בלב וריאה ובין הכרם והקרבנים אברי המזון

המזון והוא כח המצדיל להבדיל בין דקות רוחני הלב וריאה ובין גסות הכרס והקרבים והוא ממולט בין כחות רוחניות לכחות נשמיות ויש בו מעין שניהם ולכן הוא ממשך כח חוסף על הכרס להמשיך בו כח הבדלה והוא כמו הפסולות שבדבר רוחני שיהיה בתכלית הדקות והגשמיות יהיה בתכלית הגסות ולדחית הפסולת לחוץ, ובוה יובן למעלה בענין הפרסא והקרביט העליונים שהקרבים הם המלאכים של חי השפע שמקבלים השפעה להמשיך למעלה ומזכירים תחלה להיות נמשך השפעה לכל עולם לכ"א לפי ערכו והכח שלהם לזכר הוא ע"י הפרסא העליונה שנותנת כח הבדלה לכל, ומי שאינו ראוי לחיות העולמות שהוא רע גמור נדחה לחוץ ויוצא בבחינת אחוריים ונדחה לחוץ ומשם מקבלים החיונים ש"ק אלהים אחרים כי הפסולות שלמעלה אינו רע גמור רק החיות מלומט שם עד קצה אחרון כמו הדומם רק אחר שמקבלים מהם חיות עושים את הטפל לעיקר ומפרידים להיות יש ודבר צפ"ע מזיקים גמורים כמו הלוואה שהוא פסולות ומזקת לנוף אעפ"כ אנו רואים שהחזיר מקבל החיות מזה ונעשה בריא ושמן ומזה מוכרח לומר שיש גם בפסולת קצת חיות אבל כאשר החזיר מקבל חיות מזה נעשה בריא גרוע כמו העלוקה שמושכת את הפסולת ואח"כ מתה מזה כן למעלה הפסולת אינו רע גמור ונקרא קליפה שהוא שומר לפרי ובטלים לאלקים כמ"ש מלך אלקים על גוים וראה מבלעם שהיא מבחינת הקליפה אחר לא אוכל לעבור את פי ה', אך אחר שמקבלים החיות רק הטמאים ותופסים לעיקר זהו בחינת עכו"ם שהיו טובדים לכו"ם שאינו רע גמור כי היו בטלים לאלקים וגם העץ ומתכות שמהם נעשה זורת עכו"ם אין יונקתם מרע כ"א מנוגה מדרך העולם העשייה אך האדם המכוון בצורתם לעובדם הוא מפריד אותם מן הקדושה לגמרי ימושך עליהם חיות מניק הטמאות לגמרי שנקרא לואה, כמו בקדושה כשארם נטעה הלאר גשמי או הקלף שבגלים המה מנוגה ועושה מהם לזית ותפילין ימשך עליהם קדושת מרלבע"ל ויוצא מנוגה לכלל קדושה וכן להיפכם וד"ל זהו חיות העכו"ם היוצא מחומרות כמו הלוואה שנדחה לחוץ שאין בה חיות להחיות את הגוף אדרבה היא מזקת את הגוף, כמו שאנו מזכרים אחר עשות לרכים רופא חולים שע"י שנדחה הפסולות לחוץ יתרפא הגוף וזה ממה שהנשמה טהורה שהגם שיש פסולת תחת חזר הכבוד והנשמה מחיה אותה שהרי אמר רואים שהרזון שולט בכח הדוחה לעזור בפסולת אעפ"כ הנשמה טהורה ואינה זקבלת עומאה מהפסולת לפי שהפרסה מפסיק ואין הארת הנשמה מאירה שם בפנימיות כ"א הארה קטנה בבחינת העלם לדחות הפסולות, כן כביכול הקב"ה שהגם שיש פסולת הרי הפרסא עליונה מפסיק בין חיות אלקיות שלמעלה מן הפרסא שהוא בתכלית הדקות ובין החיוב שלמעלה מן הפרסא אחר ההבדל שמאיר שם בבחינת העלם לדחות הפסולת, והוא חיות הנ"ק הטמאות ולורת העכו"ם שבנפיה"ב ונשאר בעהרה, ומ"ש מה הקב"ה יושב בחדרי חדרים וכו' הוא תשובה על קושיות הפילוסופים שאנו מיחסים מקום לשכינה בקדשי הקדשים וכן טלטול ממקום שאמרז"ל גלו לאדום שכינה עמהם גלו לבבל שכינה עמהם שזה קשה להאמין והוא היפוך הרוחניות, ומה גם באלקיות לא ידק טלטול ממקום למקום, ע"ז אמרו מה הנשמה עיקר משכונה בזמון שבראש ומשם נתפשט לכל אברים לפי מוגם, והנה הנשמה עצמה מזד עלמות' היא עלם רוחני פשוט מאפשט' מבחי' גרדי ולא שייך לומר

לומר שהיא במוחין יותר מברגלים רק שגלוי הסמכות המופשטים ממנה עיקר כלליות הגלוי הוא תחילה במוחין שבראש ומשם נתפשט הארת הגלוי לכל האברים לפי ערכם. לכן המוח מרגיש כל כחות הגוף בסקירה אחת, וכן למעלה חיות אלקיות שמחיה כל העולמות שנקראת שכינה מלשון ושכנתי בחוכם עיקר הגלוי הוא בקדשי קדשים ומשם נמשך לכל העולמו', וכשחרב בית המקדש יבנה במהרה בימינו אמן נסתלקה משם ומתלבשת בד' אמות של הלכה או במלות שהוא רלון העליון בכל מקום שישראלים גולים, אך ההפרש שבקדשי קדשים היה הגלוי ניכר שהוא עשרה נסים שנעשו לאבותינו בבהמ"ק יבבא"ח שהיה גלוי שורה על הלווחות שנכתבים באלבט אלקים משא"כ כשהשכינה היא בגלות היא מתלבשת בע' שרים בהעלם אחר העלם עד עולם העש"י הגשמי ושורה בד' אמות של תורה, כמו השכל שנתלבש באלבט בעת שותב דברי חכמה אך עיקר המנהיג את האלבט הוא השכל שכפי מחשבתו ושכלו כן כותב כן השכינה היא מקור חיות העולמות ומקור בשמות ישראל מתלבשת ושורה במלות ישראל עושים, ומ"ש יושבת בחדרי חדרים כו' ער"מ אדם שיושב על הכסא שמשפיל קומתו ונעשה קריבה להרגלים כן הנשמה שהיא עלט פשוטי כשליכיה להתלבש ולהתמוג בהנשמה בכלי חומר המוח הוכרח להיות ירדה לשנות המהות מרוחניות להיות החכמות גשמיים נגד אור השכל וכן ראה בשמיות, וגם השפלה שנעשה מוגבל בכלי ונמרד בשיעור כמו בראיה גשמיית שמוגבלת עד כמה תוכל לראות, וזהו לשון ישיבה וע"ש בחדרי חדרים הוא הג' מוחין דתלת חללי דגלגלחא וזהו בחדרי א' חדרים הרי ג' למעלה הוא היכל קדשי קדשים שהוא כולל ג' כתיב כי כתר נקרא קודש וחוב"ב נקראים קדשים וד"ל :

י' ומשאהיה סיבת הפרד כו' כל דבריו דברי טעם הם פשוטי' וכן השכימו חכמי המחקר הקדמונים שהדמיון יוליד אהבה לגאהבים כאשר בעלי דם א' אהבים זה לזה בעבור הדמיון שביניהם ושוגאים את זולתן וכדומה לזה הרבה הוא אהבה תמימה הדבוקה בנאהב באמת ומחמת שינוי מנהגים מסתעף הפרוד -- מחלוקת ומ"ש מחמת רבוי הקובץ רבו הסיגים הוא סיבה יותר קרובה לאנשים שאינם רואים בפנימיות ותופסים רק חילונית ומשום קטן וגדול וכאשר רואה דבר שאינו הגון על אחד טלם נתפסים אללו כדברי החבר לעיל ומ"ש הקנאה הם דברים אמתיים למי שמורה על האמת כי מי שאין בו שחץ וקנאה בקל יהיה מבין ההפרש שבין הדריקים ללומדים שבכם שמכנים עלמם בשם יראים שהלדקים הם מובדלים ומופשטים מצי"א בכל עינים ומה לתבן את הבר מי' אך הקנאה מסמא את עיניהם ומטילים דופי כנ"ל, ואני שמעתי הטעם מה שנחשורר עלינו מלשינים ומקטריגים דרך כללי הוא מטעם שחץ בנו ולהלדקים כי יש הרבה אשר אין מקיימים מה ששמעו מהרב כראוי וכיון לפי מוחם ולבם מחמת עליות להטריח את מוחם בעיון חפלה בכל יום כ"א בדילוג וע"ז נאמר להגיד לעמו פשעם שנגגות נעשו להם כזחנות מחמת שמע והסבונן וזוהו נחשוררו קטריגים למעלה וכאשר ניתן רשות לקטרג יש פ"פ לבעה"ד לחלוק ולקטרג לכתלו מעבודה שכלב לגמרי, וטעם הדבר ע"פ מ"ש שפת אמת תסון לעד והקב"ה החפץ בנו ולהלדקים הוא מעמיד

חממיד עלינו מסעינים מלמטה המקטרינים בשקרים גדולים עד שלגבי
 השקרים הם מקרי שפת אחת תכון לעד דרו ועוד יש טעם כמוסי שכעת
 ירדת נשמה גבוה לעולם הזה לתקן הדור נעשה קטרוג למעלה למנוע
 תיקון הדור עד שפועלים שחרד נשמה ולהיפוך גיכ שיחזקו אותו בני אדם
 לחשוב והגון וידברו דופי על נדיק עתק ויהיה לו התחברות עם המאמינים
 בו וימנע אותם להתחבר עם הנדיק טוב ויהיה הבחירה חפשיית ביד ב"א
 להתחבר לאחד מהם, וכן קרה להאריו"ל שהיה אחד בלפת שהכחיש כל
 קבלתו ואמר האריו"ל שהוא נינוץ קרה שהכחיש למשה והאריו"ל היה נינוץ
 משה, כמ"ש באגרות הראשון:

דברי אזהבו. ידידו מלונ"ח הק' יוסף מנעמרוב